

انکشاف

نشریه سه ماهه
هماهنگی کمکها برای افغانها

اشتراك کنندگان ورکشاپ تربیوی CoAR در مقر دفتر کابل

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

انکشاف

Inkeshaf

نشریه هماهنگی کمکها برای افغانها

سال دوم - شماره پنجم و ششم (دلو ۱۳۷۵ - سرطان ۱۳۷۶)

اداره نشر کننده:
هـماهنگی کمکها برای افغانها
سال تأسیس:
۱۳۷۵ هـ مطابق ۱۹۹۶ عیسوی

هیئت تحریر
- پوهاند داکتر عبدالقهار «ثین»
- محقق محمد اکبر «بابری»
- عبدالاحمد «آمزگار»
- داکتر غلام سعید

مدیر مستول: محقق محمد اکبر بابری
معاون مدیر مستول: ذکیه «وردک»
دیزاین و عکاسی: احمد شاه

آدرس دفتر
خانه نمر ۹۳ سرک ۵ سکتور N3
فیز نمر ۴ حیات آباد تیلفون فیز ۸۱۳۲۹۹
نمبر پوست بکس ۱۳ UP.O BOX پشاور پاکستان

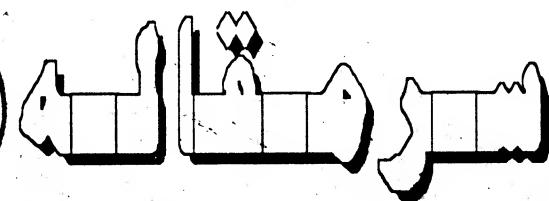
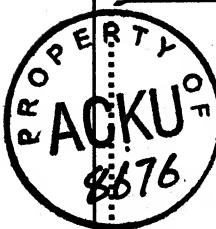
یادداشت

مدیریت مجله انکشاف مرت دارد که از همه هم‌وطنان عزیز و دست اندر کاران صمیمانه دعوت به عمل آورده تا مطالب ارزشمند خود را در رابطه به اعاده صلح و اعتماد افغانستان پخصوص در پخش های تعلیم و تربیه، صحت عامه، زراعت، ساختمان وغیره به ما ارسال داشته که از طریق مجله انکشاف به نشر سپرده شود تا از یک طرف باعث غنا و تنوع مطالب مجله گردد و از جانب دیگر سهم خود را اینا نموده و مصادر خدمات به هم‌وطنان خود شوند.

از همکاری تان قلبآ سپاسگزاریم. با عرض حرمت

فهرست مطالب

صفحة	عنوان
۱	سرمقاله
۲	فرشده گنارش پرامون فعالیت های سال ۱۹۹۶ مرکز انکشاف
۶	دهات شش قلعه ولايت وردگ
۱۲	د افغانستان کرنی ته بوه کتنه
۱۶	اقسام و انواع پیوند
۱۹	نقش مزال ها در زندگی حیوانات
۲۲	د تولنی پراختیا
۲۷	زبان و نقش آن در صلح و انکشاف
۲۹	نزلول قرآن
۳۰	علم او پوهه
۳۲	شعر و ادب
۳۶	کشت کرابیه در هرات وللمی کاری در افغانستان
۳۷	روز زن در اجتماع
۳۷	معرفی کتاب سیزیجات
۳۸	ورکشاف تربیوی کابل- کورس انکشاف جامعه
۳۹	گردش های ازاد و تاثیرات آن بالای صحت انسان
۴۶	په افغانستان کېښه د غنمۍ اصلاح شوو تخمنو کړلولنده تاریخجه
۴۷	معلومات دلچسپ
۵۰	نظری به استعمال کودهای کیمیاوی در افغانستان
۵۲	په اسلام کی دکار او کار ګر ارزښت
۵۸	حیات و حش به توجه و عاطفه، شما نیاز دارد
۵۹	حکایات داکتر، پیچکاری اعطای خون
۶۰	طرز پختن سبزی ها
۶۰	تربوز
	مناجات

حتماً محسوس و قابل لمس است.

بنابران تأمین غذا به مردم تعیین تعلیم و تربیه و مجهز ساختن افراد جامعه به آن، و حفظ صحت و سلامتی مردم همه و همه مستلزم یک امر است و آن صلح است وسی، چه تنها در فضای صلح است که میتوان به افراد یک جامعه نیاز مندی های مربوط به غذا، تعلیم و تربیه، صحت و غیره را تأمین نمود. زیرا در عدم موجودیت صلح و امنیت در یک جامعه تحقیق هر نوع پلاتی اولًا ممکن نیست اگر ممکن هم باشد خالی از نواقص نبوده و موثریت لازم را با خود نخواهد داشت. صلح ضرورت بشر است، صلح نیاز زمان است، صلح اولین شرط برای زندگی تماماً جوامع بشری است.

کشور عزیز ما افغانستان طی سالهای جنگ ویران کن در حقیقت به یک ویرانه مبدل شده و تماماً ساحات زندگی اقتصادی و اجتماعی آن شدیداً صدمه دیده و حالت غم انگیزی بخود گرفته است. بناءً زمان آن فرا رسیده است تا همه ملت یک دست و یک صدا در جهت تأمین و برقراری صلح مطلق درکشور گام برداشه و هر یک از افراد جامعه افغانی فارغ از هرگونه تعصب، فقط باشور و احساس وطن دوستی و مردم دوستی و بخاطر کسب رضای خداوند(ج) سهم خویش را درین مورد ادا نماید.

به امید آن روزی نشسته ایم که هیچ گونه درگیری در کشور وجود نداشته و همه افراد ملت در یک فضای برادری، هم خونی و هم سوئی دست به دست هم داده و در آبادی ویرانی های کشور و ارتقا و پیشرفت آن سهیم شوند.

از لحاظ داشتن ظرفیت های طبیعی نسبتاً بلند جهت بذر و زراعت انواع مختلفه، نباتات مساعد بوده و دارای اراضی بکر و دست نا خورده و آب وافر میباشد که با تحقق پلان های وسیع، علمی و عملی در ساحه زراعت از قبیل ایجاد ستبشن های تحقیقاتی، میکانیزه ساختن زراعت، ترویج و تکثیر تخم های اصلاح شده انواع مختلفه نباتات، ایجاد تسهیلات برای دهaciون جهت دستیابی به کودکیمیابی و ادویه ضد امراض و آفات زراعی و فراهم نمودن زمینه های بازار بایی و مارکتینگ به آنان، و ارتقای سطح زندگی دهaciون، همه انواع مشکلات را درین زمینه میتوان حل نمود.

بهمن گونه درجه ارتقا و رشد یک جامعه ارتباط دارد به چگونگی سطح رشد و ارتقای تعلیم و تربیه، افراد آن جامعه و میتوان حکم نمود که جامعه که از نعمت تعلیم و تربیه، و سعادت بهره مند نباشد تحقق هیچگونه پلان در هیچ یک از ساحات اقتصادی و اجتماعی آن عملی و موفق نخواهد بود، بنابران توجه به این بخش زندگی جامعه وظیفه تمامًا ادارات و موسسات ملی و بین المللی میباشد.

گذا و تعلیم و تربیه دو اصلیست که مسله صحت را در یک جامعه میتواند تحت شعاع خوش قرار دهد و بهمن گونه صحت نیز نقش خود را در پیش برده فعالیت های مختلفه در یک جامعه دارد که بین بینیاد میتوان گفت که جامعه که به کمبود صحت مواجه بوده و از سلامتی لازم بر خود دار نباشد سایر کمبودی ها نیز در آن جامعه

بشر در زندگی روز مرد خود جهت تأمین نیازمندی های خوش از همکنتر غذا، صحت تعلیم و تربیه و غیره به صلح ضرورت دارد، زیرا تنها در قضای صلح و صفا و صمیمت است که میتوان همه فعالیت های حیاتی و انسانی را به وجہ احسن و قابل ملاحظه آن انجام داد. ولی با تأسف ثداوم جنگ و عدم محویت صلح پایدار در گوش و کنار جهان بهخصوص کشور عزیز ما افغانستان مشکلاتی را در زمینه های مختلف تهیه، غذا، تعلیم و تربیه، صحت و غیره بوجود آورده است که ایجاد تعمق و تلاش های بیشتر را در مورد میتواند، زیرا که: غذا یکی از ضرورت های عnde در زندگی نوع بشر جهت تأمین کالهوری مورد نیاز و ادامه، فعالیت های حیاتی بحساب میآید و بهمن دلیل تمامًا سازمانها و ادارات ملی و بین المللی بر آن اند تا جهت دستیابی به منابع مطمئن و غنی موارد غذائی پروره های مختلفی را ایجاد نمایند، چه کمبود مواد غذائی یکی از عوامل اساسی مرضی ها و مصایب اجتماعی بحساب رفته و غونه های بسیار بازی در گوش و کنار جهان دیده شده که انسانها به خاطر تهیه مواد غذائی برای خود و فامیل خود دست به اعمال ناشایسته و خلاف معیار های انسانی زده اند. نگرانی عمومی در جهان از آن جا ناشی میشود که یک تناسب نا موزون میان رشد مواد غذائی و رشد نفوس در جهان وجود دارد، زیرا که رشد مواد غذائی در جهان (۲) فیصد و رشد نفوس در جهان (۳) فیصد نشان داده شده است. خوشبختانه کشور عزیز ما افغانستان

۱۹۹۶ گذارش پیرامون فعالیت های سال

مرکز انکشاف دهات شش قلعه ولايت ورديك

فرکسیون و هشت عراده روسی و هم
چنان پنج عراده تریشر در اختیار داشته
که دائم الوقت در خدمت زارعین محترم
قرار میداشته باشد.

مرکز انکشاف دهات شش قلعه از
چند سال به اینظر چند نوع گندم را
تحت تحقیق قرار داده که در سال جاری

بخش زراعت
مرکز انکشاف دهات شش قلعه به
مقدار ۶۴۹۶ کیلو گرم کود کیمیاواری
(بوریا و نایتروفاس) و به مقدار ۵۶۰
کیلو گرم گندم اتابا را در ولسوالی های
جغتو، سید آباد و چک در اوایل بهار
سال ۱۳۷۶ و خزان سال ۱۳۷۵ برای

دفتر CoAR با در نظر داشت هدف
اساسی خود منبی بر انکشاف و رشد
اقتصاد روستائی بر اساس ارزیابی و
معلومات دقیق از سطح زندگی و وضع
اقتصاد مردم در ساحه اینک گذارش
پیرامون فعالیت های سال ۱۹۹۶ مرکز
انکشاف دهات شش قلعه که تمام
فعالت های دفاتر ساحری ولايت ورديك
از همین مرکز انکشاف اجرا میگردد از
طریق مجله انکشاف به اطلاع خواننده
گان گرامی می سپارد. دفتر انکشاف
دهات شش قلعه در ابتدای فعالیت های
خوش را در بخش ترمیم و پاک کاری
کاربری ها، توزیع تخم اصلاح شده و کود
کیمیاواری انجام میداد بعد ها با تحلیل
مشکلات و نیازمندی های مهم منطقه
مرکز انکشاف دهات شش قلعه ولايت
ورديك کمک انسانی خوش را در بخش
های تعلم و تربیه، صحت، هایدرولیک
آبرسانی و مالداری توسعه بخشد که
متضمن رشد اقتصاد روستائی بوده و ما
به گونه مثال گوشش های از فعالیت این
مرکز را غرض آگاهی خواننده گان عزیز
خوش به نشر می رسانیم.

گوشش از توزیع کود کیمیاواری و تخم اصلاح شده گندم

نیز هشت نوع گندم را با اندازه های
مختلف کود بوریا، دائمی امونیم
انکشاف دهات شش قلعه پانزده عراده
تراکتور داشته که هفت عراده میسی
و (۲) تکرار که مجموعاً ۲۱۶ کرد

۲۰۰ راس گوسفند توزیع نموده است.
مسنول کلینیک ها پس از تشخیص مرض ادویه لازمه را به مالداران توزیع و هم به قدر کافی پودر منزال ها را در اختیار مالداران قرار داده است.
در وقت مناسب واکسین های مختلف تطبیق گردیده است.

طور خلاصه گفته میتوانیم که به صورت مجموعی ۱۱۱۳۶ راس حیوانات تداوی، ۳۸۸۸ راس حیوانات واکسین و از فعالیت متذکره مجموعاً ۶۲۳۲ فامیل مستفید گردیده است.
همچنان مرکز انکشاف دهات شش قلعه ۳. صندوق زنبور عسل برای ۱۵ نفر دهقان کم زمین در ولسوالی سید آباد و ۱. صندوق زنبور عسل برای ۵ نفر دهقان در ولسوالی زنخان طور رایگان توزیع نموده است و ۴. صندوق باقیمانده در دفتر سید آباد نگهداری گردیده است.

بخش ساختمانی و هایدرولیک:

مرکز انکشاف دهات شش قلعه چندین پروژه ساختمانی در جریان سال ۱۹۹۶ داشته که هر یک را طور فشرده و مختصر ذیلاً تذکر میدهم:

الف: پل و پلچک های بید مشک در جفتون.

یک پایه پل و دو پایه پلچک که قبل از دیوار های آن از سنگ کاری خشکه و چوب اعمصار گردیده بود و مردم مشکلات خیلی زیاد داشتند مرکز انکشاف دهات شش قلعه آنرا به شکل

عراده کراجچی دستی، یک پایه پلچک محلول پاش، سیم خار دار برای احاطه قوریه و یک تعداد سامان آلات قوریه جات از طریق موسسه CoAR برای ایشان توزیع گردیده است. مرکز انکشاف دهات شش قلعه یک مقدار ادویه زراعتی را برای کنترول امراض و آفات زراعتی برای زارعین و باغداران به تخفیف ۱۵ فیصد از نرخ بازار در ولسوالی سید آباد، زنخان جفتون، چک در سال ۱۹۹۶ توزیع نموده است.

همچنان تخم ۱۹ نوع سبزی های مختلف النوع را برای ۷۸ نفر زارعین در ولسوالی زنخان، جفتون، چک و سیدآباد بطری رایگان به منظور تکثیر در ساحة توزیع شده است.

مرکز انکشاف دهات شش قلعه برای ۱۲ کاریز مربوط ولسوالی زنخان و سید آباد نظر به طول و عمق کاریز کمک نقدي نموده است و این کمک باعث گردیده تا مالکین کاریز ها بالای کاریز ها کار نموده آن را پاک کاری و یا توپل جدید حفر نموده اند.

بخش وترنری:

در بخش وترنری باید تذکر داد که مرکز انکشاف دهات شش قلعه دو کلینیک حیوانی یکی در مرکز شش قلعه و دومی در سید آباد داشته و خدمات شایسته به مالداران منطقه انجام داده است.

برای صد نفر بیوه زن مستحق ولسوالی های زنخان و سیدآباد به تعداد

میشود تطبیق و عملی نموده است. نتایج که تا به حال بدست آمده است نشان میدهد که تغم گندم اتایا نتیجه قناعت بخش داشته و از همین لحاظ در بین زارعین کشت آن مروج میباشد. در بخش تجارب تحقیقاتی باید گفت که در سال ۱۹۹۶ پروژه، تاثیرات زراعت مکانیزه را بالای حاصلات نباتات، خواص خاک و محیط تحت تجربه قرار داده است، که البته نتایج آن در سالهای بعدی معلوم خواهد گردید.

مرکز انکشاف دهات شش قلعه چندین قوریه نهال های مشمر در ولسوالی های خروار، زنخان سیدآباد احداث و در جریان سال ۱۹۹۶ فعالیت های را از قبیل استعمال کود کیمیاوی و خیشاوه گیاه هرزه انجام داده و در حدود ۵۰۰۰۰ اصله نهال سیب، زرد آلو، ناک را در قوریه جات پیوند نموده است همچنان در اوایل بهار ۱۹۹۶ به تعداد ۹۲۴۷ اصله نهال سیب را خریداری و برای باغداران معترم توزیع نموده است.

قوریه های FAO نیز یکی از پروگرامهای دیگر موسسه CoAR بوده که در قریه ملاه حفیظ ولسوالی جفتون، در قریه نوده و قریه ملی خیل ولسوالی سید آباد احداث گردیده اند که هر یک از این قوریه جات ساقه یک جریب زمین را احتوا کرده است که حرای مالکین قوریه همکاری های ذیل که عبارت از توزیع ۱۳ سیر گندم، یک

مرکز انکشاف دهات شش قلعه برای حفاظت و نگهداری تراکتور های خود ۱۲ باب گراج به شکل خام اعمار نموده که فعلًا قابل استفاده میباشد.

ح: کاتال ملى خیل:
نظر به خواست مکرر مردم قریه جات ملى خیل، حسن خیل برات خیل و اکا خیل کاتال بطور ۷۵ متر که به اثر سیلان خیلی زیاد تخریب گردیده بود در سنگ کاری با گینبن اعمار گردیده و کار آن تکمیل گردیده است. سهم جامعه تهیه سنگ و انتقال آن توسط وسایط پروره و همچنین کندنکاری تهداب میباشد.

ط: کاریز شیر خیل:
نظر به خواست مکرر مردم قریه جات شیر خیل، اسحق خیل، ممو خیل که کاتال کاریز منذکه تخریب گردیده بود توسط مرکز انکشاف دهات شش قلعه به شکل اساسی اعمار و ۸۰. فیصد کار آن تکمیل گردیده. سهم مردم محل تهیه سنگ، جفل و همچنین کندنکاری تهداب دو طرفه کاتال میباشد.

ی: تهیه آب آشامیدنی:
دفتر انکشاف دهات شش قلعه در جریان سال ۱۹۹۶ در بخش تهیه آب آشامیدنی خدماتی انجام داده است و سهم مردم محل در مورد نصب پمپ ها تهیه سنگ و جفل برای کانکریت ریزی آن میباشد.

و در ولسوالی های ذیل در ولایت وردک پمپ های آب نصب گردیده است.

شده بود. که ۹۵ فیصد کار آن انجام گردیده سهم مردم محل تهیه سنگ و تهیه جفل میباشد.

ه: مكتب جوزین تنگی:

مكتب منذکه که در جریان انقلاب بصورت کلی تخریب گردیده بود توسط مرکز انکشاف دهات شش قلعه به شکل اساسی اعمار گردید و کار ساختمانی آن تکمیل گردیده است. سهم مردم محل تهیه سنگ و جفل توسط وسایط پروره میباشد.

و: بند آبگردان پاینده خیل زنخان:
مرکز انکشاف دهات نظر به خواست مکرر مردم قریه جات پاینده خیل، دورخان خیل و راخت خیل بند آبگردان منذکه را به شکل اساسی اعمار نموده

نمای مكتب جوزین در تنگی وردک

استنادی سرک وردک و لوگر به شکل و کاز ساختمانی آن اکمال گردیده سهم مردم محل تهیه سنگ و جفل میباشد.

ز: اعمار گراج های دفتر شش قلعه:
هوا کار ساختمانی آن معطل قرار داده

اساسی و پخته اعمار نموده است که مردم محل در اعمار پل سهم فعالانه گرفتند.

ب: اعمار پل و پلچک های کبوتر در ولسوالی چك:

کار اعمار يك پل و پلچک های منذکر تکمیل گردید، سهم جامعه تنها تهیه ریگ و جفل بود.

ج: پلچک سید آباد:

يک پایه پلچک در قریه تاجکی سید آباد که قبلاً از چوب ساخته شده بود به شکل اساسی و پخته توسط مرکز انکشاف دهات اعمار و کار ساختمانی آن مکمل گردیده است.

د: دیوار استنادی تنگی در سید آباد:

نظر به خواست مکرر مردم دیوار

۱- پروژه میز و چوکی کاتانا فند:

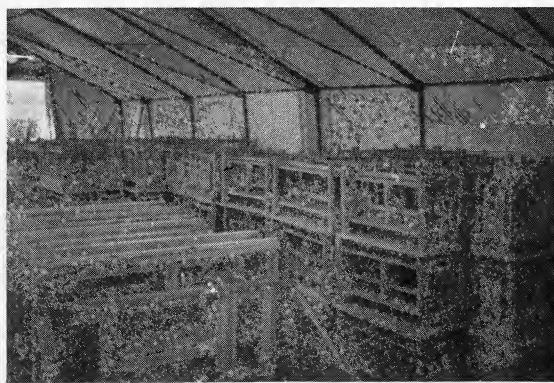
در مجموع برای ۲۲۵ نفر شاگرد میز و چوکی تهیه گردیده است و برای لیسه های غازی محمد جان، شش قلعه، چلک (لیسه بهبی) در دسترس شاگردان قرار گرفته است.

۲- پروژه نجاری دروازه و کلکین (S.V):

مجموعاً ۴۳۸ باب دروازه و کلکین تهیه گردیده و در مناطق پغمان و میدان برای مهاجرین و مستحقین توزیع گردیده است.

۴- پروژه نجاری دروازه و کلکین NCA:

مجموعاً ۶۳۷ باب دروازه و کلکین

توزیع میز و چوکی، کلکین، دروازه به مکاتب و اهالی ولایت وردک

تولید گردیده و در ولسوالی ناوہ مق در پل علم و برکی لوگر برای مستحقین و مهاجرین به قیمت ۵ فیصد توزیع گردیده است.

بودجه ترقی فنده است.

پروژه های نجاری:

مرکز انکشاف دهات شش قلعه پروژه های نجاری ذیل را تکمیل نموده است.

است.

۱- بختور ۱۰ پایه پمپ
۲- سیدآباد ۱۱ پایه پمپ
۳- چلک ۶ پایه پمپ
همچین از پروگرام (S.V) سه پایه پمپ در میدان نصب گردیده است.
بخش صحیه:
دفتر انکشاف دهات شش قلعه در پهلوی سایر بخش ها در بخش صحی نیز خدماتی را انجام داده که از جمله هفت کلینیک صحی را در ولایت وردک از نگاه معاشات پرسونل و ادویه اکمال فنده است که در سال ۱۹۹۷ تعداد این کلینیک ها به سه کلینیک تنزیل کرده است.

مجموعاً ۳۵ نفر پرسونل در بخش صحی کار فنده و در جریان سال ۱۹۹۶ در حدود ۱۳۵۶۹ نفر مرد ۱۴.۸۳ نفر زن و ۱۱۸۳۳ اطفال معاینه تداوی و معالجه گردیده اند.

دو دفعه در جریان سال ۱۹۹۶ ادویه خریداری گردیده و به قیمت نازلت از بازار برای مریضان توزیع گردیده است. مسئول بخش صحیه و همچین مسئولین مرکز (RDC) وقتاً نوقتاً از کلینیک ذین به عمل آورده و از کار آن وارسی گردیده است.

تعلیم و تربیه:

مرکز انکشاف دهات شش قلعه در جریان سال ۱۹۹۶ دو لیسه و چهار مکتب ابتدائی را از نگاه معاشات مهندسین و غیره اکمال فنده است که

د افغانستان کړنۍ ته یوه کتنه

پوهاند د اکټر عبدالقہار ثمین

شوی. دا هم باید په یاد ولرو چې افغانانو د تل د پاره په عزت کې ژوند کړي نو د همدي کبله د پنجه میلیونو په شاه او خوا کې افغانان پاکستان او ایران ته مهاجر شول تر خو یې خپل ناموس خوندی ساتلي وی.

د جګري په موده کې د افغانستان د خارویو شمیر هم بیخی لې شو څکه بزگرانو خپلی د شیدو غواګانی او د قلبی غويان خرڅ کړل چې زیات شمیر یې قصابی شول. د کرنۍ د وزارت د شیدو اصلاح شوی غواګانی په شیوکیو او ننگرهار کې غلو بوتلی چې یوه زیاته برخه یې اوس هم په پاکستان کې لیدل کېږي. د قلبی غويان هم د شیدو د غواګانو په خير یو په یو بی درکه شول چې د هغه په نتیجه کې د بزگرانو زیاته ئمکي خاره پاتی شوی. په افغانستان کې د خارویو شمیر لاتر او سه پوری هم بیخی لې دی.

کیمیاوی سری

په افغانستان کې د جګري څخه دمخه په کال کې لې تر لړه ۱۰۳۲۸، متريک تنه کیمیاوی سری پر بزگرانو باندی ويشن کیدي.

د افغانستان د یوریا فاربریکی د

بیخی لې شول او آن په کرنیزو څمکو کې د غلی او دانی پر ځای مایتونه وکړل شول چې تراوسه پوری هم نه دی پاک شوی. په افغانستان کې کرنیز محصولات د جنګ په دوره کې په بې ساری توګه لې شول څکه د جنګ په موده کې ویالی او کاربیزونه چې کروندي به یې خروبولى بیخی وچ شول. د افغانستان بزگران خپلی ویالی او کاربیزونه عمدتاً د وری په میاشت کې د اشر په دول بشپړ

افغانستان یو کرنیز هیواد دی چې په سلو کې ۸۵ نفوس یې د کرنۍ په چارو کې مصروفیت لري. د افغانستان اقتصاد د جنګ څخه په مخکې دورو کې عمدتاً د کرنۍ په محصولاتو پوری ترلی وه. افغانستان تر ۱۳۵۲ لمریز کال پوری د کتنې وړ یوه اندازه غنم کال په کال د باندینو هیوادونو څخه زاویل تر عیسوی ۱۳۵۲ کال پوری افغانستان د غنم یو واردونکی هیواد وه چې په کال

د افغانستان د یوریا فاربریکی د هیواد به شماں کې په کال کې په منځی توګه ۵، ۱ زرد متريک تې یوریا تولید کوله د جنګ په لوړه بیو وختن کې روسان د یوریا تولیدات په کال کې آن ۱۲ زرد متريک تې ته اور کړل دی ګار د اوښو دل چې د روسانو زړونه په افغانانو او یا د دوی په فاربریکو باندی هڅخ نه سوښیدل

کې یې په منځنی توګه ۱۱۵۰۰ متريک تنه غنم واردول خود ۱۳۵۳ کال په اخر کې افغانستان د غنم د واریدولو په خاطر نه یوازی په خان متکی شو بلکی د کرنیزو محصولاتو صادرول یې باندینبو هیوادو ته په زړه پوری زیات شول. د بدء مرغه د افغانستان د جنګ په دوره کې د کرنیزو محصولاتو تولیدات

خمکه ۵۰۲ میلیونه په نظر کې ونیسو نو په هكتار کې ۳۴ کیلو گرامه سره استعمالیده (په دی شرط سره چې توله سره يه افغانستان استعمال شوي وی) حال دا چې يه ۱۹۸۹-۱۹۹۰ کال کې په افغانستان کې په یوه هكتار کې یوازی ۶۰،۶ کیلو گرامه سره استعمال شوي وه.

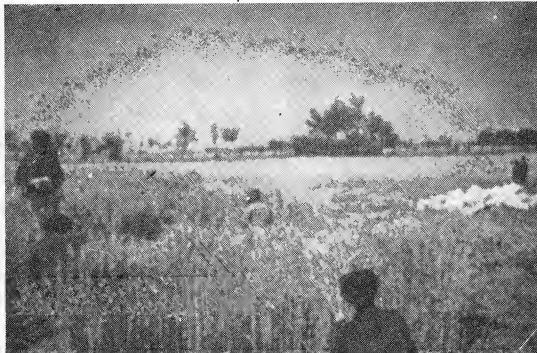
دا هم باید په یادو لرو چې يه افغانستان کې پرته د بوریا خڅه کومه بله سره په هيواد کې دنه نه جوريږي. همدا اوس په افغانستان کې د دای امونیم فاسفیت او غلیظ سوپر فاسفت سري يه سختي سره مندل کېږي او بزگران د همدي کبله سخت په تکلیف دی.

په لوګر، غزنی، وردګو او غینې نورو ولايټون کې همدا اوس د دای امونیم فاسفیت ځای یوی پاکستانی سري چې د نایتروفاس په نوم یاد بیوی نیولی دی. نایتروفاس په سلو کې ۲۳ نایتروجن او ۱۰ فاسفورس لري چې د نات غذائي مواد مجموعی اندازه بی په سلو کې ۳۲ په داسی حال کې چې د پای امونیم فاسفیت د بیات د غذائي مواد مجموعی اندازه په سلو کې ۳۸ کېږي. که پېږي د دواړو سرو بې او د بیات د غذائي مواد اندازی په نظر کې ونیسو نو د دای امونیم فاسفیت استعمال اقتصادي برپښي دا هم باید په یادو لرو چې د نایتروفاس فاسفورس عتمدتاً دای کلسیم فاسفیت په شکل دی په داسی حال کې چې د دای امونیم

بنه توګه پر مخ بوزی نو په همدي وخت کې د بوریا د فابریکي د سم تریم امکان دمنځه تللی وه.

کله چې د بوریا تولیدات په خپل اعظمي حد دام درلود نو په همدي وخت کې يو شمېر نوری سري لکه دای امونیم فاسفیت، غلیظ سوپر فاسفتی او داسی نوری هم يه افغانستان کې استعمالیدی د مثال په دول په هغه وخت کې په کال کې په منځنې توګه ۶۰ میلیونه تنه دا

هيواد په شمال کې په کال کې په منځنې توګه ۱،۵ زړه متريک تنه بوریا تولید کوله د جنګ په لوړ مرږو خټو کې روسانو د بوریا تولیدات په کال کې آن ۱۲۰ زړه متريک تنه ته لور کړيل دي کار د اوښو دل چې د روسانو زړونه په افغانستان او یا د دوی يه فابریکو باندې هیڅ نه سوځیدل. نو خرنګه چې فابریکي په نوموري موده کې د حد خڅه زیات تولیدات درلودل نو د همدي کبله د بوریا فابریکه کال په کال

د تکنیکي غنس پوره کړونډ

خرابیده خو تر هغه پوری چې روسان به افغانستان کې موجود وه نو د نوموري فابریکي پالتو سامانونه بی د روسي خڅه راوړل او فابریکه بی په داسی دول میلیون هكتاره په نظر کې ونیسو او په کال کې لپو تر لیه ۱۲۰ زړه تنه بوریا او ۶۰ زړه تنه دای امونیم فاسفیت چې به بزگرانه شخه په بی شرمانه توګه کیده په نظر کې ونیسو نو په کال کې به هغه وخت کې په یوه هكتار کې ۶۹ کیلو گرامه سره او که پېږي توله کرنیز، هم خرابه شو ځکه روسانو داسی افغانان نه، هه روزلې تر شو د فابریکي چارې به

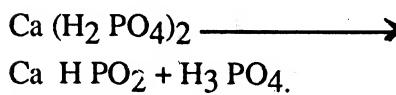
دای امونیم فاسفیت یا غلیظ سوپر فاسفیت چی فاسفورس بی عمدتاً د مونو کلسیم فاسفیت په دول دی او د افغانستان په آهکی خاورو کې په نسبی توګه بنی نتیجی ورکوی استعمال شی. په دی آخر وختو کی ددی سری استعمال په افغانستان کی بیخی زیات شویدی او هغه مخه باید ونیول شی.

دای امونیم فاسفیت

د افغانستان په زیاتره خاورو کې مونو امونیم فاسفیت او دای امونیم فاسفیت په زړه پوری نتیجی ورکوی. د مونو امونیم فاسفیت د استعمال په نتیجه کې $O \cdot H_2O \cdot CaHPO_4 \cdot 2H_2O$ او ترنکایت (Taranakite) منځ ته رائی. په هغه څایو کې چې کلسیم په زیاتی پیمانی سره موجود وی نو په دی صورت کې د مونو امونیم فاسفیت خخه په خاورو کی یوه زیاته اندازه دای کلسیم فاسفیت په لاس رائی. همدا تعامل د افغانستان په زیاتره خاورو کی صورت نیسی خو په تیزابی خاورو کې د مونو امونیم فاسفیت د استعمال خخه وروسته کولایدی $(Fe, Al, x) PO_4 \cdot n H_2O$ په لاس رائی. په هغه خاورو کې چې د مگیشم اندازی بی زیاتی وی د مونو امونیم فاسفیت د استعمال خخه وروسته هنایت (Hannayit) چې فورمول $Mg_3(NH_4)_2(HPO_4)_2 \cdot 8H_2O$ او یوه اندازه ستروايت (Struvite) چې فورمول بی $MgNH_4 PO_4 \cdot 6H_2O$ په لاس رائی.

په نومورو معادله کې هم اپتایت د عادی سوپر فاسفیت په شان په مونو کلسیم فاسفیت او هایدرو فلوریک اسید باندی اوږد.

د عادی سوپر فاسفیت او غلیظ سوپر فاسفیت فاسفورس عمدتاً د مونو کلسیم فاسفیت په شکل دی. د نومورو سرو تعامل په خارو کې په لاندی دول دی:

په پورتنيو دو تعاملونو کې مونو کلسیم فاسفیت په دای کلسیم فاسفیت او د هغه خخه وروسته دای کلسیم فاسفیت په ترتیب سره په اکتا کلسیم فاسفیت او اپتایت باندی اوږد. په پورتنيو تعاملونو کې په ترتیب سره د فاسفورس انحلال لی کيږي:

نایتروفاس:

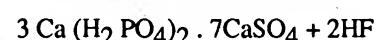
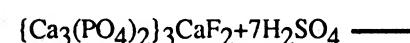
ددی سرې په جوړیدو کې په سلوکې ۷۴ تراي کلسیم فاسفیت د ببوری د تیزاب سره معامله کيږي او د هغه په نتیجه کې فاسفوریک اسید، کلسیم نایتریت او یوه اندازه د ببوری تیزاب پاتی کيږي. کلسیم نایتریت په امونیم نایتریت او کلسیم کاربونیت باندی اوږد. ددی سرې فاسفورس عمدتاً د دای کلسیم فاسفیت په دول وی چې د افغانستان په آهکی خاورو کې په نتیجه نه ورکوی او د هغه پر ئای باید په لاس رائی.

فاسفیت فاسفورس د مونو کلسیم فاسفیت په دول دی چې انحلال بی د دای کلسیم فاسفیت په پرتله د کتنی ور اندازی سره زیات دی.

بنه به دا وی چې د افغانستان په مروجو فاسفورسی سرو باندی هم لې خه رنما واچوله شي.

عادی سوپر فاسفیت:

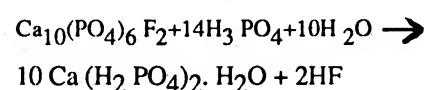
عادی سوپر فاسفیت په سلوکې ۷،۸ فاسفورس لري. ددی سرې د سلفر او کلسیم اندازی د فاسفورس خخه لوري دی. دا سره د هغونباتاتو د پاره مناسبه بریښی چې زیات کلسیم ته اړتیا لري لکه رومی بانجان او مرچ. عادی سوپر فاسفیت په لاندی دول په لاس رائی:

په پورتنی تعامل کې اپتایت په اوږد کې منحل مونو کلسیم فاسفیت باندی بدليږي. همدارنګه په پورتنی معادله کې یوه اندازه ګچ د مونو کلسیم فاسفیت سره یو ئای په لاس رائی. همدارنګه په پورتنی معادله کې یوه اندازه د هایدروجن فلوراید زهری غاز هم په لاس رائی.

غلیظ سوپر فاسفیت

دا سره عموماً په سلوکې له ۱۹ خخه تر ۲۳ فاسفورس لري. ددی سرې فاسفورس په سلوکې له ۹۵ خخه تر ۹۸ پوری په اوږد کې منحل دی. دا سره په لاندی دول سره په لاس رائی.

امونیم نایتریت لو مرینی نایتروجنی سره وه چې استعمالیده او تر او سه هم استعمالیېږي. دا سره د امونیا او ذببوری ذتیزاب د تعامل خخه په لاس رائخی. ددی سری استعمال په لندو خاورو کې د نایتروجن د ضایع کيدو سبب گرئي. ددی سری استعمال د خاوری پی اچ تیتیو چې د هغه په نتیجه کې یوه اندازه کلسیم، او سپنې، منگنیز او جست بنايی د نبات د گتني وړ و گرئي. امونیم نایتریت په سلو کې ۳۲ نایتروجن لري. ددی سری نایتروجن د امونیم او نایتریت دا یونو په شکلونو باندی وي. دا سره د خپلو انفلاتی خواصو د کبله خالصه نه جوروی او خینې نور شیان لکه سوپر فاسفیت ورسه گپوي.

امونیم سلفیت:

دا سره په سلو کې ۲۰۰، ۵ نایتروجن لري. ددی سری استعمال هم خاوری تیزابی کوی چې په نتیجه کې یوه اندازه او سپنې، منگنیز، جست او داسی نور د نبات د گتني وړ گرئي. امونیم سلفیت په هغو خاورو کې بنه نتیجه ورکوی چې د نباتاتو د پاره د سلفر د کمیبت نښی بښی.

اصلاح شوی تغونه:

په افغانستان کې په تخمینې توګه په کال کې ۱، ۳ ملیونه هكتاره آبی او یو ملیون هكتاره للمن غنم کول کيږي. په ۱۳۵۴ هـ.ش. کالی کې په افغانستان کې په سلو کې ۳۰ اصلاح

په نتیجه کې ویلی شو چې د مونو کلسیم فاسفیت سرو سره یو خای د امونیم سلفیت، امونیم نایتریت، امونیم کلورايد، پتاشیم نایتریت، پتاشیم سلفیت او پتاشیم کلورايد استعمال د سری د استعمال په خای کې د فاسفورس رسوب لیکوی. د نایتروجن او فاسفورس متقابل عمل:

نایتروجن سری:

په افغانستان کې یوریا د یوی نایتروجنی سری په دول په زیاتی پیمانی سره استعمالیېږي. یوریا د افغانستان په شمال کې د سری او بجلی په فابریکی کې تولیدیېږي. یوریا د امونیا او کاربن دای اکساید د تعامل خخه په لاس رائخی. یوریا په سلو کې ۶ نایتروجن لري. یوریا وروسته د استعمال خخه په خاورو کې په امونیم کاربونیت باندی بدليېږي چې یو بی ثباته مرکب دي. د هغه د تجزیې په نتیجه کې یوه اندازه امونیا آزادیېږي. یوه اندازه امونیا په خاورو کې د بنو شرایطو په لرلو سره په نایترایت باندی اوږي. نایترایت هم یو بی ثباته مرکب دي او دیرژر په نایتریت باندی اوږي. نایتریت په اوپوکی بنه منحل دي او یوه اندازه بی بشایی په خاورو کې بشکته و مینخل شی. که چېږی نوموری نایتریت د ظمکی لاندی او بود ککریدر (Nitrate Poisrning) په نوم یادیېږي.

امونیم نایتریت:

د دای امونیم فاسفیت د استعمال شخه وروسته په خاورو کې

$\text{Ca}_4\text{H}(\text{PO}_4)_3 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{Ca}_2(\text{NH}_4)_2(\text{HPO}_4)_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{Ca}(\text{NH}_4)_2(\text{HPO}_4)_2\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{Ca}_8\text{H}_2(\text{PO}_4)_6 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{NH}_4\text{Al}_2(\text{PO}_4)_2 \cdot \text{OH} \cdot 8\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{Mg NH}_4\text{PO}_4 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$,
 $\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$.

کسلايدی اپتایت او $\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_2$. دای کلسیم فاسفیت (دوه مالیکیونه او به).

په هغو خاورو کې چې زیات کلسیم موجود وي لکه د افغانستان آهکي خاوری د دای امونیم فاسفیت د استعمال خخه وروسته دای کلسیم فاسفیت (دوه مالیکیونه او به). او اکتا کلسیم فاسفیت $\text{Ca}_8\text{H}_2(\text{PO}_4)_6 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ په زیاتی پیمانی سره په لاس رائخی.

د مونو کلسیم فاسفیت لرونکوسرو تعامل:

وروسته د مونو کلسیم فاسفیت لرونکوسرو د استعمال خخه په آهکي خاورو کې چې د افغانستان خاوری بې بنه مثال دی په زیاتی پیمانی سره دای کلسیم فاسفیت په لاس رائخی او په هغو خاورو کې چې په زیاتی پیمانی سره کلسیم کاربونیت ولري د مونو کلسیم فاسفیت لرونکوسرو د استعمال خخه نیز بیرایت $(\text{Mg HPO}_4 \cdot 3\text{H}_2\text{O})$ په لاس رائخی.

کاربیزونه او چینی د اشر په دول سره پاکولی خود جگری په موده کې په زیاتره ویالو او کاربیزونو کې ماینونه کېښردل شول چې د همدي کبله د ویالو پاکول د بزگرانو دسوی خخه لور شول او په همدي ترتیب سره زیاتره کرنیزی ئمکى خاره پاتی شوی. د هلمند او سردی ژور زاهبرونه د همدي کبله د خاورو خخه د ک شول چې د هغه په نتیجه کې د مالگینو او بوسطحی لوری شوی او زیاتره کرنیزی ئمکى شاپری پاتی شوی. د جگری خخه دمخته به دولت د ئینو غتیو بندو په جوړیدو کې د بزگرانو سره مرستی کولی او د پروژی تهول خام مواد به خلکو د اشر په نوم برابرول او خلکو به دا مسئليت حس کاوه چې نوموری بند د دوی دی او دوی بی بايد ساتنه په غاره وله.

د کرنی ماشین الات (Farm power):

د جنگ خخه په پخوا موده کې په سلو کې ۸۵ بزگرو په غویانو باندی قلبی کولی او خپلی ئمکى به بی په همدي دول سره کرلی. د افغانستان په سلو کې ۷۰ بزگرانو خپل قبله یان در لوڈل او په سلو کې ۱۵ نورو بی یوازی یو غوډ بی در لوډ چې هغه به بی د یوه بل بزگ د غواړي سره تاړه او دواړو بزگرو په همدي توګه د کرنی چاری پرمخت بولو. په افغانستان کې پخوا د جگری خخه بزگرانو په سلو کې ۳ خپل تراکتورونه در لوڈل او خپلی چاری بی په همدي دول پرمخت بولی او نورو خلکو به د دوی ترکتورونه د پیسو په مقابل کې

وردگو او غزنی په ولايتونو کې پرمخت بیاپی. په نوموری علمی خیرنې کې ۸ دولونه غنم د سرو ۹ مختلفی اندازی او نسبتونو تر خیرنې لاندی نیولی دی ددی علمی خیرنې د خلور کلونو نتیجي تیر کال نشر ته ورسیدی.

دا او بول لکولو سبستمنونه:

او به لکول په افغانستان کې خاص ارزیبت لري ئځکه په زیاتره ځایو کې پرته د او بول لکولو خخه د زیاتره نباتاتو کرل د اقتصادي حاصلاتو د لاس ته راتلو سبب نه ګرځی. د سري استعمال هغه وخت اقتصادي کیدی شی چې د نباتاتو د پاره په کافی اندازی سره او به موجودی وي. په افغانستان کې د خروبوولو د او بول منابع د ویالو او کانالونو، چینو، کاربیز او خاګانو خخه عبارت دي. په افغانستان کې په لريز ۱۹۷۸ کال کې په مجموعی توګه ۵۵۵۸ ویالی او کانالونه، ۷۸۲۲ ویالی او کانالونه، ۶۷۴۱ کاربیزونه او ۸۰۹۵ چیني، ۳۵۰۰ هكتاره خاګانی موجودی وي. د یوه راپور پر اساس د افغانستان د خاګانو په ئمکه مخکي د جگری خخه د کاربیزونو په وسیله او بیده. کاربیزونه د خاګانو په شکل لیدل کېږي چې د یوه خاډ فاصله د بلی خخه په معمولی توګه ۵۰ فتیه (۲۴، ۱۵ متره) وي. دا هم بايد په یاد ویرو چې د جگری خخه دمخته د خلکو د خاګانو په وسیله خروښد. د جگری په دې د پاره چې یو دل غنم په سیمه کې د خلکو د خوا په بنه توګه د منل شی نو د ژورو علمی خیرنې پر اساس بی بايد ګټور توب ارزیابی شوی وي او بزگرانو دا دول خیرنې بايد په خپل سترګو لیدلی وي. د همدي کبله د COAR موسسه د غنمبوه علمی خیرنې د لوګر،

شوی غنم کرل شوی وي. خو او س داصلاح شویو غنم او اندازه د لوګر، وردگو او غزنی ولايتونو په سلو کې ۵۰ تخمین کیدای شي.

په افغانستان کې د اصلاح شویو تخمونو استعمال د ډیری پخوا مودی خخه رواج موندلی دی. د جگری خخه دمخته د کرنی او ئمکو د اصلاحاتو وزارت خو دوله غنم پر بزگرانو باندی ويسلی دی چې بنه مثال بي مکسي پک، لندنی قیقاز، او داسی نور دی. دا هم بايد په یاد وله چې زیاتره غنم چې بزگرانو ته ويسل کیدل د عملی خیرنې دنتیجو خخه منځ ته نه وه راغلی او د همدي کبله بي نتیجي بني نه وي د مثال په دول په بامياني او هزاره جات کې به داسی دولونه د غنم ويسل کیدل چې په پنځاب کې به بني نتیجي ورکولی. د مثال په دول د COAR د موسسي علمي خیرنې دا ثابته کړه چې په مني کې په لوګر، وردگو او غزنی کې پک ۸۱ بنه نتیجه نه ورکوي اود Attay-85 حاصلات د هفو خخه د کتنی ور اندازه زيات دی د COAR مؤسسي او پک ۸۱ د خپل پروګرامونو خخه لېږي کړي او پرخای زردانه او پامير شامل کړیدي. ددی د پاره چې یو دل غنم په سیمه کې د خلکو د خوا په بنه توګه د منل شی نو د ژورو علمی خیرنې پر اساس بی بايد ګټور توب ارزیابی شوی وي او بزگرانو دا دول خیرنې بايد په خپل سترګو لیدلی وي. د همدي کبله د COAR موسسه د غنمبوه علمی خیرنې د لوګر،

غواگانو شمیر ۶ میلیونه ته رسیده. د آسونو، اوینانو او خرو شمیر په تول هیواد کې دو میلیونو ته رسیده. دا هم یايد هيرنکړو چې د جګړي په موده کې هم د خارویو شمیر کم شو او هم د تولیداتو په کیفیت کې بې ناوړه تغیرات رامنځ ته شول. همدارنګه د جګړي په موده کې د نباتي مرضونو په شان حیواناتي مرضونه هم زیات شویدی.

خنگلونه:

خنگلونه د کلیو او باندو د خلکو د پاره خاص ارزښت لري. خنگلونه د ازرجي، صنعتي لرګيو، انساني غذاګانو، د خارویو د وښو په برابرلو کې په زړه پوری مرسته کوي. خنگلونه د پاکۍ هوا په پیدا کولو کې زیات ارزښت لري. زیاتره وحشی حیوانات په خنگلونونو کې ژوند کوي. خنگلونه د باد او اویو په مقابل کې خاوره ساتي. په افغانستان کې د خنگلونو د دومره ګټور توب ترڅنګ د خنگلونو د خارني او ساتني یو منظم پروګرام نه لیدل کېږي ځکه د پکتیا لرگي زیاتره پاکستان ته ولاړه او د پکتیا خنگلی ئمکي اوس بیخی لوڅي بریهی د کتر خنگلونه هم په ډیره بي رحمي سره قطع کېږي او هیڅوک ددي کار مخنه نه نیسي. ځینې غیر دولتي موسسي (NGOs) په ځینو ځایو کې د'خنگلو په بيرته رامنځ ته کولو کې مرستي کوي خو دا کفایت نه کوي ځکه په کال کې دقطع شویو ونوشمیر خواری د نویو نیالګیو په پرتله زیات دی.

خنخه خلاص شی د کیمیاوی موادو لکه Herbicides, Fungicides, Pesticides داسی نورو سم، پر ځای او په خپل وخت استعمال ضروري بریښی. مرضونه او افتونه برسره پرداي چې د نباتاتو حاصلات لی کوي د حاصلاتو پر کیفیت باندی هم ناوړه اغیزه کوي. د دواګانو د استعمال يا رانیولو په وخت د دوا د جوړلو او استعمال آخری نیټي (Exiredate) ته جدي توجه پکار ده. خرنګه چې زیاتره نباتي دواګانی زهري مواد دی نود همدي کبله د هغوي د بې نظمه استعمال خنخه باید مخنيوی وشي. د دواګانو په استعمال کې هره غلطی د نباتات پر زیان تامیېي. د مثال په دول پرونو باندی D.D.T استعمالول بنايی د بن د منځه تلو سبب وګرځي. په افغانستان کې په دی وختو کې د نباتاتو د ساتني زیات شمیر مامورین نشته د همدي کبله دی چې د مرضونو او افتونه زیانونه زیات لیدل کېږي. کیمیاوی کرنیز مواد باید په یوه سم ځای کې وساتل شی.

مالداری:

مالداري په افغانستان کې یو بهه صنعت وه. د حیواتي محصولاتو د خرڅلاؤ د پیسو خنخه یو زیات شمیر بزگران کولی شي چې خپل د ضرورت وړ نور مواد تر لاسه کړي. هغه کورنۍ چې مالداري لري د کور په غرو کې بې د پروتین د کمبینت نښی نه لیدل کېږي ځکه زیاتره بزگران په خپلو کورونو کې یوه غوا او خو چرګان لري. په عمومي توګه د جګړي خنخه پخوا په افغانستان کې د پسو او وزو شمیر ۲۵ میلیونو ته رسیده په داسی حال کې چې دغويو او

د ساعت په اساس استعمالول. په نوموري موده کې په سلو کې ۵ بزگرانو خپلی ئمکي د باځونو یاد سبو د پتیبو په دول سره استعمالولی. په دی وختو کې زیاتره بزگران په تیره بیا هغه بزگران چې د مهاجرت خنخه وروسته خپل هیواد تهستانه شوی دی غویان نه لري او خپلی ئمکي د تراکتور په وسيلي کري. دا هم یايد په یاد ولرو چې اوس هم زیاتره بزگران خپل تراکتورونه او تريشورونه نه لري او د نورو خلکو تراکتورونه او تريشورونه او استعمالوی او د تراکتور چې بتنه ته د هغه پيسى ورکړي. اوس د افغانستان په زیاتره سيمو کې تراکتورونه او تريشورونه په همدي دول سره استعمالوی د هیواد په ځینو ځایو کې بزگران په خرو او ان پر اوینانو باندی قلبې کوي.

دا هم یايد په یاد ولرو چې د افغانستان زیاتره بزگران زیاتي ئمکي نه لري د تراکتورونو لاري د تولو بزگرانو کروندو ته موجودي نه دی. نو که چېږي د چا تراکتور د بل سپړي په پتني کې ئې او رائخي نو بشایي چې دا کار ددي سبب شي چې د خاوری جوړښت خرابه کړي. د COAR موسسه همدا اوس په داسی یوی علمي خیرنۍ باندی برخندې تر خود وطنې قلبې، نه پل او دو پل اغزي د خاوری پر جوړښت او د نباتاتو په حاصلاتو باندی وڅېږي.

کیمیاوی کرنیز مواد:

د افغانستان په زیاتره برخو کې د نباتاتو حاصلات د نباتي مرضونو او حشراتو په وسیله اغیزمن کېږي. ددی د پاره چې نباتات د مرضونو او حشره

نویسنده: محمد اکبر «بابری»

القسام و الانواع (پیوند)

میگردد تنها دنباله برگ را به اندازه (۶) ملی متر بالای شاخجه گذاشته و برگ های آن توسط چاقور یا قیچی با غبانی قطع شود. زیرا عملیه تبخیر از سطح برگ صورت گرفته و شاخجه به زودی شادابیت خود را از دست میدهد در صورتیکه عملیه پیوند برای چندین ساعت ادامه پیدا میکند، بهتر خواهد بود تا شاخجه ها را در یک ظرف آب بگذارند تا مرطوبیت خود را از دست ندهد. اگر شاخجه ها به منظور پیوند به جا های دور ارسال میگردد شاخجه ها به طول مساوی بریده شده و در دسته های ۱-۲ عددی یکجا کرده و هر دسته توسط تار و یا رابر طوری بسته شود که خساره به پونگ ها نرسد و دو نوک شاخجه بعد از آنکه برگ ها قطع گردید با موم و یا برافین پوشانیده و انجام آن به تکه نمانک پوشانیده شود و از هر درختیکه پیوند گرفته میشود باید نام همان نوع درخت نوشته شود تا در پیوند آن اقدام گردد عموماً برای اسکنه پیوند زیانچه پیوند قلمه پیوند (ساین) از دوره استراحت درختان میوه که یک فصل نمونی خود را سپری نموده باشد انتخاب میگردد.

تطبيق میگردد.

بعد از عملیه پیوند (به هر طریقه که صورت بگیرد) نفو و انکشاف وقتی الجام مپذیرد که طبقه کامبیم (Cambium) و دیگر حجرات مرستمیک که سازنده و تولید کننده دیگر انساج نبوی میباشد، با تاس یکدیگر یعنی طبقه کامبیم پایه مادری با طبقه کامبیم قلمه و یا پونگ در نقطه اتصال نماید. بر علاوه کامبیم که بین پوست و چوب درخت موجود است) چندین طبقه حجرات نازک دیگر نیز موجود بوده که تفرق اینها از یکدیگر مشکل است بدین اساس در وقت عملیه پیوند بسیار اختیاط کرده شود که هین طبقه کامبیم از بین نرود و در غیر آن عملیه پیوند به ناکامی می الجامد.

انتخاب پیوند:

شاخجه که از آن به منظور پونگ پیوند استفاده میشود اولاً باید از درخت های سالم بوده ثانیاً شاخجه نو به قدر کافی در همان سال نمو کرده و قطر شاخجه های انتخابی حد اقل باید به اندازه قطر پنسل بوده باشد شاخجه هاییکه برای گرفتن پیوند از درخت قطع

اینکه با غداران قوریه جات و باغ های خود را چه قسم و چه وقت پیوند غایبند مربوط میشود به نوع درخت، عمر درخت و وقت و زمان که هر کدام از پیوند ها دارای طرز العمل علیحده میباشد که ذیلاً از آنها یاد آور میشوند.

الف: پیوندیکه با اتصال پوست و پونگ صورت میگیرد مانند پونگ پیوند (تی پیوند) و نیچه پیوند.

ب: پیوند بر علاوه پوست و پونگ در اتصال آن از چوب درخت کار گرفته میشود مانند اسکنه پیوند، پیوند مجاورتی، زیانچه پیوند، پیوند به تاس پوست، پرچه پیوند، پل پیوند و غیره.

در قوریه جات برای نهال های دو سال عموماً باید از پونگ پیوند استفاده بعمل بیاید چرا که پوست از چوب به آسانی جدا میشود و دراثر مراقبت و آبیاری، موفقیت این نوع پیوند زیاد میباشد. پیوند که در اتصال آن از چوب درخت کار گرفته میشود عموماً در باغ ها و درختانیکه عمر آنها زیاد و یا در اثر بعضی عوامل از قبیل عملیات زراعتی و امراض و آفات نباتی شاخجه های آنها از بین رفته باشد عملی و

میباشد در غیر آن امکانات گرفتن پیوند کم است در کابل، لوگر، غزنی، وردک بهترین موقع برای پیوند از اوایل برج حوت الی ۲۵ حرث بوده که باز هم نظر به شرایط اقلیمی منطقه فرق میکند پل پیوند هم در اوایل بهار وقتیکه درخت شروع به فعالیت نماید و پوست درخت به آسانی جدا شده بتواند اجرا میگردد. اما بعضی اوقات نظر به ضرورت در آواخر بهار هم امکان پذیر میباشد.

شروع پیوند اوایل برج جوزا میباشد. پیوند که در زمستان عملی میشود اینست که توسط پوست و پونگ صورت نگرفته بلکه طرز العمل پیوند در زمستان طوری است که در اوایل زمستان نهال هماری ریشه آن گرفته شده و عملیه پیوند که بنام زیانچه پیوند یاد میشود بالای نهال مذکور عملی میگردد. بطرور عmom دو پونگ بالای نهال گذاشته جهت نگهداشت نهال باید

وقت پیوند:

عملیه پیوند در تمام فصل های سال امکان پذیر میباشد. امکان پذیر میباشد پیوندیکه در اوایل بهار صورت میگیرد در حالیست که پونگ به حالت استراحت قرار داشته و نهال که پیوند بالای آن عملی میگردد تازه به نمو خود شروع میکند البته تا وقت آمداده شدن نهال برای پیوند شاخچه هائیکه به این منظور استفاده میگردد در جاهای مريطوب زیر خاک نگهداری شود و یا اینکه در پلاستیک پوشانیده در جای سرد گذاشته شود. پیوند که در اوایل بهار و تابستان عملی میشود در این صورت شاخچه که از آن پیوند گرفته و بالای نهال عملی میگردد هر دو به حالت نمو میباشد کوشش شود پیوند در درجه حرارت بلند که باعث کندی جریان شیره نباتی به داخل پایه مادری و پونگ میگردد صورت نگیرد. و جهت پائین نگهداشتن درجه حرارت میتوان توسط آبیاری معیط قوریه را مريطوب و آماده عملیه ساخته و چانس گرفتن نمک پیوند را سریع ساخت. نسبت بطي بودن نمی درخت در تیرماه پیوند تیر ماهی در طول زمستان به حالت استراحت بوده و در اوایل بهار شروع به نمو مینماید. داستن وقت پیوند تیر ماهی در گرفتن و نمک پیوند اهمیت مهم دارد. زیرا پیوند قبل از وقت که باعث پیوند نیز یاد میگردد اوایل بهار پیوند نیز یاد میگردد در تیر ماه میگردد زمانیکه پونگ به حالت باز شدن باشد و پوست درخت به آسانی جدا شده بتواند

اهمیت فواید پیوند:

- ۱- برای تعویض نمودن درختان مشر خصوصاً در باغ های میوه که امکان دارد یک تعداد درختان نظر به بعضی عوامل مثل عدم مراعات فاصله گذاری بین درختان در ابتدای احداث باغ که در نتیجه درخت ها بطرور انبوه و جنگلی عرض اندام نموده باشد برای حل این معضله از طریق پیوند میتوانیم درخت ها را دو باره جوان ساخته و قابلیت بهره

آنرا تا مساعد شدن شرایط محیط در جای مناسب و یا گل خانه به شکل افقی گذاشته و توسط ریگ مريطوب پوشانیده شود و همچنان زیانچه پیوند در تیرماه و اوایل بهار نیز نتیجه مثبت میدهد. بهترین موقع برای اسکنه پیوند و پیوند به تماش پوست که بنام پوست پیوند نیز یاد میگردد اوایل بهار زمانیکه پونگ به حالت باز شدن باشد و پوست درخت به آسانی جدا شده بتواند

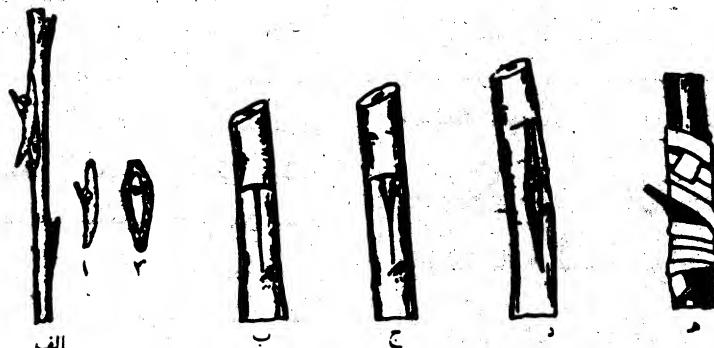
سیستم ریشه بسیار خوب و قوی بوده و در مقابل شرایط محیطی، خاک و امراض و آفات نباتی از خود مقاومت نشان داده ولی کمیت و کیفیت تولیدی شان خوب نی باشد. لذا برای رفع این مشکل ایجاد مینماید از یک نوع مناسب و مورد نظر پیوند (ساین) را تهیه نموده و بالای پایه های مادری که

شده آنها ایجاد پیوند را مینماید.
۵- در بعضی باغ ها که میوه آنها از نگاه کیمی و کیفیت خوب نمی باشد و یا به اصطلاح مارکیت خوب نمی داشته باشد برای احیای مجدد باغ از طریق دو باره شاندن نهال از انواع پر حاصل وقت زیادتر را ایجاد مینماید تا درخت ها بتوانند به حاصله خود

دهی به آنها بخشم.

۶- تکر اندام درختان مقاوم برای جلوگیری از شیوع امراض و آفات نباتی که بدین منظور میتوان از پیوند استفاده نمود. بدین معنی که بعضی اوقات یک یا چندین نوع سبب و یا دیگر انواع درختان میوه در محیط ماحول خود به شرایط اقلیمی منطقه سازش نکرده همچنانکه اینکه از این نقیصه جلوگیری شده باشد بهتر است از اندام مقاوم توسط عملیه پیوند استفاده شود.

۷- برای تکثیر نهادن جنس مطلوب از انواع نباتات اصلاح شده از عملیه پیوند، استفاده مینمایند، زیرا تکثیر از طریق تخم میوه جات سبب تغییرات ارثی در آن میگردد یعنی نباتاتی که ذریعه تخم (تصویر زوجی) تکثیر میشود خاصیت ها و مشخصات والدین خود را از دست داده و در آنها تفکیک (سکریگشن) رخ میدهد. (جدا شدن

پونگ پیوند الف- طرز جدا نهادن پونگ از قلمه پیوند، ۱- پونگ تقطع شده، ۲- قسم داخلی پونگ، ب- طرز قطع کردن بشکل (T) بالای پایه مادری، ج- آماده شدن جای برای پونگ، د- جابجا نهادن پونگ در پایه مادری، ه- طرز نهادن نهادن پیوند.

دارای سیستم ریشه خوب و مقاوم در مقابل امراض و آفات نباتی بوده و مقاومت در شرایط محیطی و خاک داشته باشد پیوند گردد.

۷- به نمی نهال ها و همچنان حاصل دهی درختان مورد نظر عملیه پیوند طوریکه دیده شده است سرعت میبخشد، به این معنی که درختان مشربکه ذریعه تخم به وجود میآیند هرگاه بدحال خود شان بشکل طبیعی گذاشته شوند تا سر حاصل بیایند، مدت

شروع غایبند. پس بهتر است از طریقه های پیوند استفاده شود و یا امکان دارد تمام درختان باغ از نوع باشد که نتوانند یکدیگر را بصورت درست القاچ نمایند. باز هم ایجاد مینماید که درختان از انواع مختلف پیوند شوند که نه تنها یک القاچ کننده خوب برای خود بلکه برای دیگر درختان هم جوار خود نیز شده بتوانند.

۸- در بعضی انواع که پایه مادری ذریعه تخم به وجود میآید دارای

صفات قابل رویت را در نسل دوم بعد از ترویج، تفکیک یا سکریگشن مینامند) برای اینکه خاصیت های خوب درختان حفظ و در نسل های آینده شان انتقال یابد ایجاد مینماید که بصورت غیر زوجی تکثیر گردد.

۹- بعضی اوقات دیده شده است که حیوانات و یا ماشین آلات زراعی یک قسمت درختان را صدمه رسانیده و برای اینکه درخت از بین نرود برای تعمیر و ترمیم قسمت های زخمی شده و متضرر

پوست درخت طوری بسته گردد که از جریان هوا در داخل پیوند جلوگیری گردد. و هم مانع داخل شدن حشرات و بعضی آفات نباتی گردد. بعد از عملیه پیوند حصه بالای نهال یعنی (۱۰ سانتی متر بالاتر از محل که پیوند در آنجا صورت گرفته قطع گردد. بعد از ۱۵-۱۲ روز وقتیکه بقدر کافی رشد نمود همان اندازه که قبل از گذاشته شده بود بالاتر از محل پیوند قطع و به روی محل قطع شده مو مالیه شود. محل قطع شده مو مالیه شود. پیوند که توسط تکه چوب زده شده یا تیوب پایسکل و غیره مواد بسته گردیده بود بعد از دهته باز و یا قطع کرده طوریکه برای پیوند کدام خساره وارد نشود. وقتیکه شاخجه های جانبی پایینتر و بالاتر از محل پیوند به وجود میآید به زد ترین وقت از بین برد شود تا مواد غذائی که از زمین گرفته شود تا صورت درست به محل پیوند برسد.

تقویه تحت عملیه پیوند

سمت وزش باد توسط چاقوی پیوند یک خط عرضانه کشیده و بعداً طولانی به طرف پایین نهال با اندازه ۲،۵ سانتی متر نیز خط کشیده شود کوشش شود که نون چاقو به چوب درخت و یا نهال نرسیده تنها پوست آنرا قطع نماید بعداً توسط نون چاقو، پوست از چوب به آهستگی جدا گردد. در حصه پونگ که به منظور پیوند از شاخجه گرفته میشود بسیار اختیاط لازم است تا کدام صدمه به پونگ نرسد. بدین ملاحظه اولاً شاخجه بdest چپ طوری گرفته شود که انگشت شاهادت زیر پونگ قرار گیرد، بعداً بdest راست چاقو را گرفته انگشت کلان دست راست به زیر پونگ که قطع میگردد تعاس داشته و توسط چاقو به اندازه (۳) سانتی متر پونگ همراه یک قسمت چوب از شاخجه جدا شود و بعداً قسمت چوبی را که در قسمت عقب پونگ میباشد به آهستگی جدا گردد و اختیاط کرده شود

که چشمک پونگ از بین نرود و بعداً به آهستگی از طرف بالا به پایین پونگ را به داخل حصه که به منظور پیوند قطع گردیده فشار داده تا بصورت درست جایجا گردد. در شکل به وضاحت مشاهده شده میتوانند، بعداً توسط تکه که با مو به همین منظور تیار گردیده یا بعضی مواد دیگر از قبیل پلاستیک، تیوب پایسکل و یا

گذاشته شوند تا سر حاصل بیایند، مدت زیاد تر یعنی ۷-۵ سال را درین میگیرد اما توسط پیوند کردن به نموی نهال ها سرعت بخشیده و مدت سر حاصل آمدن را به حد اقل تقلیل میدهد.

- برای بقاء و تکثیر یک کلون امکان تکثیر بواسطه دیگر طریقه های تکثیر غیر رژوچی نام مسکن و یا امکان آن بسیار کم است لذا یک نباتی را که دارای خاصیت خوب است و در اثر تکثیر رژوچی و یا غیر رژوچی به وجود آمده است، برای اینکه همین خاصیت خوب وی حفظ و نبات مذکوره زیاد گردد باید نبات را صورت غیر رژوچی تکثیر نمود مثلاً کلون های بعضی از انواع درختان از قبیل بادام، چارمزف و یا بعضی درختان چوبی دیگر که بواسطه طریقه های دیگر تکثیر غیر رژوچی شده نمی تواند بدین لحاظ برای تکثیر آنها از پیوند استفاده نماید.

پونگ پیوند (تی پیوند)
به دلیل اینکه پونگ از پیوند و یا تی پیوند زیاد تر در قریبیه جات و نهال های جوان مروج میباشد، طرز العمل آنرا به شکل فشرده یاد آوری مینماییم تا از این طرز العمل در وقت پیوند استفاده اعظمی شود.

این نوع پیوند عموماً بالای نهال های دوساله یعنی پایه و یا نهال که به شکل صحیح نمود گردد باشد صورت میگیرد. طرز العمل پیوند این است که ۱-۸ سانتی متر از سطح زمین به

دارد. بعد از تولد این ضرورت در غذای روز مره حیوان به ۱۵-۲۰ گرام میرسد. منابع مهم کلسیم و فاسفورس را مغز برج، گنجاره، پودر استخوان و دای کلسیم فاسفیت تشکیل میدهد.

از زانترین منبع کلسیم را سنگ چونه (lime stone) تشکیل میدهد، غذا های حیوانی که در ترکیب آن کلسیم و فاسفورس شامل است عبارتند از: رشته، شبد، مغز گندم. گنجاره، مغز استخوان، سنگ چونه، دای کلسیم فاسفیت، پنیر و غیره.

فیصدی کلسیم و فاسفورس در نباتات مختلف قرار ذیل نشان داده شده است:

نوع نبات	فیصدی فاسفورس	فیصدی کلسیم
رشته	۰.۲۷	۱.۹۱
شبد	۰.۳۴	۲۰۰.۳
مغز گندم	۱.۱۷	۰.۱۱
گنجاره	۱.۲۱	۰.۱۶
پودر استخوان	۱۳.۲	۲۹۰.
سنگ چونه	۰۰.۲	۳۶۰.

کمبود فاسفورس در بره های در حال رشد و جوان در عمر چهار ماهگی رخ میدهد درین حالت استخوان بره مبتلا به کمبود فاسفورس نرم بوده و پوره نمو نمی کند خصوصاً استخوان های قسمت

منزال های مهم که برای عضویت حیوانات نشخوار کننده ضروری شمرده میشود عبارتند از: مس، کلسیم، فاسفورس، کربالت و نک طعام.

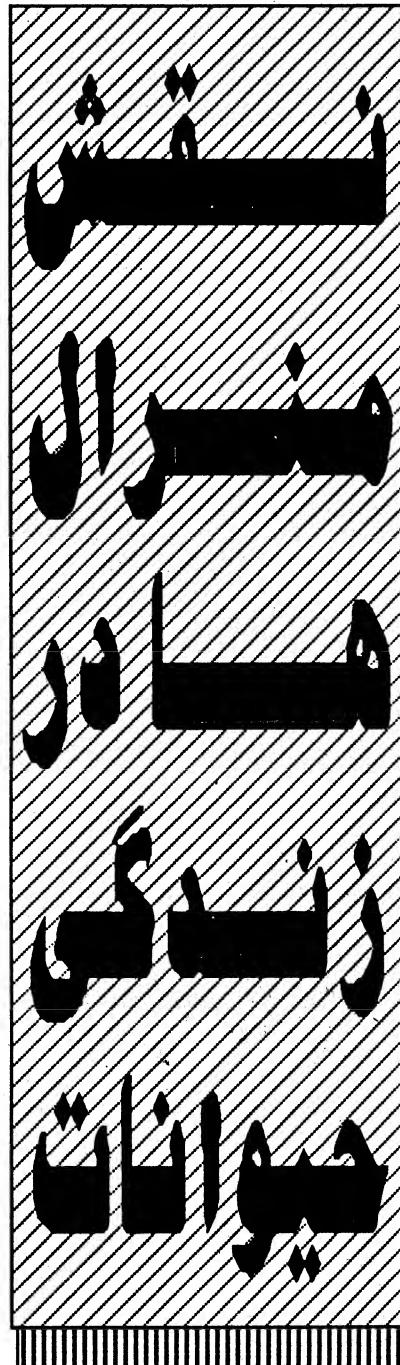
ضرورت نک در گا و های شیری ۴۶٪ غذای روز مره را تشکیل میدهد و در گاو های که شیر نمی دهند این ضرورت به ۲۵٪ تقلیل میباید.

کلسیم و فاسفورس:

منابع مهم کلسیم را رشته و شبد تشکیل میدهد، این دو نبات در ترکیب خوش مقدار کم فاسفورس نسبت به کلسیم دارد. کمبود کلسیم باعث امراض استخوان شده خصوصاً یک مرض

که بنام Osteoporosis یاد میشود از قلت کلسیم بیان میآید. درین مرض حیوانات در حرکات و قدم زدن بسیار ضعیف به نظر میخورند، همچنان کمبود کلسیم باعث مریضی Milk Fever نیز میگردد. این واقعات اکثراً بعد از زایمان بر جسته و واضح میباشد تناسب کلسیم و فاسفورس برای تولید شیر و نمرو حیوان ۱:۱ تعین شده است. حیوانات حامله دو هفته قبل از تولد چوچه روزانه به ۳۰ گرام کلسیم ضرورت

منابع مهم کلسیم را رشته و شبد تشکیل میدهد، این دو نبات در ترکیب خوش مقدار کم فاسفورس نسبت به کلسیم دارد. کمبود کلسیم باعث امراض استخوان شده خصوصاً یک مرض که بنام Osteoporosis یاد میشود از قلت کلسیم بیان میآید.

دکتر غلام سعید

Rumen حیوانات نشخوار کننده ضروری شمرده میشود، اگر کوبالت در غذا های روز مرد گاو ها کم باشد تولید Vit.B12 متأثر شده بالاخره باعث کم خونی در حیوان میگردد. خاک و گیاه های بسیاری مناطق فاقد کوبالت میباشد، لهذا در حیوانات این مناطق قلت کوبالت دیده میشود. در بعضی ممالک مانند امریکا و نیوزلند برای جلوگیری از قلت کوبالت در زمین های زراعی کوبالت را علاوه میکنند مثلاً در امریکا و نیوزلند در هر ۲۰.۸٪ فت مربع زمین به مقدار پنج انس فی اگر سالانه یا ۱۵ گرام کوبالت سلفیت را علاوه میکنند. نباتات پلی دار در خواهک حیوانی نظر به گیاه در ترکیب خوش مقدار زیاد کوبالت دارد. جواری نیز در ترکیب خوش مقدار کم کوبالت دارد. برخلاف دانه کتان غنی از کوبالت میباشد. کمبود کوبالت در گاوهای باعث کم خونی، کم اشتلهای، ضعف عمومی، کم شدن شیر و ناقص بودن اعضاء در چوجه نوزاد میگردد. برای جلوگیری از قلت کوبالت میتوانیم که در غذا ها روز مرد گاو کوبالت را علاوه کنم. مثلاً دو گرام (2gr) کوبالت سلفیت را در یک تن دانه باب مخلوط نموده به حیوان خورانده شود در گوسفند ها برای علاج کوبالت میتوانیم که به اندازه یک ملی گرام (1mg) کوبالت را

که در آن آبوداید علاوه شده باشد (Iodized salt-0.07)

بسیار آسانی قات میگردد.

آبودین:

آبودین برای حیوانات چهت ساختن هورمون های Iodo thyro globuline میشود هورمون های متذکره از غده تاثیرپذیر افزار میگردد و بالای نمو عضویت، تولید نسل و تولید شیر تاثیر میکند. اگر یک گاو

حامله به قلت آبودین مبتلا باشد در گوساله های تو تولد جاغور (Goiter) پیدا میگردد. بعضی مواد که بنام Goiterogenic یاد میشود اگر در غذای روز مرد حیوانی موجود باشد پروسه تولید آبودین را متأثر ساخته و ضرورت آبودین و خود را اضافه میسازد. ازین مواد یکی آن Raw soybean کرم، شلغم زرد، دانه کتان و غیره میباشد.

و اتفاقات قلت آبودین در گاوهای که اضافه تر از چراگاه استفاده مینمایند کمتر میباشد، دلیل آن اینست که علوفه و گیاه های چراگاه قدرت جذب آبودین را از زمین دارد.

مرض (Rickets) که از قلت ناسفرس و بتامین D به میان آمده

حاملگی در حیوانات میشود.

کوبالت:

کوبالت برای فعالیت های

منابع مهم آبودین را اب، پزور

ماهی، گیاه های هرزه بحری و نمله های

ها پیدا میشود. تسبیت کلسیم و مگنیزیم برای وجود حیوان ۱:۵۵ میباشد. به تناسب مختلف تقریباً از ۱۵-۵ فیصد در پروتئین سیروم یکجا میباشد و منعیث فعال کننده در سیستم های ارزایی عمل مینماید خصوصاً در تبادله انرژی سهم فعال میگیرد. قلت کلسیم در گوساله ها باعث شخی عضلات (Tetany) شده همچنان در صورتیکه در تناسب کلسیم و مگنیزیم تفاوت قابل ملاحظه رخ دهد نیز واقعات Tetany رخ میدهد قلت مگنیزیم عموماً در گوساله ها در عمر ۲-۴ ماهگی رخ میدهد. در صورتیکه به گوساله های جوان تنها شیر تغذیه شود یا در زمان تغییر ناگهانی خوارک از شیر به علوفه نیز باعث کمبود مگنیزیم میشود یا اینکه در سیستم هاضمه خرابی رخ میدهد. هرگاه مگنیزیم از طریق روده ها به اندازه کافی جذب نشود قلت مگنیزیم رخ میدهد قلت مگنیزیم را در گوساله ها میتوان در مرحله، اولی با استعمال صد ملی لیتر محلول ۱۵ فیصد مگنیزیم سلفیت از طریق زرقی زیر پوست و بعداً به اندازه ۱۵-۱ گرام مگنیزیم اوکساید روز مرہ به حیوان از طریق دهن کنترول نمود. از همین طریق میتوان برای جلوگیری از قلت مگنیزیم در گوساله ها نیز استفاده نمود. ■

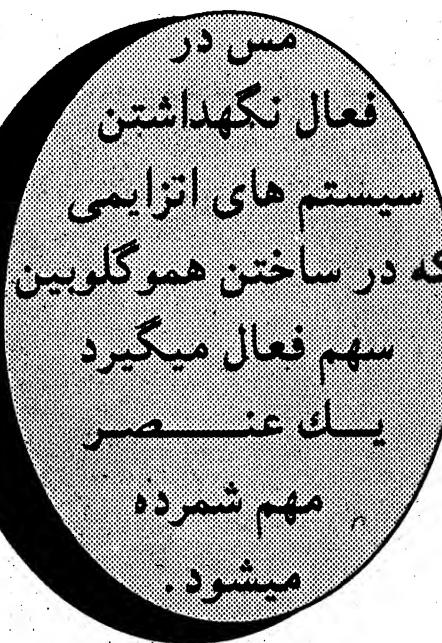
از دست دادن بینائی چشم میباشد و بالاخره سبب مرگ حیوان شده این برویضی را بنام (Sway back) یا Enzotic-ataxia یاد میکنند. برای جلوگیری از قلت مس میتوانیم ۰..۲۵ گرام از کبر سلفیت را در هر ۴۵ کیلو گرام وزن حیوان توصیه نماییم.

- ضرورت مس برای گاوها ده حصه

هفته یکبار، به آنها بخورانیم. به شکل وقایه میتوانیم که یک ملی گرام کوبالت در خوارک علاوه نماییم. همچنان میتوانیم که دن ۴۵ کیلوگرام نمک به اندازه ۳-۱۵ گرام کوبالت سلفیت یا کوبالت کلراید را مخلوط نماییم و برای جلوگیری از قلت کوبالت در گاوها و گوسفند ها استفاده نماییم. مس:

مس در فعال نگهداری سیستم های ارزایی که در ساختن هموگلوبین سهم فعال میگیرد یک عنصر مهم شمرده میشود.

همچنان مس در منجم نگهداری مغز استخوان، تولید رنگ جلد، رنگ موها و نسوز موها، رول مهم را بازی میکند. گاو های شیری مس مورد ضرورت عضویت خوش را از علوفه (Forage) بدست آورده میتوانند در صورتیکه در ترکیب نبات قابل استفاده مس کمتر از ده حصه دریک ملیون نباشد. کمبود مس در گاو ها سبب کم خونی، بطي شدن نمو، اسهال، بزرگ شدن قسمت های آخر استخوان و کم رنگ شدن موها میگردد. همچنان تولید شیر در گاو های شیری پائین آمده و وضع عمومی حیوان بسیار ضعیف شده بالای سیستم عصبی (CNS) تأثیر نموده و در حرکات حیوان عدم توازن رخ میدهد که همراه با

دریک ملیون و برای گوسفند ها پنج حصه دریک ملیون میباشد. درین زمینه باید که محتافظ پاشیم، زیرا اگر مقدار مس از حد معین آن اضافه میشود باعث تصممات در حیوان میگردد.

مگنیزیم:
مگنیزیم از جمله عناصر مهم و ضروری وجود حیوان به شمار میرود، تقریباً ۶ فیصد مگنیزیم در استخوان

د تولنى پراختيما

Community Development

صورت کی ولتوں شی خود تولنى دنند
پراختیما منبع د تولنیزی پراختیما په ثبات
کی ست رول لو بیوی:

ددی کار لپاره د ستونزو ماہیت او
خصوصیات په نظر کی نیول کیبی دا
ئکھے چې پروبلمنه له یوی خوازیات او
په زیاتیدونکی حالت کی دی او بله خوا
دول دول او پیچلی بنه لری. د تولنى د
پراختیما پلان په چوکات کی د دی دول
ستونزو او پراختیانی هدفونو تر منع
اندول ته زیاته پاملننه کیبی تر خود
پراختیانی پلان د طرح او تطبیق په
نتیجه کی تولنیزه پراختیما د تاکلی
لوری په رنیا کی منع ته راشی.

کمہ پراختیما

(Under development)
کمہ پراختیما او پراختیما سره دواړه
ترپلی افاده دی. د دغه افاده د ماهیت او
خصوصیاتو پوهیدو سره دی چې د کمی
پراختیما او پراختیما شاخصونه تو پیری
بنی خرگندوی.

په دو اړه دا ضروری بسکاری چې د
کمی پراختیما سره آشنائی او بلدیت
حاصل شی. د کمی پراختیما بنی
راسپیړل او روښانه کول د پراختیما په لور
د ستراټیژی په تاکلو او بسیا کولو کی
ستره مرسته کوي. ئینی خلک داسی

ددی کار لپاره د ستونزو ماہیت او
خصوصیات په نظر کی نیول کیبی دا
ئکھے چې پروبلمنه له یوی خوازیات او
په زیاتیدونکی حالت کی دی او بله خوا
دول دول او پیچلی بنه لری. د تولنى د
پراختیما پلان په چوکات کی د دی دول
ستونزو او پراختیانی هدفونو تر منع
اندول ته زیاته پاملننه کیبی تر خود
پراختیانی پلان د طرح او تطبیق په
نتیجه کی تولنیزه پراختیما د تاکلی
لوری په رنیا کی منع ته راشی.

د ستونزو او هدفونو بدلون په
درشل کی پراختیما هم یوہ دوام لرونکی
پروسہ د دغه پراختیانی پروسہ همیشہ
خوئنده حالت لری چې د ستونزو او
هدفونو ته خصوصیاتو او ماہیت له
مخی منع ته رائی. د تولنى په بیلو
سکتورونو کی لکه کرنه، صنعت،
بنوونه او روزنه، روغتیا او داسی نور
پراختیما تر نظر لاندی نیول کیبی او په
دی توګه د تولنى هره برخه لازم
پراختیانی بدلون لاس ته راوري. د
تولنى د پراختیانی منبع یا سرچینه
کیدی شی په تولنه کی دنه یا باندی او
هم د دغه دوو منابعو د مختلف حالت په

تولنده یوی پدیدی په توګه بدلون
څخه خالی نه ده. تولنه همیشه په بدلون
کې او له یوہ کیفی حالت څخه بل
کیفی حالت ته بدلون مومی چې البتہ دا
نوی تولنیز کیفی حالت د یو لپه بدلونونو
نتیجه ده. تولنیزه پراختیما همیشی خایه
څخه پیل او د محاسبې وړ بلکیبی. دا
پوره روښانه ده چې هر بدلون د پراختیما
سبب نه کیبی بلکی هغه بدلون چې په
تولنه کی مثبت او نور ماتیف رول
ولري.

د تولنى د پراختیما په لاره کې بدلون
د یوہ ځانګړی حالت څخه چې ورته
تولنیزه مبدأ (Bench mark). ویل
کیبی پیل کیبی. له دی مبدأ څخه هر
هغه مثبت بدلون چې منع ته رائی د
تولنیزه ستونزو حل منع ته راوري هغه
ته پراختیانی بدلون ویل کیبی. د
پراختیانی بدلون په نتیجه کې ده چې
پروبلمنه حل او پراختیانی هدفونه سر
ته رسیبی.

د تولنیزه منابعو د محدودیت او
کمولی له امله لازمه ده چې باید
پراختیانی هدفونه په لیو اقتضادی او
برسیز لګښتو سره سرته ورسیبی.

کریز مخصوصلات زیاتوی خوبیا هم د
خفو زیاتیدونکو لگبستونه پوره کبری نو خکه
کی کم رائی کوم چی د روگتیا او
ماشین آلاتو به راولو کی لگبیزی. نه
یوازی خانگرکی و گری او هلی بلکی حتی
هیوادونه ورخ بدور غریب کیزی.

دا په دی معنی چې شتمن لازمات
کری او دول دول ناروغیو سره لاس په
شتمن او غریب لا غریب کیزی. همدغه

نهرائی چې د هغه د کورنی ورخ په ورخ
زیاتیدونکی لگبستونه پوره کبری نو خکه
هم مجبور کیزی چې په غیر صحی
شارابطرو کی ژوند و کری په کم غذانی
موادو باندی ورخ تیره کری، اولاد نی
کمه او یاهیخ شیونه او روزنه تر لاسنه
کری او دول دول ناروغیو سره لاس په
گریوان شی. همدارنگه ددغی کمی

فکر کوی چې کمده پراختیاد خینو شیانو
لکه د پوهی، مهارت، تمیل او د
خدماتو کسراوی دی، په دی اړه پراختیا
به هغه وخت منځ ته رائی چې د بیوونی
او روزنی پروګرامونو ماشین آلاتو،
پرسونلو، سرکونو، اوږو، فایبریکو،
کلینیکونو، د عایداتو او داسی نورو په
برخ کی زیاتوالی راشی. دله دیره
زیاتواله پاملنډ دغه شیانو به زیاتوالی
او سمالولو کی دی چې اقتصادی او
تولنیز پرمختګ په نتیجه کي منځ ته
رائی. د ملي تولیداتو او عایداتو
زیاتوالی چې د سرې په سر په سر تولید
او عاید خرنګوی. دا دول پرمختګ
غوره شاخصونه بلل کیزی. کیدی شې
چې دغه شاخصونو او پرمختګ
خصوصیاتو په چوکاتو کی د پرمختللو
لړی پرمختللو او دیر لې پرمختللو
هیوادونو صنف بندی هم وشي.

کمه پراختیاد شیانو په نشتوالی او
يا کموالی پر پښت د پراختیا په لور
ستراتېټی او لوری د یوړ ګوودیو او
ستونزو سره مخامن کوی چې له داسی
شارابتو خڅه وتل دیر ګران دی. دا دول
پوهه د نه پراختیا حقیقی او رښتنی بهه
نه معرفی کوي. ددی دول کمی
پراختیانی پروسی په نتیجه کي دی چې
عینی و گری او هیوادونه په دیر چتکی
سره ورخ په ورخ د غربت په لوری ګامونه
پورته کوي. دا جوته د چې عادی کار
کونکی که حتی سخت او زیات کار هم
و گری خوبیا هم دومره عاید نی لاس ته

د موسسې به مرکزی دفترکی CoAR او RDA غریب د تولنیز د پراختیا

په بیوړ رکشان کی لیدل کیزی

و جه ده چې د مجبوریت له مخی غریب
پراختیا په پروسه کي دیر خلک حتی
په شتمنو تکیه کوی چې په حقیقت کي
بیکاره يا کمپیکاره، مخفی بیکاره او
يا موسومی بیکاره سره مخامن کیزی
دغه تر لستوب یا تکیده د غریبی پوهه دیره
فعاله پروسه ګرخیدلی او د ګمی پراختیا
سبب ګرځی په دی توګه سره دا ثابتیږی
چې کمه پراختیاد خینو شیانو او وساپالو
په شتموالی کي نه بلکی د تر لستوب یا
تکیده په درشل کي منځ ته رائی.
کېږي دا عقیده وي چې کمه

پراختیاد شیانو او وساپالو په چمتو
کولو پوری اړه لري نو د کار طریقه به دا
لیدل کیزی چې دیر هیوادونه د
داسی نسبی پراختیا په لور حرکت کوي

چي د ئىمكى خىخە حاصل وانلى او دومە عايد لاس تە راويرى چي دى او كورنى ئى پرى بىندۇندا كىرى.

دى بە پراختىا ونە كىرى كە چىرى دغە شىيان ورته خوک چمتۇ كىرى. يو خوک ئاخانتە پراختىا ورکۈي چى ھە خپلە بىرونە او روزنە پىاويرى كوى، كە خە هم هر خە ئى زىدە كىرل. دغە سېرى ئاخانتە پراختىا نە ورکۈي چى د يو بل سېرى امرونە چى لە دە خىخە زيات روزل شوئى وي تطبیق كىرى او بىلە دى چى پوه شى چى ولى دغە امرونە ئى وركرىدى پە ارە گىدون كوى. دى پراختىا نە كوى كە چىرى دى پە نوئى موضوع كى پەشى شتركى عمل وكىرى. پە حقىقت كى د انسان پراختىا پە خپلە انسان پورى ارە لرى او د دە د کار او فعالىت تە اغىزى لاندى سو او صورت نىسى. د خلکو پراختىا لپارە دغە غورە شرطونە پە نظر كى نى يول كىرىي ھە دا چى لومرى آيا خلک خپلى اپتىاوى پېژنى؟ دويم آيا دوى پوهىپىرى چى داشتىگە تە سەرە كىرىي او درىم آيا دوى د پريكىرى نىيولو او پە كاراچولو كى آزادى لرى؟

د تۈلىپراختىامىعو

پراختىاد يوئى پراخە پىدىدى پە توگى د دول دول علموم پە چوکات كى مطالعه او خىرل كىرى خوپە حقىقت كى پراختىا د تۈلو علموم د نتىجىو د پە كاراچولو پە لە كى چى د پراختىا هدفونە پە پام كى نىسى سراو صورت پىدا كوى چى پە دى دول سەرە پراختىا د يوھ ئانگىرى علم د

خلکو تە ئى مستقىمه گىتە ورسىپىرى. هەدارنگە د صنعتى بوتۇ د حاصلاتو زپاتوالى ھە وخت پراختىا بىلل كىرىي چى ھە پىسى چى لە دى لارى خىخە رائى د خلکو د روغتىا، هوسانى او پوهى پە لورتىا كى ولگۈل شى.

دلتە د پراختىا اساسى ھە د خلکو واقعى آزادى د خوپە دى شرط چى داد خلکو پراختىا وى او هر خە چى كىرىي ھە د خلکو د ژوند پە بىنه والى كى پە كار ولوبىرى. خو دا باید جوتە شى چى خلکو تە پراختىا نە ورکۈل كىرىي دوى بوازى ئاخاننۇ تە پراختىا ورکۈي. د مثال پە دول يو باندىنى سېرى كولاي شى چى چا تە يو كور جور كىرى خو دا باندىنى سېرى نشى كولاي چى دە تە د زىدە ھادىگىرنە او خپل نىنى احساسات پىدا كىرى دا ئىكە چى هر خە انسان باید پە خپل ئاخان كى پە خپل عمل سەرە را پىدا او منغ تە راويرى او دغە ورته نور خوک نشى ورکۈل. ددى خىخە معلومىپىرى چى انسان خپل ئاخان تە پە خپلۇ كرو سەرە پراختىا ورکۈي، پە خپلۇ ھەفو پريكىرو سەرە چى پە خپلە ئى نىسى پراختىا ورکۈي، د خپلۇ زىدە كىرى لورولو كى چى پە خپلە ئى كوى او ولى ئى كوى د خپللى پوهى او قابلىت سەرە پراختىا ورکۈي. او پە ھەغە تۈلە كى چى او سېرىي د هەغى د سمبالتىا او پرمختىگ پە لارە كى پە متساوى دول گىدون كولو سەرە دى چى پراختىا منغ تە راويرى. د مثال پە دول، يو خوک ئاخانتە پراختىا ورکۈي

وي چى د غرييو لپارە مىستە لکە خوراڭ، پوشاك او داسى نور ضرورى وي چى ورگەل شى او يادا چى د دوى سەرە كار وشى تە خود نورو پە شان د پراختىا پە لور و خرخى خو كە چىرى كەمە پراختىا يوھ داسى پرسە و چى د هەغى پە ذرىيە پە دوامدارە او دينامىكە توگە سەرە خلک د غريبي او بى وزلى پە لور خرخىپى نو پە دى دول سەرە د كار طريقە باید داسى وي چى تۈلە دوبارە پە نوئى طريقى سەرە تنظيم او خوخۇل شى. د تۈلنى جورپىت باید داسى بىلۇن و مومى چى پە راتلونكى كى قدرت او منابع پە عادلانە دول سەرە دوبارە وويشل شى او خلک دا فرستە ولرى چى د قدرت او منابع د تە لاسە كولو لپارە كوم خنە او مشكل سەرە مخامىخ نىشى.

پراختىا

د پراختىا پە بىرخە كى كوم مطالعات چى شوئى خىرگىدوى چى پراختىا پە حقىقت كى د خلکو پراختىا دە سرگونە، تعميرونە، د بوتۇ حاصلات او داسى نور پراختىا نە بلكى د پراختىا وسایل دى. نوئى سرگ د يو چا آزادى ھە وخت تە سەرە كوى چى ھەغە پرى لارە شى. د مكتبۇنۇ تعميراتۇ زياتوالى ھە وخت پراختىا د چى دغە تعميرونە د خلکو د پوهى د لورلۇ پە لارە كى ترى گىھە واخىستىل شى. د غنۇمۇ، جوارو يا لوبىا مەحصۇلاتۇ زياتوالى ھە وخت پراختىا د چى د خلکو د خوارو پە اصلاح او زياتوالى كى استعمال شى او

محتریاتو خخه لا هم پراخه مفهوم
رسوی.

د تولنى پراختيا کە خەھم پە مختلفو
علومو تكىيە لرى خود پراختيا غورە
طريقەنى ولسى بىنه لرى چى د تولنى د
ژوندانە پە بيلوبيلو برخو کي د خلکو د
گدون اندازى او د دوى د پريکرو نىولو
پە پروسى پورى اىه پيدا کوي. هر خومە
چى پە تولنiz ژوند کي د خلکو گدون او د
دوى د پريکرو نىولو اغىزە زياتىپىي پە
هماغە اندازە تولنە د پراختيا پە لورى
حركت کوي. پە دى دول سره تولنiz
پراختيا د پريکرو نىولو پە پروسى ولازە
اولەدى لارى خلک خېل پلان جور او پە
كارنى اچوي. پريکرە د مختلفو مرحلو
پە چوکات کي صورت نىسى چى پە
حقىقت دغە مرحلى د تولنى پراختيا يو
غورە متود معرفى کوي.

دغە مرحلى دادى:

۱- هخونە

۲- د موضع بيل

۳- د عمل مشروعيت

۴- د موضع انتشار

۵- د موضع پە اىه د عامو پريکرو

نىولو.

۶- د موضع پە اپوند د عمل بيل
او هغە بىا ارزىابى كول.
لاندىنى شكل د پريکرو نىولو
مرحلى وراندى کوي چى پە لومرى سر
کي د خلکو گدون کم او وروستە ئى پە

زیان و نقش آن در صلح و انکشاف

نویسنده: عبدالاحمد (آموزگار)

کامل ترین آن محسوب میشود.

زیان:

زیان عضو گوشی متحرك در دهن بوده و با حس ذایقه آراسته میباشد. زیان افزاییست که با آن میتوان قله آهنه را ساخته خود را در مقابل تمام حوادث مصنون نگاه کرد. زیان چنان سامان و وسیله است که بدون مصارف میتواند بر زمین وسیع را از خود ساخته فضای زندگی را بیش از پیش وسعت و گسترش بخشد. زیان آله یست که از طریق آن میتوان دوستان زیاد پیدا کرده فضای همکاری، برادری و همنوعی را وسیع ساخت. چنانچه بانشمندان گفته اند:

زیان زیان راحت جان: زیان زیان
آفت جان: زیه هم کلاه ده و هم بلا:
علمای اهل فن بخشای مثبت و
منفی زیان را بدین ترتیب توضیح نموده
اند.

زیان بتنله اسباب تهاهی

۱- زیان مانند هیزم آتشی است که خشک و تر را در آن واحد به باد فناه میدهد.

۲- زیان مانند سیلاب است که طرفته العین سرمایه مادی و معنوی را

کریم (ص) را در قالب شعر آورده میفرماید.

بني آدم اعضای يك دیگر اند
که در آفرینش ز يك جوهر اند
چو عضو بدرد آورد روز گار
دیگر عضو ها را غماند قرار
توكز محنت دیگران بیغمی
نشاید که نامت نهند آدمی

خداؤند (ج) انسان را با اعضای موزون آراسته و ساخته است. هر عضو ازینرو از استعداد خاص برخوردار است که در مقابل این نیرو و استعداد، مستولیتی را بدوش دارد. استعداد و قابلیت های اعضای بدن انسان مرز و حد نداشته از توانانی دائمی العمري برخوردار میباشد. کشف و کاربرد استعداد های اعضای بدن حیات مادی و معنوی را در روند بهتر سازی قرار داده زمینه را برای انکشاف بیشتر مساعد و آماده میسازد. درسلسله انکشاف و کار برد استعداد های اعضای بدن موضوع مورد نظر ما درین متن صرف انکشاف مهارت افهام و تفهم است که حسب ذیل مورد مباحثه قرار میدهیم. درجمله وسائل افهام و تفهم زیان از مهمترین و

این یک امر واضح و مسلم است که خداوند واحد و لا شريك انسان را در زمرة سایر مخلوقات با مقام خيلي عالي و بر گزinde خلق کرده است نعمتهاي بي شمار را بوي ارزاني گردانيد، زمين و سما و هر آنچه که در بين آنها است بخدمت وي قرار داده است. چنانچه درین مورد حضرت سعدی (ع) مفهوم حدیث نبی (ص) که درین مورد ارشاد شده در قالب شعر آورده میفرماید.

ابر و باد و مه و خورشید همه در کار اند تا تواناني به کف آري و به غفلت نخوري همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

از مفهوم شعر مذکور چنین بر می آيد که انسان با تمام قوای جسمی و ذهنی در جهت عبادت با اخلاص خداوند(ج) و رفاه مردم از هیچ گونه سعي و مجاهدت بلیغ دریغ و مضائقه نفرماید. خداوند(ج) انسان را با روحیه اجتماعی خلق کرده است، یکی به کمک دیگر نیاز داشته و با روحیه همکاری و همدردی جریان زنده گی را به پیش میبرند. که درین مورد نیز حضرت سعدی (ع) مفهوم حدیث حضرت رسول

ای برادر گر خیر داری تمام
نرم و شیرین گویی با مردم کلام
زشت گفتن نیست کار عاقلان
از برای نرم گفتن شد زیان بی
استخوان
با هر که هر چه گویی سنجیده باید
گفت
تا کفده وقارت پادر هوا نماند

جوامع بشری را پاسانی با هم نزدیک
ساخته فضای دوستی و همکاری را
گسترش میدهد.

۵- زیان مردم زخمهاست که هیچ
داکتر پتداری آن فاتق آمده فیضواند.

۶- زیان چنان انرژی است که سرحد
و حد ندارد.

۷- زیان مانند آب پاران برای تشننه

از صفحه وجود نابود می‌سازد.
۳- زیان چنان خنجر است که زخم آن
قابل علاج نبوده روز تا روز بتعداد
مصابی می‌افزاید.

۴- زیان غذای مسموم است که
مرض آن عالم گیر بوده درای نایاب
دارد.

۵- زیان با چنان خبائث باطنی و
ظاهری آلوده می‌باشد که پاک کردن آن
وقت طولانی را در بر میگیرد.

۶- زیان روز تا روز بتعداد دشمنان
افزوده فضای زنده گی را تار و تاریک
می‌سازد.

۷- زیان نیرویست که پاسانی
اسباب تباہی انسان را فراهم می‌سازد.

۸- زیان کشت میکند خار های
مرغلان تهیه میکند اسباب آزار خورد و
کلان.

۹- زیان زیان آفت جان.

۱- زیمه هم کلاه ده او هم بلا.

زنان مهزله اسباب سعادت و خوشی:
۱- زیان مانند گلهای همیشه
بهاریست که رنگ و بویش زنگهای قلب
ها را صیقلن مفرده فضای پاکی و صفائی
را دامن میزند.

۲- زیان مانند آفتاب درخشنان است
که خیر و فیض آن منحصر ببک جا نبوده
و اقاد مرز و حد میباشد.

۳- زیان مانند آب دریاست که سر
زمین وسیع را آبیاری نموده بوفرت
نعمتها می‌افزاید.

۴- زیان چنان افزایاست که افراد و

گوشه از سمینار تربیتی در ولایت لوگر

گان دشت و بیابان است. سخن سنجیده گویی تا دوست را

دشمی نگردانی .

ز حرف بی تأمل آشنا بیگانه
میگردد

* * *

ترا گویم ای نور دو چشمان
دهن است در انسان مانند دکان

زیان است در کام مالک آن

می فروشند هر چه دارد در آن

اگر چو دارد ای عزیزان
و یا دارد لزو و مرجان

۸- زیان فرد و جامعه را بسوی

سعادت ابدی رهمنوی کرده اسباب فلاخ
و رسته گاری را فراهم می‌سازد.

۹- زیان فضای دشمنی را به دوستی

تبديل کرده در امنیت و مصونیت نقش
با ارجی از خود جما میگذارد.

۱- زیان زیان راحت جان.

پیرامون زیان داشمندان اظهار

عقیده غوده اند که برخی از آنها قرار

ذیل اند.

و تجزیه دقیق از یک طرف در انکشاف حس سامعه، باصره و دماغ کمک میکند و از جانب هم در تخفیف تشنجات و برخورد های خود و کلان نقش با ارزشی را بازی میکند. کسب معلومات ناقص و درک مفهوم ناقص ارزشها مادی و معنی را از بین برده و جامعه را بسوی نابودی سوق میدهد. باید گفت که در شنیدن دقیق نکات ذیل رول دارد.

- ۱- دیدن ما به چشمها گوینده ۲- به مبتدا و مآخر جمله دقت گردن ۳- در درک مفهوم مطالب توجه نمودن ۴- بارباط موضوع از خود سوال نمودن ۵- موضوع را با خود تحلیل نمودن ۶- خلاصه آن را یاداشت گردن ۷- موضوع را با دیگر موضوعات ارتباط دادن ۸- ضد آن را جستجو نمودن ۹- یا دیگر موضوع مقایسه نمودن . ۱- در شنیدن تحمل و بردۀ باری را پیشه نمودن ۱۱- در صورت امکان تشبیهات آن را پیدا گردن ۱۲- بوضع اجتماعی، اقتصادی، صحی و ثقافی ارتباط دادن ۱۳- نتایج آن را تحلیل گردن ۱۴- در صورت عدم درک مفهوم مؤدبانه سوال نمودن ۱۵- در سوال گردن نوبت را رعایت گردن.

بخش دوم مهارت گفتگو:

همه میدانیم که خداوند (ج) انسان را نسبت بدیگر مخلوقات بخاطر قدرت نطق و بیان ممتاز ویرگزیده ساخته است.

هر یک آن را به شرح ذیل مورد بررسی قرار میدهیم.

۱- بخش شنیدن:

شنیدن در عملیه افهام و تفهم عموماً حکم تهداب را ارائه میکند بناء بهر اندازه که تهداب قوی میباشد بهمان اندازه تعمیر اطمینان بخش میباشد. بدین معنی اگر سطح عملیه شنیدن بالا میباشد مفاهیم و مطالب بخوبی درک شده از سوء تفاهم جلو گیری و زمینه وصل را بیشتر بین انسانها مساعد میسازد.

شنیدن دقیق در بلند بردن سطح معلومات علمی و مسلکی رول و نقش ارزنده را بازی میکند.

شنونده از شنیدن دقیق لذت برده ارضا باطنی بوي حاصل میگردد. در عملیه افهام و تفهم شنیدن دقیق خیلی مهم و ارزنده بوده که درین مورد خداوند (ج) در قرآن کریم چنین ارشاد میفرماید.

گوچمه: حس سامعه، باصره و دل و هغز [غ] یک مستول اند. (آیت ۳۶ بني اسرائیل پاره ۱۵).

تفسیر: حس سامعه مستولیت دارد تا گفته ها را با دقت بشنود. حس باصره مستولیت دارد تا حقایق را با دقت ملاحظه کند. قلب و دماغ مستولیت دارد تا شنیدنی ها و دیدنی را در ترازوی احکام شرعی وزن نماید و بعد بر مبنای آن حکم صادر کند.

شنیدن دقیق و دیدن دقیق و تحلیل

دریایی زیان خیلی پر فیض بوده در جهت فلاح و رسته گاری مردم یک وسیله مفید و مؤثری شده میتواند.

طوریکه خداوند (ج) انسان را با رنگ، چهره، بو، خواص و نشان انگشت یک سان خلق نکرده با رنگها، چهره ها، بو و نشان انگشت مختلف خلق کرده است بهمین ترتیب در دنیا انواع زیانها را پیدا کرده است. که انسان بدین وسیله عملیه افهام و تفهم را به پیش برد. زیان اگر دری ابست یا ترکی، پشتون است یا اردو، عربی است یا عبرانی، انگلیسی است یا جرمی هر یک دارای اشکال و اصوات میباشد که با ترکیب آن پروسه افهام و تفهم را در جریان حیات یومیه پیش برد زنده گی مادی و معنوی را رونق میدهند. زیان دریایی است پر بار و پر فیض، این دریا نه تنها سر زمین وسیع را آبیاری کرده اسباب رفاه و راحت مردم را فراهم میسازد بلکه عمق آن با جواهر قیمت بها غنی میباشد که در بلند بردن سطح دارانی و ثروت مردم نقش قابل ملاحظه را از خود بجا میگذارد، بلی این جواهر را کسی بددست آورده میتواند که با فن آبیاری آراسته باشد، بناء همین دریایی است زمینه را برای فن آبیاری مساعد ساخته است بخاطر باید داشت که این دریای پر فیض در مسیر خود بچار بخش منشعب گردیده است که هر بخش آن در رسانیدن فیض انسانی و خبر انسانی یکی از دیگر سبقت می‌جویند که اینک

احساسات در موضوع و بیان کلمات و جملات با لهجه، شرین، بارتباط موضوع قصه های خوشی آور را گفتن، و حرکات موزون اعضا در شنیدن و درک مفهوم موضوع نقش قابل ارج از خود بجا میگذارد.

انهام و تفهم بین والدین و فرزندان، آمر و مامور، کارمند و کارگر، آمر مکتب و معلمان، و شاگردان زمینه شناخت جانبین را مساعد ساخته از سوء تفاهم جلوگیری مینماید.

بخش سوم:

افهام و تفهم زبان قلم:

مهارت نوشتمن یکی از اسباب مفید و مؤثر در جهت وسعت و گسترش علوم و فنون محسوب شده و میشود. ناگفته نماند که هر انسان باین استعداد فیاض آراسته است ولی برخی بدرجه اوسط و بعضی بدرجه اعلی، انکشاف این استعداد مستلزم کاربرد یک سلسله مهارتهای مقتضی میباشد که یک تعداد آن را در ذیل مورد مباحثه قرار میدهیم.

تشویق شاگردان مبني بر اینکه فعالیتهای روزانه خود را پنویسند. شاگردان را وادار ساختن تا بارتباط لباس، اعضاي بدن، مضماین، مکتب، انواع میوه ها، سبزیها، لوازم درسی واقعات یومیه نوشته کنند، قصه های تربیوی را یاد گرفته و آنرا نوشته کنند، در صورت امکان کتابچه قصه و کتابچه اشعار تربیوی را تهیه کنند، از اینکه بقیه در صفحه (۳۵)

وفا نمودن، تنفع اجتماعی را نظر به تنفع شخصی ترجیح دادن، در گفتار علاقه، سویه و نیاز شنونده را درک کردن، تنفع اجتماع را همواره معراق توجه قرار دادن، بگذاریم که کار ما حرف زند نه اینکه در گفتار ماهر و در کردار کاهل باشم، گفتار باید با تازه رویی و خوش سخنی صورت بگیرد. مباحثه پیرامون مال و جایداد دیگران در زرع تخم دشمنی یاری میرساند، هوشیاران همواره گفتار و کردار خود را ارزیابی نموده دربی کمی و کاستی های خود میشنوند.

از اینکه عملیه مهارت گفتگو در حیات بشر از اهمیت خاص بر خوردار است الله (ج) در قرآن کریم چنین ارشاد میفرماید (وقولو للناس حسته و) . ترجمه: با مردم با زبان نیکو حرف بزنید.

حروف زدن با زبان نیکو حاوی صفات است که در زمینه معلومات ارائه شد. تجارب نشان داده که کلمات از قبيل (تو نمیفهمی، تو درست نمیگویی، شما غلط گفتید، باعث ایجاد مضلات گوناگون شده و اسباب ناراحتی را برآورده است. درین مردم را شاعری شیرین زبان میفرماید.

تازه رو و خوش سخن باش ای رخی تا بود نامت در عالم سخی زشت گفتمن نیست کار عاقلان از برای نرم گفتمن شد زبان بی استخوان بخاطر باید داشت که دخیل ساختن

اگر انسان تمام نعمتهاي خود را، نوشیدنی، پوشیدنی و دیگر مایحتاج را پلسترس داشته باشد ولی از قدرت نطق و بیان هر خوردار نباشد هرگز از زندگی لذت نبرده و درخت پر فیض و برکت شده نمیتواند. انسان با نعمت نطق و بیان از گفتار دیگران بهره برد و هم دیگران را بهره مند میسازد، علوم و فنون را از کنار بکنار انتشار داده و در رشد حیات اجتماعی، اقتصادی، صحي، ثقافتی، ساختمانی و تخصصی کار کردهای مشر و پر بار را انجام میدهد.

بسیار گوش گرفتن و کم حرف زدن احترام کرامت انسانی را در نظر گرفتن، همواره موقف بی طرفی را اختیار کردن، نظر هیچکس را بی احترامانه رد نکردن، کس را نا فهم و نادان احساس نکردن، و عیبها را پروانیدن و ثقافت و عنعنات مردم را بنام نیک یاد کردن، از امتیاز جویی اجتناب ورزیدن، مردم را با نام نیک یاد کردن از تولیدات منطقه و مردم تعریف کردن، مردمان مشهور منطقه را با نام نیک یاد کردن، از طعنه دادن جداً اجتناب ورزیدن، وطن و وطنداوan و مردم را باحترام یاد کردن، پدر، قوم و ملیت مردم را بنام نیک یاد کردن، مسلک مردم را احترام کردن، اگر دریک شعبه دو و یا چند نفر میباشدند یکی را تمجید و دیگر را توهین نکردن حقوق و منزلت هر کی را شناختن، گفتار را درکدار تکذیب نکردن، بوعده

نزول قرآن

نهیه کنندۀ وث لسانیست
برهنه عجی شرعیات پوشن
امهات المؤمنین

بیست و سه سال را در برگرفت و این مدت نبوت و پیغمبری حضرت محمد (ص) است که از آن جمله سیزده سال را در مکه معظمه و ده سال را در مدینه منوره سپری نموده اند و درین مدت ابتدای آن بر پیغمبر (ص) نازل گردید و به اثر ضرورت و سوال اصحاب کرام نازل نمیشد و بهود مشرکین بدفعات نازل شدن را اعتراض نموده می گفتند: که چرا آن به یک مرتبه نازل نمیشود؟ طوریکه خداوند (ج) می فرماید «و قال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة كذلك لثبت به فوادک و رتلناه تربلا» یعنی کسانیکه کافر شدند اعتراض کنان میگویند که چرا همه قرآن بروی یکبارگی نازل نشد هم اندک اندک به مهلت» از این آیه مبارکه دو چیز استنباط میشود.

۱- قرآنکریم بدفعات مختلف، اوقات مختلف در امکنه مختلف و مناسبات های مختلف نازل شده.

۲- اینکه تمام کتابهای آسمان پیش از قرآنکریم به یک مرتبه نازل گشته و

آن قرآن نیازل شده» و شب قدر هم در رمضان میباشد که قرآنکریم درین شب از لوح محفوظ به آسمان دنیا فرو فرستاده شد. سپس در ظرف بیست و سه سال بر پیغمبر (ص) نازل گردید و ابتدای آن بر پیغمبر (ص) نیز در همین شب بوده است.

۳- نزول آن به حضرت محمد (ص) که این نزول توسط جبریل (ع) به حضرت محمد (ص) در ظرف بیست و سه سال صورت گرفته خداوند متعال میفرماید «نزل به الروح الامين علي قلبك لتكون من المتنرين»

ترجمه: آنرا فرشته، امانت کار «جبریل (ع)» بر دل تو فرود آورد تا از جمله، ترسانندگان باشی. جبریل (ع) از طرف خداوند (ج) لفظ و معنای قرآن را به حضرت نبی کریم (ص) می آورد و جزئی ترین تصرف در آن کرده نمی توانست. نظم، اسلوب، و ترتیب آن تماماً از جانب خداوند (ج) است.

«دلیل نزول قرآن به دفعات مختلف»،

نزول قرآنکریم از ابتدای بعثت حضرت رسول اکرم (ص) شروع و تا هنگام وفات شان دوام داشت که مدت

تصدیق نزول قرآن اساس ایمان به قرآن و نبوت حضرت محمد (ص) و حق بودن اسلام محسوب میشود و مقصود از عنوان فوق نزول سه گانه قرآن است که اینک شرح میگردد:

۱- نزول آن به لوح محفوظ: به دلیل این قول خداوند (ج) «بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ» ترجمه: « بلکه آن قرآن بزرگی است که در لوح محفوظ قرار دارد » و آن جای است که هیچ گونه تغیر و تبدیل در آن راه نمی یابد و طریق نزول و وقت آنرا به لوح محفوظ به جز از خداوند متعال کسی دیگر نمیداند..

۲- نزول آن به بیت المعزت: و آن جای است در آسمان که قرآن کریم از لوح محفوظ به آنجا در شب قدر نازل گردیده طوریکه خداوند متعال می فرماید «انا انزلناه، فی ليلة مبارکه» یعنی ما قرآن را در شب مبارک و پر برکت نازل کردیم « که آن شب عبارت از شب قدر است چنانچه آیت دیگر بان ماطق است که می فرماید «انا انزلناه، فی ليلة القدر» ما قرآن را در شب قدر نازل کردیم « و در جای دیگر خداوند (ج) فرموده « شهر رمضان الذي انزل فيه القرآن » یعنی رمضان ماهی است که در

نسبت به مفاد شان بزرگتر و بیشتر است. طوریکه دیده میشود آیت مذکور به صراحت نگفته است که از انها اجتناب کنید و در مرتبه دوم فرمود: «**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرِبُوا الْمُنَحَّةَ وَإِنْتُمْ سَكَارَىٰ**» ای مسلمانان در وقتیکه در حالت سکر و نشه باشید برای ادای غاز نزدیک نشوید تا چیزی را که میخوانید و میگوئید بخوبی درک کرده بتوانید. این آیه مبارکه غاز را در حالت سکر نهی میکند و نیز مؤکد برای آیت اولی است و در مرتبه سوم و بعد از سپری شدن مدتی چنین فرمود: «**إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعْلَكُمْ تَفْلِحُونَ**» یعنی ای مسلمانان جز این نیست که نوشیدن شراب و عمل قمار و نشان های معیوبان باطل و تیر های فال پلید و نجس بوده از اعمال شیطان است لذا از آنها اجتناب کنید تا مستگار شوید.

طوريکه دیده ميشود درين آيت
خداوند امر قاطع کرد تا از ارتکاب اين
اعمال بپرهيزند اگر در مرتبه اولي و در
ابتدا برای شان گفته ميشد که از شراب،
قمار و دیگر رذایل اخلاقی اجتناب کنيد
چون اين سخن بدون سابقه داري برای
شان گفته ميشد ممکن در جواب اظهار
ميداشتند که ما نميتوانيم از اين اعمال
عنعنوي خود ها دست کشide آنها را
ترك کنیم لذا نتيجه اینجا معکوس
ميشد عین اين روش و سياست تدریجي
را در تمام عبادات و معاملات اسلامي

نبودند عده آفتاب پرست و عده دیگری
بپرست و طایفه ای این دو طایفه را
تقبیح کرده فرشتگان را به حینت دختران
خدا میشناسختند و گروهی هم بود که
برای خدا زن و فرزند را قائل می شدند،
بنابران عقاید، عن amat و افعال مختلف
آنها را به یک مرتبه تغیر دادن کار
سخت و مشکل بود و خداوند (ج) طبق
حکمت و علم ازلی خود آیات را بتدریج
و کم کم نازل کرد تا مردم به همان طور
کم کم از عقاید خود روگردان شده با امر
و احکام خداوند (ج) رجوع کنند و چون
اساس اسلامیت بنابر صحت و پاکی
عقیده است بنابران اولاً خداوند (ج)
آیاتی را که متعلق به عقیده و اثبات
و حدانیت بود نازل می فرمود و وقتیکه
این عقیده در دل آنها راه یافته استوار و
مستقر میگشت سپس آیات احکام و یا
اوامر و نواهي را که مربوط به افعال و
اعمال بود نازل میکرد حتی گاهی هم
در یک موضوع معین تدرج مراعات شده
بعد از سپری شدن مدتی در موضوع
مذکور در امر قاطع است:
که اینجا ما طور مثال مسله، شراب
را ارائه میداریم.

خداوند(ج). اولین بار در باره شراب و قمار که از عادت دیرینه و معمول عربها بود فرمود: «فبهمَا اثْمَّ كُبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ اثْمَّهَا أكْبَرُ مِنْ نَفْعِهَا» يعني در شراب و قمار گناه بزرگ بوده و مفادی هم پرای مردم است اما گناه و ضرر آنها

این امر مشهور و معروف بود به همین
اساس اعتراض کنان گفتند: که چرا
قرآنکریم مخالف دیگر کتب پدفعتات و
کم کم نازل میشود؟

«حكومة نزول د، دفعات مختلف»

۱- ثبات، تقویت و استوار غوردن

قلب حضرت نبی کریم(ص) زیرا، در تجدد وحی و به تکرار نازل شدن ملک و آوردن کلام خداوندی در هر دفعه باعث تقویت قلب و آرامی خاطر حضرت محمد (ص) میگشت و مطمئن میشد که او را خدایش ترک نداده، پیوسته در تایید و تقویت و پشتیبانی اوست.

۲- سهولت حفظ و فهم قرآن: اگر قرآنکریم یکبارگی و به یک دفعه نازل میشد حفظ و فهم آن بالای امت اسلامی آنهم که جدیداً اسلام را برگزیده اند سخت تمام میشد و نزول آن به دفعات این تکلیف را از بین برده است زیرا تا وقتیکه آیات و یا سوره دیگر نازل میشد آیات و سوره که پیشتر نازل شده بود حفظ شده و معانی آن، هم فهمیده میشد.

-۳- مراعات تدرج در تربیه امتحان
چون عربها در سر زمین حجاز در زمان
جهانیت در دوران اباحت و مطلق
العنائی حیات بسر میبردند و کدام
قانون وجود نداشت که ایشان را از اجرای
بعضی کارها منع و بالجمام برخی دیگر
امر مینمود بنابران هر چه میخواستند
آنرا مسکدند و داده ای عقیده معن هم

علم او پوشه

علم د هر مؤمن مسلمان لپاره دیره بنه او میری رنیا ده چکه چی د هر انسان عزت او شرافت او د هغه اسلام او ایمان پری مکمل او تینگ وی او د انسان آینده پری ارامه او اسوده وی نو ناپوهه او بی علمه مثال د راندہ لری چکه که ورع هر خورمه رو بناهه وی نو راندہ ته تیاره او توره شپه بنکاریوی او که په هر خورمه سمه او همواره بی لاره وی نو ده ته کرنگونه او لوری ژوری بنکاری نو علم د هر انسان د آینده ژوند لپاره یوه رنیا ده چی ددی رنیا او پوهی پواسطه خپل ژوند ترسه کوی. علم د چا خخه زده کبیری؟ او یا عالم چا پوه کری دی؟ علم د خدای (ج) پهاراده او فضل سره د پوه او دانا استاذ خخه زده کبیری او د علم پواسطه هر انسان د خپل گران ژوند د اړیکود تگ او راتگ لاره همواره وی.

نو په کار ده چی هر استاذ شاگرد ته داسی شی ورزده کری چی د تل لپاره ورسه وی او که خوک تاسی ته یوجوی کالی در کری او یا نورد کور سامان در کری نو د ابد لپاره به نی په بنو یادوی، خواستاذ تاسی ته داسی شی در کوی چی د آینده لپاره به هم در سره وی، نه به خرابیوی او ته به زریوی. نومور باید په دی لاره کې کوبښن و کرو او باید خپلی اسوده ګی لپاره په علم او پوهه پسی و ګرخوا او خپل خان ته نی حاصل کرو، علم د هر انسان لپاره دیره بنه او غوره لاره ده هر انسان باید په دی لاری کې تلاش و کری.

علم زیب او زینت دی هر انسان ته
جهالت لوی مصیبت دی هر انسان ته
دنیا دار که مستغنی په سیمو زر وی
هنرمند لره ګنج د خپل هنر وی
که نی علم وی عمل نی نوی
بی عمله علم ابتر وی
دانصار المؤمنین د لیسی د شپږم تولګی زده کوونکې
محمد حسین (نعمی) وردگ.

قياس کرده میتوانیم.

۴- همنواني با وقوع حوادث: مثلاً هرگاه یک حادثه بوقوع می پیوست که در حکم آن مپردد میشدند و یا کسی سوالی مینمود باساس آن حکم و یا جواب نازل میشد و فهم و حکم جواب درین وقت مؤثر تر واقع میگشت و از طرف دیگر ثابت است که سوال ها تمامًا و به یکمرتبه صورت نبی گرفت بلکه بتدریج و به اوقات مختلف میبود بنابران حکم و جواب هم در اوقات مختلف باید نازل میشد تا که همنواني بین حکم و واقعه و جواب و سوال پیدا شود.

۵- تحقق اعجاز قرآن: زیرا بآنکه آیات قرآن در اوقات مختلف، در جای مختلف و به مناسبت های مختلف نازل شده است با آنهم در اسلوب، ترکیب کلمات فصاحت و بلاغت و قرار گرفتن کلمات و آیات یکی پهلوی دیگری کدام نوع خلا و نقصان دیله غیشود که همه اینها دلیل اعجاز و کلام الله (ج) بودن آن به شمار میرود.

۶- تفرق ناسخ و منسوخ: چه اگر قام قرآن به یکمرتبه نازل میشد درینوقت در تفرق ناسخ از منسوخ مسلمانان دچار تکلیف میشدند زیرا در نسخ قاعده است که در صورت تعارض و اختلاف، آیت که پس تر نازل شده است آیت سابق را منسوخ میسازد درصورتیکه همه قرآن به یکمرتبه نازل شده باشد پس تفرق آنها به نظر میخورد.

طفل یتیم

انسان غانده است

جز دست سرد سیلی انسان نمونه ها
دست نوازشی به سر گونه هام نیست
بر خیز و سرد پیکر لرزنده مرا
بهر خدا تو تنگ در آغوش مهر گیر
دستان کوچکم
از سردی و گرسنگی از کار رفته اند
بر خیزا
بر... خیز...

فردا که آتاب

زد خینمه سپیده به دامان صخره ها
وانگه که نور بوسه ز روی افق گرفت
وز شرم گونه های افق گشت سرخ رنگ
آن پیره زاغها
هریک به روی لوحه قبری نشسته بود
آرام میگریست
احساس شان ز دیدن آن صحنه غمین
بیدار گشته بود

ناگاه صوت ناله، آن درب کلبه باز
تا نیمه راه گنبد نیلینه سر کشید
و آن در گشوده شد
بر دوش چند مرد غریب و خمیده قد
تابوت چوبی بی به برون ره کشیده بود
در سینه، شکسته، تابوت آرزو
نشش جوان مادر آن طفل خفته بود
آن مردم غریب
تابوت را به مقبره ها راهبر شدند
تا آرزوی سوخته را زیر سقف گور
پنهان ز چشم کور دل آدمان کنند
چون ره تمام شد
تابوت را نهشته بدیدند ناگهان
آن طفل نیز بر سر آن گور مرده بودا

محمد یاسین (فرخاری)

در خلوت سکوت
انگه که باد شانه به گیسوی شب کشید
مهتابها به پستر مردابها شکست
آنسو...

میان جنگل خاموش و خوفناک

جمعی کلاع پیر
با بالهای ریخته منقارهای سرد
بنشسته بر فراز درختان جنگلی
بر شاخته های خشک و پر از غوله های برف
در زوجه های وحشی باد ستیزه جو
ناگاه درب چوبی آن کلبه باز شد
با صوت ناله بی

طفل یتیم برهنه پایی برون جهید
با جامه های پاره تراز قلب برش من
از برکه های آبی چشممش زلال اشک
لغزیده بود نرم به دامان گونه ها

تصویر یاس بود
تصویر درد و رنج

تصویری از حکایت احساسهای ما
آهسته سوی گور پدر گشت رهنورد
تا اشک غصه ها بچکاند به روی قبر
بر روی گور سرد
آنچه رسید زود

در شهر خامشان

برداشت بانگ: کای پدر مهربان من!
این وقت خواب نیست
تاکی میان سینه، این خاکهای سرد
آرام خفته بی؟

بر خیزا

در خانه نیست نان

آن مادر مريض من افتاده روی خاک
بغز بسته است اشک به دامان چشم او
امشب هزار مرتبه او را صدا زدم
گویی ز من فسرده جواب نمیدهد
یا مرده است او

آن طفلکان کوچه، ما شاد و شادمان
همدوش با پدر سوی مكتب شوند و ما
در فکر آب و نان

بر خیزا

احساس مرده است

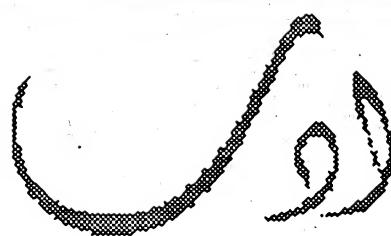
مینه او دوستی

مینه گلزار ته بلبلان راولی
بلو ڈیوو ته پتنگان راولی
شاد و گدا زده ته نزدی کاندی
د خوار جونگپر ته سلطان راولی
که یو په ځمکه بل اسمان کی اوسي
څمکی ته سوری د اسمان راولی
د خوار عاشق د دلداری د پاره
په توره شېه ماہ تابان راولی
ښکلی چه گورم ګښی می نیسی
مینه په ما باندی پېړیان راولی
په ښکلو مینه د هر چا راغی
خواران زما مینه په خان راولی
د غریبانو او بیوزلو دوستی
سری په خیر او په احسان راولی
زرونه باغ باغ شي د دوستی په هوا
دبمنی زرونو ته خزان راولی
دوستی د جنگ او جګرو مخه نیسی
صلح و سلام امن و امان راولی
يو دوست د بل دوست د خوبی د پاره
خواری زحمت تکلیف په خان راولی
د تورو سپین او سره دوستی خاطره ته
سپین مخ سری شوندی تور چشمان راولی
د سترگو کور کی سپین او تور چې گوري
درته د ګيد ژوند شاهدان راولی
«الفت»

الهـ

الهی له مینی دک زره په تبر را
 خوی خصلت د خپل حبیب نبی سرور را
 د حضرت محمد په روی وا خدابه را
 خبله مینه باندی گرم تود خیگر را
 چی احساس می په موجونو په خبو شی
 داسی حس داسی لیده داسی نظر را
 ستا په ذکر چی مشغول یم لویه خدا به
 داسی ورغ او داسی شپه داسی سحر را
 چی باطل ته می سرتبیت نه شی خاونده
 شجاعت او متانت د خپل خپدر را
 مابنامی دی لاس می لور ورته نیولی
 په محشر کی ربه جام د حوض کوثر را
 حنبفی درته زاری کوم خاونده
 ستا طرف ته مطمین تک او سفر را

پیامی ادب

پاس ادب به حد کفايت نگاه دار
 خواهی اگر زی ادبان یابی اینی
 در خون نشست غنچه که شد همنشین خار
 گردن فراخت سرو، زیر چیده دامنی
 افتاده باش لیک نه چندان که همچو خاک
 پامال هر نبهره شوی، از فروتنی
رازداری

خوشتن داری و خموشی را
 هوشمندان حصار جان دانند
 گر زیان بینی، از بیان بینی
 ور زیون گردی، از زیان دانند
 راز دل، پیش دوستان مکشای
 گر نخواهی که دشمنان دانند
 (رهی معیری)

نکته ها

- ۱- آنچنان با مردم دوستی کن که میخواهی با تو آنگونه کنند.
- ۲- حسادت زهری است که به هیچ چیز التیام پذیر نیست، آدم حسود با غرایز انسانی رابطه ندارد.
- ۳- زن شالوده، از غرایز و عواطف مخالف است.
- ۴- افکار ما معرف شخصیت ما است.
- ۵- انسان واقعی از نیکی کردن به دیگران مسرور میگردد، اما اینکه دیگران در باره آن نیکی کنند خجل میشود. زیرا آن غایت بزرگواری و این نشانه کوچکی است.
- ۶- بهترین چیز ها سخت ترین آنها است.
- ۷- بخاطر داشته باشید امروز همان فردای است که دیروز در باره آن نگران بودی.
- ۸- لباس نه تنها تحت تأثیر فرهنگ جامعه است بلکه معرف شخصیت تک تک افراد نیز هست.

کشت «کراپیه» در هرات و للهی کاری در افغانستان

توسط: جلیل احمد (عثمانی)

در عین حال باین امر نیز توجه بعمل آید که زمین های للهی کار به چه وسایل و بازرع چه نوع نباتات و با استفاده از چه شرایط چه قسم میتواند مورد استفاده جوئی و بهره برداری زیاده تر و اقتصادی تر قرار داده شود؟

به عقیده ای نویسنده این سوال از نگاه مسایل اقتصادی، زراعتی و اجتماعی و غیره قابل پژوهش بوده و ایجاد ارزیابی ها و تحقیق های دقیق و عمیق علمی و اساسی را مینماید وظیفه و وجیبه ای مستولین امور و دانشمندان ذیریط و ذیعلاقه است تا در رابطه باین موضوع وسایر موضوعات و موارد مشابه و مثالی آن باگنای تجربی و اندیشوی و علمی خود ابراز نظر نمایند که چگونه میتوان از عطیه های طبیعی و خدا داد که بصورت مجانی و رایگان برای ما و در کشور ما عرضه گردیده است حد اعظم استفاده را نمود و نگذاشت که این منابع بزرگ انرژی و امکانات طبیعی ضایع گردیده و غیر قابل استفاده باقیمانده و یا به هدر رفته و به باد داده شود. و لازم است که از همین حالا در رابطه باین موضوع اقلأ رهنمود های لازم برای آینده و آیندگان تهیه و فراهم گردد.

شده چنین نتیجه گیری شده میتواند که قسمت عده و عظیم ساحات زراعتی در کشور را مناطق و اراضی للهی کار تشکیل میندهد. این ساحات و مناطق شامل اراضی زراعتی، باگداری، جنگل داری علف چرها و غیره می باشد. و این موضوع میان این حقیقت است که بصورت طبیعی اراضی و مناطق کشور بیشتر بزرگتر و کشت و کار للهی مساعد و مناسب میباشد:

با در نظر داشت تذکرات فوق سوال دیگر که پذهن خطور مینماید اینست که آیا در آینده باید بزرگتر آبی در کشور حق تقدم و توجه داده شود و یا اینکه کشت و کار للهی توسعه داده شده و رونق حاصل نماید؟ و باید این موضوع مورد توجه و وارسی قرار گیرد که کدام یک ازین دو نوع کشت و کار اقتصادی تر بوده و زیاده تر به صرفه بوده و مفید تر و نافع تر تلقی خواهد شد؟ و تفصیل زیاده تر به جهت روشنی انداختن بیشتر باین موضوع این نکته میباشد که ایا باید اضافه تر توجه باین مسله معطوف گردد که چگونه و از چه طریق منابع آبی جستجو گردیده و طرف استفاده ای زارعین قرار گیرد؟ و یا اینکه در پهلوی این پژوهش و سعی و تلاش هم زمان و

یک بخش قابل ملاحظه، زراعت و کشت و کار در افغانستان للهی کاری میباشد. این نوع کشت و زراعت از ازمنه ای گذشته تا بحال به شکل عنعنی در کشور موجود بوده وادامه دارد. اینکه آیا امکان دارد که بیشتر بخش زراعت در افغانستان به شکل زراعت آبی تغیر شکل نموده و در عوض للهی کاری، زراعت آبی رونق پیدا کرده و توسعه داده شود؟

سوال است که با در نظر داشت منابع آب جاری و منابع آب های زیر زمینی و با در نظر داشت قابلیت فراهم نمودن یک سلسله امکانات علمی، تحقیکی و اقتصادی آینده با آن جواب خواهد داد و للهی کاری جای خود را بزرگتر آبی عرض خواهد نمود. که البته برای رسیدن باین هدف وقت کافی و صرف مساعی اداری، علمی و سرمایه گذاری های عظیم اقتصادی مورد ضرورت بوده و از همه مهمتر استقرار سیاسی نظامی و تامین و تعیین نظم و آرامش در سراسر این مرز و بوم حتمی و لازمی به نظر میرسد.

ازین ها که بگذریم با در نظر گرفتن یک نوع ارزیابی ای احصائیوی آفاقی و نظری و نه احصائیه ای رسمی و ثبت

توجه خاص و زیادی نشان داده شده است.

این گیاه دانه در داخل کشور مصرف نداشته و مورد استفاده ای اهالی مردم قرار فیکرده و عمدها بخارج صادر گردیده و در آینده قریب ممکن يك قلم عمده ای عواید اسعاری کشور قلمداد گردد.

عوامل عمده و مهمیکه علاقه مندی مردم، زارعین و مالکین اراضی لله کار را در ولایت هرات و مریوطات آن در حصه کشت و زرع این «گیاه دانه» بدان معطوف داشته خلاصتاً قرار آتیست:

الف: کشت و زرع این «گیاه دانه» يك پروژه تقریباً زود رس و کوتاه مدت میباشد.

ب: در زرع و کشت این «گیاه دانه» به مصرف انرژی کمتر و مصرف وجوده کمتر مالی ضرورت احساس میگردد.

ج: حاصل دهی و بهره برداری این گیاه دانه در سطح تولیدات زراعتی مائل چشم گیر بوده و قابل ملاحظه میباشد.

د: ازینکه قابلیت صدور بخارج را داشته و تقاضای زیاد در سطح بازار و تجارت بدان محسوس و موجود میباشد توجه زارعین و طبقه تجار را برای خود جلب نموده است.

به تدریج و از گذشته های نه چندان دور تجربه چنین نشان میدهد که در حصه کار

شخم زدن و قلبه کردن اراضی لله کار از وسائل تحقیکی و انرژی غیر انسانی و غیر حیوانی یعنی (تراکتور) استفاده بعمل آمده و این جریان روز بروز با مساعد شدن شرایط بهتر مالی، اقتصادی، و اجتماعی زونق بیشتری گرفته و مالکین اراضی و لله کاران آمادگی بیشتری برای استفاده ازین وسیله ای تحقیکی نشان میدهند و داده اند. که این امر بالا نوبه باین نتیجه منجر میگردد که ساحات بیشتر و وسیع تر اراضی لله کار تحت کشت و زراعت قرار گیرد.

از طرف دیگر تا جانیکه تجربه نشان داده است از زمان های گذشته الی حال در افغانستان کشت و زرع لله به حبوبات و غله جات محدود از قبیل گندم، نخود، جو وغیره اختصاص داشته و زرع این حبوبات در زمین های لله کار به شکل عنعنی آن رایج بوده است ولی در سال های اخیر در ولایت هرات و مریوطات آن کشت یکنوع حبوب «گیاه دانه ای» بنام «کرابیه» رواج یافته است که این گیاه به شکل لله کشت گردیده و حاصل دهی آن قابل توجه زارعین و مالکین اراضی لله کار قرار گرفته است و در مدت زمان اندک در زرع و کشت این «گیاه دانه» علاقه مندی و

برای اینکه به مطلب روشنی ای بیشتری انداخته شود پیوست موضوع فوق مطالب آتی قابل باد آوری و تذکر است.

ازان جاییکه در زراعت و کشت کار لله بنا بر آب جاری و یا آب زیر زمینی و صرف انرژی انسانی و وجوه مالی ضرورت میرم احساس نه میشود و با استفاده از باران های موسمی بهاری اکتفی میگردد لذا با موجودیت و مساعدت شرایط اقلیمی و موسمی این نوع کشت و کار به صرفه بوده و اقتصادی به نظر میرسد. مهمترین عاملیکه در زراعتی لله رول عده و اساسی را بازی مینماید همانا عامل و توان مندی شخم زدن و قلبه کردن و تخم افشارند و دروغی و رفع خرمن اراضی لله کار میباشد. طوریکه مبرهن و واضح است در گذشته ها و حتی قسمآ در حال جاری نسبت اینکه در کار شخم و قلبه و تخم افشاری و دروغی خرمن تنها و صرف از انرژی انسانی و حیوانی کار گرفته میشد و میشود بناء نظر به اینکه قوای بشری و حیوانی محلود بوده و از نگاه زمان و مدت فر آورده آن در سطح پایان قرار میگردد و از نگاه اقتصادی قیمت تمام میشود لذا امکان اینکه ساحات و مناطق بیشتر اراضی لله کار تحت کشت و زراعت قرار داده شود کمتر به نظر میرسد. ولی

تخنیکی به جهت دروغ نمودن و جمع آوری و برداشت هر چه بهتر و سریعتر حاصلات این «گیاه دانه». چه قرار معلوم با نزدیک شدن موسم درو هرگاه بفرصت مساعد و عنده موقع این «گیاه دانه» درو و جمع آوری نگردد با هجوم و حملات موش تلفات و ضایعات زیادی بدان وارد میگردد.

ازان جائیکه در شرایط و جریانات فعلی به مقامات حاکم در کشور این فرصت مساعد و میسر نبست که در زمینه رسیدگی لازم و مقتضی را عملی نمایند بناءً این مستولیت به عهده ای اشخاص، موسسات و اداراتی است که در رابطه به همچو مسایل و ارزیابی های آن امکانات اداری، اقتصادی و اجتماعی لازم و کافی را در دسترس و اختیار دارند و میتوانند گام های مثبت و مفیدی را در این راسته به نفع اقتصاد عمومی کشور و مردم ببردارند. و در رابطه باین موضوع اینکه چگونه و از چه طریق درین زمینه امکان فعالیت و تثبت موجود خواهد بود موارد آتی تذکر داده میشود.

بیشتر و اولتر از همه ایجاب مینماید تا موضوع کشت، زرع و حاصل دهی این «گیاه دانه» از نگاه مسایل مسلکی و فنی مورد تحقیقات و ارزیابی های علمی و عملی قرار داده شود هرگاه نتیجه مثبت ارزیابی گردد امکانات

شده و سطح تولید و حاصل دهی آن تا حد ممکن بلند ببرده شود و از ضایعات و تلفات قابل وقوع تا حد ممکن جلوگیری بعمل آید مطالب و نکات آتی در مورد قابل تذکر و باد آوری مبیاشد:

۱- احداث فارم های زراعتی تجربی و تحقیقاتی در ولایت هرات و مریوطات آن تا از نگاه مسلکی و فنی چگونگی کشت و زرع این «گیاه دانه» به منظور حاصل دهی و تولید هر چه بیشتر و جلوگیری از تلفات و ضایعات آن مورد ارزیابی و تحقیقاتی علمی قرار گرفته و زارعین جهت برداشت حاصل بهتر و بیشتر، تشویق، ترغیب و رهنمانی گرددند.

۲- احداث فارم های زراعتی و تجربی در سایر محلات و مناطق مشابه تا زرع و کشت این «گیاه دانه» در سایر ولایات و محلات کشور رونق و توسعه پیدا نموده و به این وسیله یکمقدار زیاد اراضی لامزروع تحت کشت و بهره برداری قرار گیرد.

۳- تهیه وسایل و ماشین آلات تخنیکی (تراکتور) بخاطر شخم زدن و قلبه کاری زمین های للهی کار که بدین وسیله در حصه وسعت دادن کشت کار این «گیاه دانه» و برداشت حاصل هرچه بیشتر اقدامات موثر و قابل ملاحظه صورت گرفته میتواند.

۴- تهیه وسایل و ماشین آلات

ج: امکانات شخم زدن و قلبه کاری اراضی للهی کار توسط ماشین آلات تخنیکی زراعتی (تراکتور) چه از طریق تشبیثات دولتی و چه از نگاه فعالیت های شخصی و خصوصی در سطح قابل ملاحظه ای در ولایت هرات و مریوطات آن بدسترس زارعین قرار داشته است.

بناءً با در نظر داشت تذکرات فوق طوریکه قبل از اشاره شد کشت و زرع این «گیاه دانه» در ولایت هرات و مریوطات آن بصورت نسبتاً سریع رشد و انکشاف حاصل نموده و وسعت و دامنه پیدا کرده است. البته قابل تذکر و باد آوری است که زرع و کشت این «گیاه دانه» در ولایت هرات و مریوطات آن فقط و فقط به اساس معلومات و تجارب شخصی و عنعنی زارعین صورت گرفته و متکی به کدام اساس و دستور فنی و مسلکی زراعتی نمی باشد و بدین لحاظ اینکه برداشت حاصل از نگاه حجم تولید در سطح ادنا، اوسط و یا اعلی صورت میگیرد و یا چنطور؟ موضوع قابل سوال بوده و ایجاد ارزیابی و تحقیق های علمی و مسلکی را مینماید تا از کسرات و ضایعات مکنه و قابل وقوع جلوگیری بعمل آمده و حجم تولید و حاصل دهی آن تا جائیکه ممکن باشد بلند ببرد شود. برای اینکه اراضی للهی کار بیشتر تحت کشت «این گیاه دانه» قرار داده

ذیان و نقش آن ...

نوشت در حیات مادی و معنوی از اهمیت فراوان بر خوددار است خداوند (ج) در قرآن کریم چنین ارشاد میفرماید. و (علم بالقلم) تعلیم داده شد با قلم پیرامون اهمیت و ارزش قلم چندین بار در قرآن کریم تذکر بعمل آفرده است.

قلم گفتا که من شاه جهان
قلم کش را به عزرت میرسانم
بغش چارم:

مهارت بیان و یا خطابه

قدرت و برتری نطاقي استعداد فطری و خدا دادی است که هر کس بدین نعمت مفتخرا نمیباشد. از قدرت و قوت نطاقي بیشتر آنان برخوردار اند که دارای آواز مایکروقوتي میباشند که این آواز از طرف اهل فن مشخص شده و در روند انکشاف قرار داده میشود آواز مایکرو فونی چنان آواز است که شنوند ها را با خود جذب کرده و تا اخیر با خود میدارند عموماً تلفظ درست کلمات، گراف نوسانی جملات، دخیل کردن احساس نظر بخاصیت جمله و تغیر لهجه، همه از مهارت‌هایی است که نطاق ماهر در وقت نطاقي در نظر میگیرد. نطاق جملات را قبل از نطاقي تنظیم نموده و مطابق آن عملیه نطاقي را به پیش میبرد، زمانیکه نطاقي به نطاقي خود حاکمیت پیدا میکند شیوه صحبت مهارت مندانه را بخود اختیار کرده در مؤثرت نطاقي نیز می‌افزاید.

موثر و مفید و اقع گردند.

۶- اشخاص افرادی و موسسات انتفاعی میتوانند که با جلب و جذب سرمایه گذاری های خارجی و داخلی در کشت و زرع این گیاه دانه گام های مثبت و مفیدی را برداشته و با حصول این تولید و صدور آن بخارج منافع مشروع و سالم قابل ملاحظه ای را کسب نمایند.

تحقیق اینست که اشخاص و موسسات متعدد ذیعلقه و مشمول درین مورد و موارد مشابه آن داخل یک سلسله تشبیثات و فعالیت های موثر و مثبت گردیده و با اغتنام وقت و فرصت مساعدیکه برای شان میسر میباشد در صورت امکان از نگاه نظری و عملی اقدامات لازمه را مرعی دارند هرگاه در شرایط حاضر از نگاه عملی مشکلاتی موجود باشد البته جمع آوری، ثبت و تنظیم و اشاعه نظریات فنی و مسلکی و علمی شان در آینده با رفع مشکلات جاری در ساحة عملی پیاده خواهد شد و یک عدد خلا های بی شماری را که در آینده پیش بینی شده و تصور میگردد پر خواهد نمود ، و این امر بذات خود مورد مشخص است که میباید طرف توجه قرار گرفته و از طریق یک اداره مرکزی و تنظیم کننده بصورت هماهنگ بالای آن کار شود و درین مورد در آینده در صورت لزوم بحث صورت گرفته و تفصیل داده خواهد شد.

عملی ذیل قابل توجه و ملاحظه میباشد.

۱- اشخاص و موسسات مستعد و ذیعلقه میتوانند با داشتن و میسر بودن امکانات مالی و اداری و غیره خود به کشت این «گیاه دانه» مبادرت ورزند.

۲- زمین های وسیع للهی کار ملکیت اشخاص و یا دولت میشود که با ارزان ترین و سهل ترین امکانات مورد استفاده قرار گیرد.

۳- این اشخاص و موسسات با میسر بودن امکانات مالی و تخبیکی کافی و با دسترسی به معلومات مسلکی و فنی اساسی در حصه کشت و زرع این «گیاه دانه» میتوانند سطح حاصلات را به بلند ترین مقدار و بهترین نوع تولید ارتقا دهند.

۴- این اشخاص و موسسات میتوانند امکانات دست داشته ای مالی و تخبیکی و معلومات حاصله ای فنی و مسلکی ای خوش را تحت شرایط مشخص و معین بدسترس عموم زارعین این «گیاه دانه» قرار داده و در بلند بودن سطح تولید و برداشت حاصل بهتر مفید و موثر واقع گردند. و زارعین را به برداشت حاصل بهتر تشویق و ترغیب نمایند.

۵- این اشخاص و موسسات میتوانند که زمینه ای بازار یابی و صدور بهتر و مفید تر این گیاه دانه را باز یابی و جستجو نموده و در مورد

نورضیا صالحی

رول زن در اجتماع

برادران از جمله فعالیت‌های زنان در جامعه پیشمار مبرود که تاریخ کشور ما شاهد آن است.

حقیقت امر آنست که زن افغان مسلمان است، سبیل شجاعت و قهرمانی و پاکدامنی است، همچنان دین اسلام برای زن ارزش و مقام خاص قابل بوده است از بدو پیدایش اسلام همه زنان در فعالیت‌های اجتماعی و دینی سهم فعال داشته اند که تاریخ اسلام غونه‌های خوبی از آن دارد.

(ب) بی خدیجه «رض» زن پیغمبر (ص) اولین زنی بود که مصائب پیغمبر (ص) را متحمل شده همراهی وی همکاری نموده و اولین زن بود که ایمان آورد.

(ب) بی سوممه اولین زن بود که به شهادت رسید. (ب) بی ناطة الزهراء «رض» غونه بارزی از شخصیت زن بود. همینطور (ب) بی عایشه «رض» حافظ حدیث پیغمبر (ص) بود.

طوريکه دیده میشود که حقوق و شخصیت زن در دین اسلام از هر لحاظ تثبیت است. پس زنان افغان هم متعیث زن مسلمان و یک انسان که قابل تکریم و احترام است شناخته شده با در نظر داشت رعایت حقوق داده شده آنها از نگاه دین اسلام در فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه نقش ارزشده، را دارا اند.

رعایت کردن حقوق مشترک بین زن و مرد هر یک را متوجه می‌سازد که با وجود نظر و عمل هماهنگی و یک پارچه گی در تأمین پیشرفت و ارتقای جامعه بپردازند زیرا تفسیر آیت قرآنی است که «رعایت حقوق و آداب و احترام متناسبه باعث ایجاد اعتماد و فضای گوارا بین زن و مرد می‌شود» بناءً لازم است تا هر یک نیروی ذهنی و جسمانی خود را برای بهتر سازی جامعه بکار انداخته بسری پیروزی گام بردارند. ■

خستگی نا پذیر در برابر نا ملایمات و مشکلات زندگی فامیلی و اجتماعی دست و پنجه نرم میکنند.

زن افغان با تاریخچه، که دارد از سالیان درازی دوش با دوش برادران خود کار کرده و میکنند در کارهای زراعتی، صنعتی، ساختنی، و بالاخره در همه بخش‌های تولیدی مستقیم و یا غیر مستقیم سهم بوده اند. امروز زنان در اجتماع با موقف‌های مختلف و مهارت‌های گوناگون موجود اند مثلاً: زنان به حیث معلم، قاضی، قانون دان، داکتر و نرس ایفا وظیفه مینمایند. آنها خود ممثل صلح نیز میباشند یعنی در پروسه صلح نقش مهم را در جامعه بازی میکنند و این مهارت را دارند که در بر آوردن صلح از فامیل شروع کرده تا محلات و بالاخره تا سطح جامعه نقش مهم و برازنده را بازی کنند زنان توانانی هر گونه فعالیت‌ها را داشته و در هر رشته تخصص حاصل نموده اند همین که گفته اند (زن با یک دست گهواره و با دست دیگر جهان را می‌جنband) از جمله فرق پیداست که بدون شرکت زن رشد و بالندگی یک جامعه ناممکن است.

زنان افغان نه تنها در شرایط صلح و ثبات در کشور دوشاووش برادران خویش در رشد و ارتقای کشور سهم بوده اند بلکه در زمان جنگ نیز نیازمندی شرکت زنان در عرصه‌های مختلف چون پرستاری و مرهم گذاری، رسانیدن آب و نان به صفوف قوتها، رسانیدن مهمات در جبهه‌های جنگ و دادن روچیه قوی به پسران، شوهران، و

این واقعیت واضح و روشن است که زن و مرد هر دو بنیان گذار یک جامعه سالم اند. بنابرآن بهر اندازه و معیاریکه این هر دو با روحیه، پاک اسلامی و احساس وطندوستی در روند بهتر سازی و شکوفائی آینده جامعه خود پکوشند به همان اندازه جستولیت‌های ایمانی و وجودانی خود را در برابر اجتماع خود رفع نموده اند.

امروز در جامعه، ما زنان مانند مردان مستولیت‌های بس سنگین را به عهد داشته و دارند که در بر آورده شدن این مستولیت‌ها دوش با دوش برادران خود قربانی‌ها داده اند و چه به شکل مستقیم و یا غیر مستقیم دست خوش حوادث ناگوار و رنج و عذاب گردیده اند.

امروز زنان افغان توانند آنرا دارند که در ارتقاء سطح آموزش و تعلیم و تربیه نقش فعالی را ایفاء نمایند. و هم زن افغان میتواند سهم خود را در اقتصاد و توسعه بیشتر سازد و در تکمیل و تکنالوژی معاصر گامهای سودمند بپردازند.

ناگفته نباید گذشت که گذشته از غونه های که زنان در صدر اسلام چگونه در نبرد ها و امور اجتماعی سهم بوده اند زنان افغان نیز به گواهی تاریخ از خود کار نامه های تحسین آفرین بجا گذاشته اند. که ما همه امروز به آنها میبالیم زیرا که ما خواهران و دختران ملالي‌ها و زرغونه‌ها و نازو ها هستیم.

همانطوریکه زنان افغان مستولیت بزرگ فامیل را به عهد دارند مستولیت بس سنگین را در برابر اجتماع و مردم خود نیز احساس میکنند و با حوصله فراخ و

معرفی کتاب

سبزیجات

موسسه هماهنگی کمکها برای افغانها اخیراً کتابی را تحت عنوان سبزیجات به نشر سپرده و بدسترس علاقمندان و اهل مسلک گذاشته است. نویسنده این کتاب محمد اکبر بابری بوده که معلومات خوب را برای کارکنان سکتور زراعت ارایه و همچنان مددوسی خوب برای موسسات عالی تعلیمی میباشد.

دیده میشود تا بخاطر ارتقاء سطح دانش مامورین حوزوی و ساحروی همچو ورکشاب‌ها را وقتاً فرقناً دایر نمایند. همان بود که بتاریخ ۱۵-۱۷ فبروری سال ۱۹۹۷ ورکشاب فعالیت های سالانه خوش را در کابل برگزار نمود که در ورکشاب کمیته اداری دفتر مرکزی، مسئولین دیپارتمان‌های مرکزی، مسئولین دفاتر حوزوی و ساحروی، آمرین سکتور های مختلف در ساحة اشتراک ورزیده بودند.

ورکشاب مذکور برای مدت (۳) روز دوام داشت که در دو روز اول ورکشاب راپور گذارش دهی دفتر حوزوی، گروپ هماهنگی غزنی (GCG) مرکز اکشاف دهات برکی راجان

BRDC مرکز اکشاف دهات شش قلعه Sh, RDC RDC بختور شهید B. Sh. RDC دفتر کابل استعمال گردید که بعد از گذارش دهی، جر و بعث همه جانبی بالای نظریات و پیشنهادات ارایه شده، از طرف رئیس موسسه هماهنگی کمکها برای افغانها و کمیته اداری صورت گرفت. در روز سوم ورکشاب محترم NCA Jan Ahlnder رئیس موسسه Arne Strand و محترم معاون موسسه محترم محمد صدیق در جلسه اشتراک ورزیدند و که راپور اجمالی دفاتر حوزوی و ساحروی را که توسط محترم اسد الله ملاخیل ارایه گردید استعمال نمودند و در ختم ورکشاب تحایف

ورکشاب تربیتی کابل

دفتر هماهنگی کمکها برای افغانهای CoAR از بدو تاسیس خوش در سکتور های مختلف برای احیای مجدد افغانستان فعالیت های مشتر را انجام داده است. بنابر نیاز مندی های روز افزون در کشور و باز سازی آن علاوه بر پیشبرد کار های علمی و تجارب تحقیقاتی در ساحة، لازم

کوثر انس اکشاف جهان موسسه

تربیه شخصیت های علمی و مسلکی کار آسانی نبوده و ایجاب سرمایه گذاری فی鞠ان و زمان طولانی را مینماید بناءً این یک وظیفه و وجیه هر افغان متدين و با احساس است که در جهت تربیه شخصیت های علمی و مسلکی توجه عمیق را مبذول داشته و در رشید اکشاف جامعه بیش از پیش توجه و جدیت به خرج دهد. به منظور بلند بردن مهارت های مسلکی کارمندان موسسات ملی و بین المللی کاربرد شیوه های نوین عملیه آموزش و پرورش در ساحة فعالیت ها یک امر ضروري دانسته شد، که روی این ملحوظ کورس اکشاف جامعه برای رشد و اکشاف کارمندان مهم تلقی میگردد. به همین اساس دفتر هماهنگی کمکها برای افغانها، کورس تربیتی اکشاف جامعه را برای مدت پانزده یوم از تاریخ ۲۳ فبروری الی ۱۵ مارچ سال ۱۹۹۷ در

گردهش‌های آزاد و تاثیرات آن بالای صحت انسان

میثاقیه دوستدار

مینمایند که چنین اشخاص عموماً رنگ صورت شان به زردی، گرانیده، چشم‌ها حلقه‌زده و به گودی میروند و ایشان از هر کاری به زود ترین فرصت خسته میشود. گرددش در هوای آزاد یعنی چه؟ انسان باید حداقل روزانه برای سی دقیقه از طرف صبح و یا عصر پیرون از منزل قدم بزنند به خصوص از طرف صبح موثر تر خواهد بود انجام این عمل نه آنقدر سریع باشد که نفس‌های انسان به شمارش بیافتد و نه آنقدر بطي باشد که هیچ تأثیر بالای ارگانیزم بدن نکند، یعنی متوسط باشد، اگر شخص این عمل را در طول یک هفته متواتر انجام دهد تأثیر آنرا در بهبود صحت وجود خواش احساس خواهد کرد.

شاید به همگان معلوم باشد و یا دیده باشید که تمام ورزشکاران مشهور جهان در حالیکه به ثقلترین ورزش‌ها دسترسی داشته اند در پهلوی آن از گرددش آزاد هم در هوای تازه به حد اعظمی استفاده میکنند. و اصلاً نقش عده را هم در صحت آن‌ها و توانائی بیش از حد آن‌ها را همین گرددش در هوای آزاد بازی میکند، یعنی حجرات بدن آن‌ها با گرفتن آکسیجن مورد ضرورت شان همیشه خود را آماده برای انجام هر نوع عمل و لوکه مشکل هم باقی در صفحه (۵۹)

در گذشته‌ها و عصر کنونی گشت و گذار در هوای تازه و آزاد از هر لحظه مشتر و منید دانسته شده و کوشیده شده تا از طرق مختلف این نکته برای همه انسان‌ها گوشزد گردد.

این یک امر واضح و روشن است که گرفتن هوای آزاد از طریق سیستم تنفسی نه تنها باعث سریع شدن جریان خون میگردد بلکه در ترمیم و احیای مجلد حجرات بدن مانیز نقش ارزشمند را دارد چنانچه میدانیم که انسان‌ها و سایر موجودات جهه برای ادامه حیات شان به اخذ اکسیجن ضرورت می‌برند، یعنی طور فرضی اگر ما به مدت کوتاه و یا لحظه، دهن و دماغ خود را بیندیم پلاذرنگ تپش شدید قلب در طرف چپ و هم تنگ شدن سینه و ششها به وضاحت احساس میشود. و اینرا هم میدانیم که اکسیجن مذکور بعد از تصفیه شدن در شش های ما به وسیله کربلات خنک به تمام نقاط بدن پخش میگردد و در این اساس همیشه توصیه شد، که با اطن‌های ما فراغ و دارای کلخن هم بیگ باشد تا اکسیجن مور نیاز به سازه کافی داخل اطاق و بدن ما گردد. . . یعنی بعضی دیده شده که در اصناف مدی، چک تعداد زیاد از اعضای فاسیلاست و استراحت

دفتر مرکزی خویش در پشاور دایر نموده بود که از استادان مجرب و ورزیده آن رشته دعوت به عمل آورده بود.

در این کورس بر علاوه از کارمندان ساحجوی و دفتر مرکزی از کارمندان سایر موسسات نیز دعوت شده بود. البته محنتیات کورس بشکل Outline قبلاً برای شاملین کورس توزیع گردیده بود. برای اینکه مواد کورس انکشاف جامعه به صورت منسجم جمع آوری و به حیث مدد درسی در آینده استفاده شود مدیریت نشرات موسسه CoAR تمام مضامین را که در کورس تدریس گردیده بود بشکل یک نشریه علمی و مسلکی ترتیب و برای اشتراک کنندگان کورس توزیع خواهد نمود، البته در جریان کورس تربیوی اشتراک کنندگان از بخش‌های مختلف فارم ترتیاب و فارم مالداری هری چند Hari Chand در چهار صده دیدن بعمل آوردنند که از طرف مؤلفین هر بخش معلومات علمی و مسلکی ارائه میگردید.

بعد از ختم کورس برای شاملین آن تصدیق نامه‌ها و تحایف که از طرف دفتر موسسه CoAR در نظر گرفته شده بود توزیع گردیده است.

نه افغانستان کې د شموده اصلاح شو شموده کړئ د کارښه

دیبلوم انجینیر محمد عمر انورزی

تکنالوژۍ په برکت نن سبا په نری کې د غنموم حاصلات دوه او یا خو چنده زیات شوی دی. د افغانستان پر مختلفو برخو کې د اصلاح شوو تخمنو خڅه په جریب کې ۱۰۰-۱۲۰ منه حاصل یوه معمولی اندازه ده. د هیواد په مختلفو برخو کې غینو د هقانانو په جریب کې د ۲۰۰-۲۵۰ منوراپور هم ورکړیدی. په پر مختللو هیوادو کې د یو جریب ځمکی خڅه د ۲۵۰-۳۵۰ منو حاصلاتو اخیستل دو مره غیر معمولی خبره نه ده (۱۱).

د نوموری نوی تکنالوژۍ په برکت په نری کې شین انقلاب (Grean Revolution) منځته راغلو چې د دی شنه انقلاب نښی زمونږ هیواد تهد ۴۰ هه ش لسیزی په ترڅ کې را ورسیدی او زموره وروسته پاتی کرنی ته یې هم یو پر مختلونکي تکانون کړ.

د هیواد دا حصایی د مرکزی دفتر (CSO) د راپور پر بنسته د شرو ۱۹۷۶-۱۹۷۵ میلادی کلونو (۱۳۵۴ هـ) په ترڅ کې د هیواد د کړل شوو ځمکو په سلو کې ۳۰ کې د غنموم

پدی ترتیب د تولید د منابع او د نفوسو د ډیروالي ترمنځ یو لوی نا انډولتوب موجود دی.

نریوالو ته د دی ستونزی د حل لپاره دوه لاری موجودی دی:

یوه دا چې دوی باید شاری ځمکی تر کرنی لاندی راولی او او سنی کرنی وړ ځمکه زیاته کړی، تر خود پر مخ زیاتیدونکي نفوس لپاره خوراکي مواد چمتو کړی. دا بشکاره خبره ده چې د دی کار تر سره کول زیاتی پانګي ته اړتیا لري او زیاتره دا ډول شاری ځمکی هم په پر مختلونکو هیوادو کې شته والی لري، ئځکه پر مختللو هیوادونر دا کار لابخرا تر سره کړیدی او نن سبا هغوي د نورو سیاراتو د تاخیرولو هلی خلی کوي. د خوراکي مواد د زیاتولو دویمه لاره دا ده چې د نوی تکنالوژۍ په برکت چې اصلاح شوو تخمنه، کیمیاوی سری، د نارو غیو او حشراتو مخنيوی او مناسب کرنیز عملیات دی د کرنی وړ ځمکی د هر واحد خڅه زیات حاصلات تر لاسه کړي.

څیږنور بسولی ده چې د نوی

نن سبا په نری او په تیره بیا په پر مختلونکو هیوادو کې د نفوس شمیر ورغ په ورغ مخ په ډیرويدو دی، نوموری حیرانونکي ډیربنت د دی سبب گرزي چې نریوال د مخ پر زیاتیدونکي نفوس لپاره د خوراکي مواد د چمتو کولو لاری چاری ولتموی.

د نری نفوس په ۱۶۵۰ میلادی کال کې ۵۰۰ میلیونه، په ۱۸۵۰ م کال کې ۱۰۰۰ میلیونه او په ۱۹۷۳ م کال کې ۴ بیلیونه ده. پر همدي ترتیب په ۲۰۰۰ میلادی کال کې د نری د نفوسو شمیر بشایی ۶،۲ بیلیونه ته ورسیږي چې د دی نفوسو زیاته برخه (په سلو کې ۹۵) زیاتوالی په اسیاء، افریقا او لاتینی امریکا کې اټکل کیښی (۶،۳).

د مالتوزین د نظریې (Malthusian Theory) پر بنسته نریوال کولای شی چې خپل تولیدات بوازی د حسابی تصاعد پر حساب زیات کړي، حال دا چې د نفوسو ډیربنت (Geometric progression) پر بنسته زیاتیږي. چې

تاخمنو د خیرنۍ د مرکزونو موقعیت او
خانګړتیاوی په لومړی جدول کې ليدلی
شو.

لومړی جدول، په افغانستان کې د اصلاح شوو تاخمنو د خیرنۍ مرکزونه (۹).

د مندر خڅه لوروالی په متر	ساحه په جریب	د تأسیس کال	د خیرنۍ مرکز نوم	گنه
۵۱	۵۱۵	(۱۳۳۶) ۱۹۵۷	پوزه ایشان بغلان	۱
۲۲۰.	۳۵	(۱۳۳۹) ۱۹۶۰	ملا غلام بامیان	۲
۳۷۸	۳۷۵	(۱۳۴۰) ۱۹۶۱	بلخ	۳
۵۵۲	۷۰	(۱۳۴۲) ۱۹۶۳	شیشم باغ جلال آباد	۴
۴۰۰	۲۷۵	(۱۳۴۵) ۱۹۶۶	کندز	۵
۹۶۴	۱۱۲۵	(۱۳۴۶) ۱۹۶۷	اردو خان هرات	۶
۱۰۰۵	۲۲۵	-	کوکران کندھار	۷
-	۱۲۵	-	دارالامان کابل	۸

دی او داسی اټکل کېږي چې لندنی
اصلاح شوی غنم بایی لومړنۍ غنم وی
چې زمونیه هیواده د بهر خڅه معرفی
(Introduce) شوی دی (۴).

تر دی وروسته د غنمه مختلف
دولونه د بهر خڅه راولو شوی او تر
ضروري خیرنو وروسته د هیواد په
مناسبو ځایونو کې د هغو کنه رواج
شوی ده. هغه اصلاح شوی غنم چې د
دولتني خیرنیزو مرکزونو پواسطه تکثیر
شوی او یا هم دویش لپاره ترویج
(Released) شوی دی زیبات دی چې
مونږ به یې یو شمیر مهم او مشهور
دولونه د هغو لنډو خانګړتیاوو سره دلته
و خیرو.

باید ووایو چې د دارالامان ستیشن د
هیواد مرکزی خیرنۍ مرکز دی او د
هیواد راولو لوی خیرنۍ مرکز دههات
د ولايت د اردو خان ستیشن دی چې
دی او داسی اټکل کېږي چې لندنی
اصلاح شوی غنم بایی لومړنۍ غنم وی
چې زمونیه هیواده د بهر خڅه معرفی
(Introduce) شوی دی (۴).

تر دی وروسته د غنمه مختلف
دولونه د بهر خڅه راولو شوی او تر
ضروري خیرنو وروسته د هیواد په
مناسبو ځایونو کې د هغو کنه رواج
شوی ده. هغه اصلاح شوی غنم چې د
دولتني خیرنیزو مرکزونه زمور په هیواد کې
د غنمه جات تر خیرنې لاندی نیوں کیدل.
د غنمه لومړنۍ اصلاح شوی تاخمنه
افغانستان ته د لومړی خل لپاره د
غنمه اصلاح شوی تخم په ۱۹۶۴
میلادی (۱۳۴۳هـ) کې راولو شوی

اصلاح شوی دللونه کړل شوی وه او د
همدي کړل شوو ئمکونو په سلوکي یوازي
په ۱۲ کې کيمياوي سره استعمال شوی
وه (۲). سره ددي چې دا یوه لپه اندازه
(فيصدى) ده، خو بیا هم زمونیه هیواد
ددی جوګه شو چې په ۱۳۵۴هـ ش کال
کې د غنمه حاصلاتو له پلوه پر خپل
خان متکی شی. دا ځکه چې په نومړۍ
کال کې یوازي ۲۵۰۰ تنه غنم د بهر
څخه وارد شوی وه چې هغه هم بشایی
اصلاح شوی تاخمنه وي.

د ۴۰ لسیزی خڅه نیولی ترنن (۷۰
لسیزی) پوری د غنمه د اصلاح شوو
تاخمنو په دیرولو (تکثیر) او منځته
راولو کې دولتني خیرنۍ مرکزونه او د
انقلاب په کلونو کې یو شمیر خیریه غیر
حکومتی موسسی په دی هکله
فعاليتونه کړیدی چې دا دی هر یو یې د
مکته لاسته راغلو معلوماتو او د هغه
وخت د غنمه دللونو سره په لند دول تر
خیرنې لاندی نیسو:

د دولتني خیرنیزو مرکزونو له لاری د
اصلاح شوو تاخمنو تکثیر او ویش
د غنمه او نورو کرنیزو نباتاتو د
اصلاح شوو تاخمنو د تکثیر او منځته
راولو مرکزونه زمور په هیواد کې
دولتني خیرنۍ مرکزونه دی چې هغوي به
په مکسيکو کې د جوارو او غنمه د
اصلاح کولو د مرکز (CIMMYT)، د
نړی د خوراکی مواد او کرنی د موسسی
(FAO) او نورو منابعو خڅه اصلاح
شوی تاخمنه اخيستل او تر خیرنې
وروسته به یې په هیواد کې مناسبو
سيمو کې ويشل. د هیواد د اصلاح شوو

لسيزى په پاى او د ٧٠ عينسوی لسيزى په پيبل کي بي په افغانستان کي رواج موندلی دي.

دا يوه ديره بريالي ورایتی و چې د افغانستان په اکثر و سيمو کي ورسره بزرگان بله دي او عامو خلکو ورته د (نيستي پاک)، لقب ورکريدي، دا ئخکه چې ددي ورایتی په رواجيدو سره د هجري لميزى ٥٠ لسيزى په پيبل کي د غنemo حاصلاتو کي يو انقلابي او حيرانونوکي بدلون راغي او بناي همدا غنم دی چې د غنemo د نورو مروجو دلو په مرسته بي افغانستان د پنځوسمي لسيزى په نيمائي کي د پر خپل څان متکي کيدوسوبی ته ورسوه.

باید وايوايو چې نوموري غنم اوس د رنگ يا سرخی د ناروغۍ په مقابل کي حساس شوی دي او باید د نوو اصلاح شوو غنemo پواسطه بیخایه شی، دا ئخکه چې کرنه بي تر دي وروسته ګټوره نه بریښی.

٧- برسيره پردي د غنemo يو شمير نور ډولونه لکه لرماراهو، نکوزاري، دارالامان يو، دارالامان دوه، دارالامان ۱۴-۳، باميان يو، افغان- ۱۴، اسپېيگس، نيهها مو- ۶۲، ننگرهار ۶۴، AD2232 او نور هم د هيوا د خير نيزو مرکزونو لخوا تکثير او منځته راغلي دي او يو شمير بي تراوشه هم په هيوا د کرل کيبي. (٩، ٧).

نکوزاري (Nacogari) چې د CIMMYT خخه بي منشا، اخيستي،

مکسيپک او دارالامان يو پواسطه بیخایه شو خوخرنگه چې اخترنی دواړه د غنemo ډولونه د زنگ (Rust) د ناروغۍ په مقابل کي حساس شول، نو همدا علت و چې د بزوستايا غنم د دوهم خل لپاره بیا خپل مقام تر لاسه کړل او کرنې بي دوام و موند.

دا هم باید وايوايو چې د بزوستايا غنم يو شمير نيمگر تياوی لري چې هغه پدې دول دي (٧):

الف- خرنگه چې نوموري غنم ليشكى نه لري (awnless)، نو لدی کبله د مرغانو پواسطه زبان من کيږي.

ب- د غنemo دانه يي سوراخنه ده نو ئخکه د هودي رنگ يي يو خه تباره او سوراخنه بشکاري او ئيني خلک يي نه خوبنوي.

ج- دا يوه وروسته رسيدونکي (دير رس) ورایتی ده که چېږي د سنبلې د ٢٠ شخه د ميزان تر ٢٠ پوري وکړل شي نو بشه ده، خو وروسته کړل شوی غنم د پخيدو پوري نه رسبيږي.

د- ددي غنemo بوس يا وابنه (straw) زېړه دی او خاروی بي په مينه نه خوري.

٥- GKF 8001: يوه مجاماستاني (هنگري) ورایتی ده چې د سرو په مقابل کي مقاومت لري او د بزوستايا غنم ده ورته څانګر تياوی لري.

٦- مکسيپک (Maxi Pak): نوموري ورایتی د مکسيکو او پاکستان خخه نشست کړي دي او د هفو

1- باختر (Bakhtar): دا يره د غنemo ديره زره او پخوانی ورایتی (Variety) ده چې اوس بي د کرلو سپارښتنه نه کيږي. دا ډول غنم پخوا د هيوا ده شمالي ولايتونو کي زيات رواج وه.

٢- چيناب (Chenab): دا هم يوه زره ورایتی ده چې په ٧٠ ميلادي لسيزه کي منځته راغلي وه او اوس بي د کرلو سپارښتنه نه کيږي دا ډول غنم په تودو سيمو کي د مني د غنemo او په سرو سيمو کي د پسلۍ غنemo په توګه کړل کيدل. ددي ډول غنemo ده ده کيفيت خراب وه (٧).

٣- قفقاز (Qafkaz): دا يوه روسي الاصله ورایتی ده چې د لوري و سيمو سره بي بنه توافق درلود. د نوموري غنم خاصيت د بزوستايا غنم ده ورته دي، خواوس بي کرنه رواج نه ده.

٤- بزوستايا (Bezostaya): د بزوستايا غنم په ١٩٧٥ ميلادي ١٣٤٥ هـ (ش) کال کي په افغانستان کي رواج شويدي. نوموري غنم د روسي خخه نشست کړي دي نوموري غنم بنه حاصلات ورکوي، د ژمي د سرو په مقابل کي مقاومت ده او د ناروغې پر ضد منځته مقاومت لري. نوموري غنم د هفو سيمو لپاره چې تر ١٨٠٠ مترو زيات لړرووالی لري مناسب دي او د هفو کرنه د هيوا ده سرو سيمو کي رواج وه. دا د غنemo ورایتی بیا وروسته کرار کرار د غنemo د نورو ډولونو لکه

خو پدی کلونو کې په سروی شوی سیمو کې هیچا ته د وخت حکمرت اصلاح شوی غنم نه دی ورکړي (۷). د ځنګ د کلونو په ترڅ کې پوزیټات شمیر غیر حکومتی موسساتو (NGOs) چې د ډیرو مرکزونه په پاکستان کې وه د افغانستان د ځنګ خپلی هیواد د بیا و د انډولو په لري کې د اصلاح شوو تخمنو تکشیر او آن تر دی

د غنمود علمسی خپلنو په کرونده

په سلو کې ۶۸، ۸ بزگرانو محلی غنم کړل او بوازی په سلو کې ۳۱، ۳ بزگرانو د غنمود اصلاح شوو تخمنه کړل چې د هغه د لی خخه په سلو کې ۸۵، ۶ د خپل کور ساتل شوی هغه پېخانۍ زاره اصلاح شوی غنم چې اکثریت بى بشای مکسیکو و کړل او نورو باتې په سلو کې ۱۴، ۱ بزگرانو د ګاوندیابانو خخه د غنمود اصلاح شوو تخمنه اخیستی و زیات د یادونی ور دی چې نومونه بیا دا

شوي دولونه کړلی ود هغه خخه په سلو کې ۳۸، ۲ بزگرانو خپل کورنی اصلاح شوی غنم ساتلي وه او په سلو کې ۱۶، ۳ بی د ګاوندیابانو خخه د غنمود اصلاح شوو تخمنه اخیستی وه او پاتې ۴۰، ۵ په سلو کې په اصلاح شوی تخمنه د حکمرت خخه اخیستی وه (۷)، حال دا چې په ۱۳۶۶ هـ ش (۱۹۸۷م) کال کې یانې نه کاله وروسته

د غیر حکومتی خپریه موسسو (NGOs) له لاری د اصلاح شوو غنمود تکشیر او وویشل:

په افغانستان کې د ثور د کردتا خخه وروسته لکه ځنګه چې د ژوند به تولو برخو کې بدلون راغني، کرننه هم د اقتصاد نورو سکتورونو په شبر بى اغیزی پاتې نه شوه. نو دا خو طبیعی خبره ده چې د اصلاح شوو تخمنو د تکشیر او خپرینې بروګرام يا به تهه ودریدو او دومرة ورو او کم اغیزی شو چې په هیواد کې پاتې او د وخت د حکمرت تر کښتوول لاندی سیمو کې بى هم اصلاح شوو تخمنه لکه مکسیک او نور چې خپل اغیزه منتوب او خانګری کړلی، شکه چې حکمرت د هغه ورکولی کړلی، کال له لاسه سره پدی برخه کې کومه مرسنه نه شوه کولای. د دی لیاره چې د نوموري ادعای ثبوت مو په موټقو رقمونو کړي وی د هیواد د کرنې یوه سروی ته پاملرنه کوو.

د نوموري سروی پر بنستې خرکنده شوی ده چې په ۱۳۵۷ هـ ش (۱۹۷۸م) کال کې د هیواد په سلو کې ۱، ۵۷ بزگرانو محلی غنم کړل او پاتې په سلو کې ۴۰، ۹ بی د غنمود اصلاح

للمی غنمو په سلو کې ۴۶ حاصلات زیات کړل (۷).

پدې وروستیو کلمونو د ۱۹۹۵-۱۹۹۲ کې د سویلن د کمیتی د کرنی د خانگی د غنمور د دولونو د ازمونی (Seed Trial) په نتیجه کې د یو شمیر غنمور منځنی دری کلن حاصلات په دویم جدول کې لیدل شي.

باید ووایو چې سین غر - ۹۴،

د سویلن کمیتی و چې د هغه د کرنی د سروی خانگی په ۱۳۶۵ هش (۱۹۸۶)

کال کې په پیښور کې تاسیس شو. نوموری موسسی په ۱۹۸۷/۸۸ کال کې ۲۵ خپر نیزی کروندي (۱۷) د آبی غنمور او ۸ د للمی غنمور لپاره) د افغانستان په ۲۳ مختلفو خایونو کې او دوه خپر نیز مرکزونه د پاکستان په صوبه سرحد (چهار سده او سوات) کې چې د اګرو ایکالوژیکی پله د افغانستان د

دی.

The Swedish committee for Afghanistan, (SCA)

International Rescue committee (IRC)

Danish committee for Aid to Afghan Refugees (DACAAR)

Afghan aid, Save the Children Fund (SCF),

Austrian Refieef committee (ARC), AFRANE,

Afghan Agriculture Experimental center (AAEC) etc.

نومورو موسساتو خپل د اړتیا ورد غنمور تخمونه یا د نړۍ خوراکی مواد او او کرنی د موسسی (FAO) له لاری او یا هم مستقیماً ئینو پاګستاني دولتی او شخصی د غنمور د تخم تولیدونکو موسساتو خخه اخیستل.

هغه پاکستانی موسسات چې افغانستان ته د غنمور د لیپل شوو اصلاح شو دولونو د چمتو کولو منابع گنل کیدل دادی:

Cereal crops Research Institute (CCRI) چې د صوبه سرحد په نوبتیار کې د کابل د سیند پر غاړه موقعیت لري، National Agricultural Research center (NARC) چې په اسلام آباد کې موقعیت لري او همدا دول په کوتیه کې (Wheat Research Center (WRC) غیر حکومتی موسساتو له ډلي خخه یو هم

دویم جدول: د مختلفو اصلاح شوو غنمور دری کلن منځنی حاصلات (۸).

S/J	Kg/ha	دری کلن اوسط حاصلات	د کلرو پرسیمی	د اصلاح شوو غنمور دورابتی نوم	گنه
				دورابتی	نوم
۱۲۵	۴۷۲۴	تودی سیمی	Pirsabak	- ۸۵	۱
۱۶۱	۵۶۲۲	تودی سیمی	سپین غر	- ۹۴	۲
۱۶۸	۵۸۹۱	تودی سیمی	اریانا	- ۹۴	۳
۱۷۱	۶۰۰۰	سری سیمی	Attay	- ۸۵	۴
۱۸۱	۶۳۲۱	سری سیمی	پامیر	- ۹۴	۵

آریانا - ۹۴ او پامیر - ۹۴ هغه دری دوله نوی غنم دی چې د سویلن د کمیتی د تخم د ازمونی د مرکزونه له لاری په انتخاب شوی او تر ضروری خپر نو وروسته په افغانستان کې د مناسبو سیمی لپاره یې سپارښته شوی او د ترویج لپاره د استفاده د (Release) شوی دی.

د سویلن د کمیتی د کرنی د خانگی د یوہ مامور (رحیم شاه) د وینا پرښت د Attay-85 غنمور د ورد ګو د ولايت

ئینو سیمی سره یې ورته والی درلود پیل کړي.

د نوموری موسسی (ASA/SCA) د لوړنیو کلونو خپر نو وېبدول چې یو شمیر په پاکستان کې منځته راغلی د غنم او اصلاح شوی دولونه لکه Pak-81 او Ps-85 د آبی ځمکو او بلوسلور (Blue Silver) د للمی ځمکی لپاره په افغانستان کې مناسب او موافق دی.

نومورو آبی دولونو په ترتیب سره په حاصلاتو کې ۳۶-۳۶ او ۶-۶ فیصده زیاتوالی راوست، حال دا چې د بلوسلور

81 غنمو ته ورته دی او په ورته شرایطو
کې بنه حاصل ورکولی شی.

۳-۸۵ Pirsabak: دا ډول غنم په هفو سیمو کې چې لړو والی بی د سمندر د سطحی خخه له ۱۸۰۰ مترو لوړ وی بنه توافق لري.

نوموری غنم د سرو په مقابل کې هم یوه اندازه مقاومت لري، خود AAEC د خلور کلنځو خپر نو د نتایجو پر بنسته د هیواد په سرو سیمو کې د هفو حاصلات له محلی غنمو خخه د کتنۍ ور توپیر نه درلود (۵). دا هم باید ووايو چې نوموری غنم پدی وروستیو وختونو کې د زنګ دناروغی (Rust) په مقابل کې خپل مقاومت له لاسه ورکریدي. نوموری غنم په هفو سیمو کې چې کلنۍ منځنۍ اوربنت بی له ۴۰۰ ملی مترو خخه زیات وی د للمی غنم په توګه هم کړل کیدای شی (۹) :

۴- خپر ۸۷ (Khyber-87): دا ډول غنم هم په هفو سیمو کې چې تو ۱۸۰۰ مترو لوړ لړو والی ولري کړل کیدای شی او په هفو سیمو کې چې کلنۍ منځنۍ اوربنت بی تر ۴۰۰ ملی مترو زیات وی د للمی غنم په توګه هم کړل کیدای شی (۹). د ASA په خپر نو کې ددی ډول غنم حاصلات دومره زیات نده تو خکمه بی د کړلو سپارښته نده شوی (۷).

۵- زرغون ۷۹ (Zarghoon-79): نوموری غنم په بلوچستان کې منځته راغلی دی او په هفو سیمو کې چې تر

ورد ګو په تنګي او د پکتیا په ګردیز او زرمت کې تر خپر نی لاندی نیوں شوی وه او د کیمیاوی سرو مختلفی اندازی هم پری استعمال شوی وی.

Attay-85: د نومورو خپر نو پر بنسته په لوگر، ورد ګو او غزنی کې تر تولو لور حاصلات ورکری دی، حال دا چې شاغاستي او زردا نه غنم په ترتیب سره دویم او (ثا) ریم مقام تر لاسه کریدي. نوموری خپر نی دا هم بندولی ده چې په عمومی توګه Ps-85.Pak-81 افغان ۱۴ او دارالامان یک اصلاح شو غنم حاصلات د محلی غنمو سره دومره د کتنۍ ور توپیر نه درلود (۵).

په عمومی توګه هغه د غنموره دولونه چې د جنګ د کلونو په ترڅ کې د غیر حکومتی خپریه موسسو (NGOs) له لاری په افغانستان کې تکثیر شری او بزگرانو ته ویشل شوی دی زیات دی چې یو شمیر مهم دولونه بی دلته تر کتنۍ لاندی نیسو:

۱-۱۸-Pak: دا ډول غنم په هفو سیمو کې چې لړو والی بی د سمندر د سطحی خخه تر ۱۸۰۰ مترو لوړ وی مناسب دی. نوموری غنم په سرو سیمو کې بنه نتیجه نه ورکری او د سرو پواسطه زیافن کېږي. د AAEC د خلور کلنځو خپر نو د نتایج چې په هفو کې ائمه ډوله اصلاح شو غنم لکه Ps-85.Pak-81.I-MUT.Afghan-14.Shaghasti دarul Aman-4.Zardana او محلی غنم شامل وه او د هیواد په مختلفو برخو کې لکه د لوگر د ولايت په بره کې او محمد آغه، د غزنی د ولايت پر مقر، د

په حیدر خيلو کې د ۱۳۷۵ کال په ترڅ کې په یو جریب کې تر ۲۶۲ منو پوري حاصل ورکری دی (۸) سره ددی چې نوموری رقم د یوه کلن او بتاید یوه دیر فعال بزگر د حاصل نتیجه وی، خو دا بنیې چې که چېری شرایط مساعد وی، نود ۸۵ Attay غنم د سرو سیمو لپاره ددی تر خنځګه چې د پانهی د زنګ د ناروغی (سرخ) په مقابل کې منځنۍ مقاومت لري، د لا ډیر حاصل ورکولو توان هم لري.

دا باید ووايو چې پورتني حیرانونکی حاصل (په جربې دری خرواره) د سویدن د کمیتی د خپر نو د دری کلن او سطح حاصل (۱۷۱S/۱۷۱J) اود افغانستان د کرنیزو چارو د تجربوی مرکز (AAEC) د خلوز کلن خپر نیز حاصل (155.5/J) سره زیات توپیر لري (۸، ۵).

یوه بله فعاله موسسه چې د غنموره هکله بی د یادونی ور خپر نی کړی دی د افغانستان د کرنیزو چارو تجربوی مرکز (AAEC) دی چې په (۱۹۹۱) کال کې بی په فعالیت پیل کړي دی. د نوموری مرکز د ۱۹۹۵-۱۹۹۱ کلونو د خپر نو نتایج چې په هفو کې ائمه ډوله اصلاح شو غنم لکه Attay.Ps-85.Pak-81.I-MUT.Afghan-14.Shaghasti

۲- Pak-Seri-82: دا ډول غنم د

د غنمو ډولونه تر خېرنې لاندی نیوں
شوی دی او په مناسبو سیموم کې د هغود
ویش او ترویج کار تر سره شوی دی. د
نومورو غنمو خڅه هر دول لپا او یا : پړه
موده دوام کړی دی او بیا له منځه تنه
دی.

په پخوانیو غنمو کې مکسیپک او
بزوستایا غنم تر نورو تولو ډولو تو زیبات
وخت دوام کړی دی او په تودو سیموم کې
د مکسیپک غنم آن تر نن ورځی پوری
سره ددی چې د زنگ د ناروغۍ په مقابل
یې مقاومت له لاسه ورکړیدی بیا هم کړل
کېږي. نو بهه دا ده چې دا دول زاړه
اصطلاح شوی غنم چې نور ورته د
اصلاح شوی غنم اصطلاح نه شی
استعمالیدی او خپل اصلی خاصیت ہی
له لاسه ورکړی دی د نور اصلاح شوو
غنمو پواسطه بیځایه شی.

د مختلفو خېرنو پر بستنې د هیواد د
تودو سیموم لپاره او سنی د سپارښتنی وړ
د غنمور ډولونه له Afghan-14.Ps-85.
AD 2232. (یوه هندی و رایتی ده)،
Nacogari، سپین غر- ۹۴ او
آريانا- ۹۴ او نورو خڅه عبارت دی.
همدا دول د هیواد په سرو سیموم کې د
او Zardona-Shaghasti.Attay-85
پامیر- ۹۴ او نور غنم بهه نتیجه
ورکړی.

د هیواد بزگران کولاي شی نومورو
تخمونه د مرستندو پو غیر حکومتی
موسستو، د ګاونډیو بزگرانو او یا هم د
هغود او سیدو د سپمود شرایطو سره د

اندازه یې د زیان امکانات لپوی.

Junco-S: دا دول غنم د Junco-S
په نامه هم یادېږي. نومورو غنم هم د
هیواد په للمی ئمکو کې چېږي چې د
زنگ د ناروغۍ امکانات نه وی کړل
کیداړی شي. د ASA په خېرنو کې دی
غمومې نتیجه ورکړی ده.

د پورتنيو خېرل شوو موسستو
یعنی دولتی خېرنیز مرکزونو او غیر
حکومتی خېریه موسسو برسره پدی
وختونو کې د نپری د خوارکی موادو او
کرنی (FAO) موسی د ۱۹۹۶ کال د
اپریل په میاشت کې (حمل ۱۳۷۵) په
افغانستان کې د یوی اوردي مودی
(3-5) کلونو لپاره د غنمور ډولونو د
ازموینی (Seed Trials) پروگرام هم
پیل کړی دی.

FAO په ننګه هار، غزنی، هرات، مزار
شریف او کندز کې خېرنیز مرکزونه لري
او بنايی په اټلونکو کلونو کې د غنمور
نوو اصلاح شرو ډولونه (lines) په
معرفی کولو کې یوه مهمه سرچینه وی.
دنوموري موسسی د خېرنیزو مرکزونو
د سینی کال د نتایجو په هکله له بدہ
مرغه تراوشه څه معلومات په لاس کې
نشته.

سپارښتنی

د غنمور اصلاح شوو تاخمنو ددی
لندي تاریخچې خڅه خرګنده شوه چې په
افغانستان کې د ۴۰ هش لسیزی را
پدېخوا د وخت د دولتی او د مختلفو
غیر حکومتی موسسو پواسطه مختلف

۱۸۰ متروزیات لپووالی لري او ګلنی
منځنی اورښتې یې تر ۴۰۰ ملی مترو
لپوی د منی د غنمور په توګه کړل کیداړ
شي. دا دول غنم باید د اکتوبير د
میاشتی خڅه وروسته ونه کړل شي.
نومورو غنم د زنگ ناروغۍ ته یو خه
حساس دی (۹, ۷).

۶-TVFO-12: دا و رایتی د Cartaya
په نامه هم یادېږي. د
هسبانی خڅه یې نشتست کړی دی. د
AAEC د خېرنو. پر بنسټ د غزنی او
ورد ګو په ولايتونو کې دی و رایتی تر
نورو تولو په خېرنه کې شاملو و رایتی په
پرتله او آن تر دی چې د محلی دول په
پرتله هم لپا حاصل ورکړی دی (۵).

۷-Blue Silver: نومورو غنم د
Sonalika په نامه هم یادېږي. دا دول
غمم په آبی او لندو شرایطو کې د زنگ د
ناروغۍ په مقابل کې حساسیت لري.
د بلو سلور غنم د هیواد په
شمالي ولايتونو کې چې د کفشک
(Sunm pest) د حشراتو د یړغل
امکانات دیر دی د للمی غنمور په توګه
ښه نتیجه ورکړی او حاصلات یې په سلو
کې ۶ زیات کړی دی (۷). دا خکه
چې نومورو غنم دیر ژر رسپری او د
کفشک د یړغل تر وخته پوری ددی
غممو دانه کلکیږی نو خکه د کفشک
حشرات دا دول دیر نه شی زیان من
کولاي. باید و وايو چې د کفشک
حشرات د غنمور دانی شیره خکی، نو
هر خومره ژر چې غنم ورسپری په هماغه

معلومات دلخواه

تهییه کننده «ذست» محصله سال چارم
پوهنхи شرعیات پوهنتون امهات المؤمنین

درجه حرارت در زهره 480 درجه سانتی گراد است.

درجه حرارت اوسط در زمین 22 درجه سانتی گراد است.

درجه حرارت در مریخ 23 درجه سانتی گراد است.

درجه حرارت در مشتری 150 درجه سانتی گراد است.

درجه حرارت در زحل 180 درجه سانتی گراد است.

درجه حرارت پلوتو 230 درجه سانتی گراد است.

22 دسمبر کوتاهترین روز سال است.

22 جون طولترین روز سال است.

در فضا تقریباً 78 درصد گاز نایتروژن وجود دارد.

روشنی آفتاب در 8 دقیقه و 17 ثانیه به ما «زمین» میرسد.

روشنی آفتاب مشتمل بر هفت رنگ است.

سرعت گردش خون در وجود انسان 75 میل در ساعت است.

در وجود انسان 65 درصد آب است.

در خون 91 درصد آب وجود دارد.

در شبیر خالص 75 درصد آب وجود دارد.

سرعت رفتار صوت در فضا 1100 فوت (33 متر/ثانیه) دقیقه می باشد سرعت آن در راب

فت (1481.33) متر/ثانیه دقیق است.

در قرآنکریم نام حضرت محمد (ص) ۴ بار، نام حضرت آدم (ع) ۲۵ بار، نام حضرت نوح (ع) ۴۳ بار، نام حضرت هوا (ع) ۷ بار، نام حضرت ابراهیم (ع) ۶۸ بار، نام حضرت هارون (ع) ۱۵ بار، نام حضرت یحیی (ع) ۴ بار، نام حضرت ادريس (ع) ۲ بار، نام حضرت یوسف (ع) ۶ بار، نام حضرت عزیز (ع) صرف یکبار، نام حضرت الیاس (ع) ۲ بار، نام حضرت داود (ع) ۱۷ بار، نام حضرت ذکریا (ع) ۴ بار، و نام حضرت سلیمان (ع) ۷ بار، ذکر گردیده است.

در قرآنکریم دنیا ۱۱۵ بار، شیطان ۸۸ بار، مرگ ۱۴۵ بار، فساد ۵ بار، جهنم ۲۶ بار، صالحات ۱۶۷ بار، نیکی ۲ بار، مغفرت ۲۲۴ بار، حج ۱۳ بار، کفر و ایمان ۲۵ بار، رحمن ۵۷ بار، صوم و صبر ۱۴ بار، شهر «ماه» ۱۲ بار، یوم «روز» ۳۶۵ بار، برکات ۳۲ بار، اضام، قمر و خنزیر ۵ بار ذکر گردیده اند.

نشان ملی هسپانیه انار است.

عطارد ۵۷۹,۰۰۰,۰۰۰ کیلومتر از آفتاب دور است.

زهره ۱۰۸,۲۰۰,۰۰۰ کیلومتر از آفتاب دور است.

زمین ۱۴۹,۶۰۰,۰۰۰ کیلومتر از آفتاب دور است.

درجه حرارت در عطارد 400 درجه سانتی گراد است.

ورته نورو غایبود بزرگ‌ترین شاخه پیدا او ورکری اود لوى خداي (ج) په مرسته او د خپلو متوا په زور خپل د جنگ خپلی هیواد د خلکر لپاره د اړتیا ورغنم تولید او بیا خپل هیواد د غنمود تولید له پلوه په خپل پېښو دروی او د پردیو د احتیاج شخه موږ غوری.

References

1. Azam Gul, Wheat Growing, Agricultural Survey of Afghanistan/SCA, 1989.

2. Central Statistics Office, Afghan Agriculture in Figures, Ministry of Planning, 1978.

3. Martin, J. H. and Others, Principles of Field crops production, Macmillan Publishing Co, Inc. PP. 7-8, 1976.

4. Samin, A. Q., Wheat production, Afghan Agriculture Experimental Center, PP. 7-18, 1992.

5. Samin, A. Q. Seed and Fertilizer Trials in Ghazni, Wardak, Logar, Paktia and Herat Provinces of Afghanistan (1991-1995), AAEC/CoAR, 1996.

6. US Census Bureauall, The New Paily P.8, 10.10.1996.

7. The Agricultural Survey of Afghanistan/SCA, Seeds, 5th Report, PP, 45, 1995.

8. SCA/Agriculture unit, unpublished Feild Data of 1995 and 1996.

۹- افضلی، عبدالباقي، ضرورت تولید تخمها اصلاح شده و اهمیت تحقیقات زراعتی در افغانستان، خپلواکی، سال چهارم، شماره چهارم، ص ص ۹۷-۱۱۲، سال ۱۳۶۸.

نظری به استعمال کود های کیمیاوی در افغانستان

نویسنده اسدالله ملا خیل

اندازه مناسب کود عاید زیاد را نصیب دهقان میسازد. تا همین اواخر عملیه انتقال، ذخیره و توزیع کوره ها بسیار مشکل بود چه راه ها قابل اطمینان نبودند خوشبختانه شرایط بهتر گردیده و مشکلات که در راه انتقال، ذخیره و تقسیم کوره موجود بود رفع شده و کدام مشکل در زمینه به نظر نمی رسد. فعلاً مقدار مواد غذائی از طریق موسسات توسط ملل متعدد در شهر ها توزیع میگردد در حالیکه این عمل قابل تقدیر است به مردم دهات خصوصاً دهاقنین بی زمین و کمزین در مناطق پر نفوس که زندگی میکنند باید کوره های کیمیاوی توزیع گردد تا مواد غذائی بیشتر تهیه شده تا از یک طرف از خربداری مواد غذائی در شهر جلوگیری شده و از جانب دیگر مواد غذائی بیشتر از منابع محلی به مارکیت سازیز گردد. و شرایط تولید مواد غذائی به حالت عادی بر گردد در حالات عادی باید تناسب بین تولید مواد غذائی، تولیدات مواد صنعتی و موادیکه به خارج صادر میگردد در نظر گرفته شود. چنانچه محترم داکتر عبدالوکیل

پدینمنظور در دهات یعنی جانیکه زمین مساعد و آب و افر میسر است، باید کوره های کیمیاوی و ادویه زراعتی بصورت وافر و ارزان عیناً مشابه به توزیع مواد غذائی عاجل که در شهر ها بدسترس مردم قرار داده میشود به دهاقنین توزیع گردد. باید بحال دهاقنین کمزین و بیزین توجه عاجل مبذول گردد، زیرا تعداد کمتر زمینداران در اطراف میتوانند از منابع کوره های وطنی باکیفیت خوش استفاده کنند. اشخاصیکه از هفت جریب زمین بیشتر داشته باشند میتوانند کوره های مورد ضرورت خود را خود تهیه کنند زیرا که عاید هفت جریب ویا زیاد تراز آن کافی بوده و دهاقن خود قدرت تهیه را دارند اما لازم است، در پروگرام های تعلیمي و تربیتی زراعتی دعوت گردد تا از رهنمانی های ضروری مستفید شوند. باید مذکور شد که با استفاده از کوره های کیمیاوی و سایر مواد ضروریات زراعتی قبلاً در افغانستان توانسته بودند که خود را به خود کفایی برسانند. همچنان باید مقدار کافی کوره توزیع گردد زیرا که در صورت تطبیق بیشتر و

مقدمه: افغانستان یک مملکت زراعتی بوده که ۸۰٪ فیصد سکنه آن در سکتور زراعت مصروف بوده و حتی فیصدی آن شاید بیشتر شده باشد، چه یک تعداد مردم که در شهر ها زندگی میگردد اخیراً منحیث مهاجرین به دهات پناه بردند. با وجود فیصدی متذکره، از خود کفایی فاصله زیاد داریم و مقدار زیاد مواد غذائی از قبیل آرد، برنج و گندم از خارج وارد میگردد بر علاوه موسسات ملل متعدد مانند W.F.P نیز مقدار زیاد گندم و آرد را وارد مینماید، که یک قسمت آن بصورت عاجل در شهر ها توزیع گردیده و یا از طریق موسسات خیریه غیر دولتی N.G.O منحیث غذا در مقابل کار در دهات نوبزدیه میگردد.

تا زمانیکه مواد غذائی در داخل کشور به حدکافی تولید نگردد این (بروند) ادامه داشته حتی وضع بدتر ازین هم خواهد شد. برای آنکه وضع مواد غذائی نورمال شده و کمبود رفع گردد، لازم است تا مواد ضروری تولید از قبیل انواع مناسب کوره و ادویه زراعتی به قیمت مناسب بدسترس دهاقن گذاشته شود.

مخصوصاً متخصصین خارجی زراعت به سوء تفاهم مواجه شده و برداشت حقیقی خواص خاک ما را ندارند.

همچنان نسبت با زندگی کم و درجه حرارت بلند در تابستان فیصلی مواد عضوی خاکهای ما که در حاصل خیزی خاک مهم است کمتر از یک و بعضاً از یک تجاوز میکند.

برای آنکه اختلاف کیمیاولی خاکهای افغانستان را که pH جز آن است بهتر تشریع کرده باشیم لازم است چند مثال عملی را ذیل‌نمود.

در مناطق مرطوب جهان که بازندگی زیاد است و اکثر عناصر قلوی شسته شده اند پودر چونه (CaCO_3)⁽¹⁾ بنظر خوشی ساختن تیزاب استعمال مینماید تا pH را به حد مناسب بلند ببرد تا از یک طرف تاثیرات ناگوار المونیم و آهن را که به مقدار زیاد منحل است از بین برد ممکن این اشتباه صورت گیرد که باید

چونه در افغانستان نیز استعمال شود در حالیکه نظر متخصص خاکشناسی اینست که باید مواد استعمال شود که تاثیرات معکوس داشته باشد، یعنی موادیکه pH خاک ها را پائین میبرد و یا اینکه منتع بتوالید تیزاب میگردد. این مركبات عبارت اند از پایراست، سلفر، امونیم سلفیت و غیره و همچنان کود های نایتروجن دار که دارای رادیکال امونیم باشد در ضمن تهیه نایتروجن این رول را نیز بازی کرده

غلیظ به غرض تحقیقات به پیمانه کمی در کشور وارد گردید. بهمن ترتیب در سال ۱۳۵۴ که فابریکه کود یوریا در مزار شریف به فعالیت آغاز نمود یگانه منبع مطمئن نایتروجن در کشور بود که زارعین ازان استفاده مینمایند.

در اواخر دهه ۸۰ آموفاس که از شوروی وقت وارد گردید بعوض دای امونیم فاسفت استعمال می شد.

خواص کیمیاولی خاک های افغانستان:

چنانچه افغانستان دارای توپوگرافی مغلق است بناءً خاکهای آن نیز زیاد مغلق میباشد. خاکهای الولی، کلوولی، لوکسترین، لس دستی و اند بجول در افغانستان است اما چیزیکه به همه خاکهای افغانستان صدق میکند اینست که خاکهای افغانستان جوان بوده و مقادیر هنگفت چونه و کاربونیت در آن موجود است. CaCO_3

فیصلی چونه ۱۲٪ و یا زیادتر ازان است به عبارت دیگر هنوز چونه در قسمت بالای خاک موجود بوده و حتی در بعضی از مناطق خشک گچ دیده شده است. به همین علت است که pH خاک ها معمولاً ۸،۲ بوده بعضاً ازین هم بالاتر است بنظر استفاده بهتر از کود های فاسفت دار به کود های ضرورت است که فاسفورس ان در آب منحل بوده باشد در حالیکه در pH اسیدی میتوان از کود های کمتر منحل استفاده نمود. در همین قسمت بعضاً

وزیر زراعت اسبق و متخصص رشته میوه جات گفته است که با تعویض چار لاری غله یک لاری کود باید وارد گردد تا سطح تولید ارتقا یابد.

تاریخچه استعمال کود:

تاریخچه استعمال کود را میتوانیم به سه مرحله تقسیم نماییم: قبل از افتتاح شرکت کود و فابریکه کود مزار شریف یعنی زمانیکه کود از منابع مختلف خارجی به منظور تحقیق و تولید وارد کشور میگردید حجم آن کمتر بود در ولایات کندز و بغلان برای تولید پخته و لبلو امونیم نایتریت و سوپر فاسفت عادی آوردہ میشد. این کود ها از نظر خواص کیمیاولی خوش بود های مناسب بودند. زیرا که مواد عمده پخته و لبلو تولید کاربونهایدریت است بناءً امونیم نایتریت کود مناسب بحساب میرود، چه در کود مذکور هر دو آبون یعنی امونیم و نایتریت بصورت مناسب موجود بوده که بالای موجودیت سایر عناصر مانند پتاسیم و مگنیشیم تأثیر منفی نداشته و خوشبختانه اکثر خاکهای عادی کشور ما دارای مقدار خوب پتاسیم و سایر عناصر میباشد.

کود سوپر فاسفت عادی گرچه از نظر فاسفت دارای فیصلی بلند نیست اما موجودیت گچ در سوپر فاسفت برای پخته که به سلفر زیاد ضرورت دارد کود مناسب بحساب می رفت در مرحله دوم یوریا، امونیم سلفیت، امونیم نایتریت سوپر فاسفت عادی و سوپر فاسفت

را مساعد می سازد، یعنی زمانیکه درجه حرارت محلول آب پائین است عملیه کلسی فیکشن به سرعت انجام می یابد. و زمانیکه از کود مذکور توسط نبات چندین ساله باید استفاده گردد از اثر عملیه مذکور از استفاده خارج میگردد و نتیجه که باید از کود گرفته شود بدست نمی آید. به عبارت دیگر زمانیکه کود کلسیم فاسفیت و یا امونیم فاسفیت به خاک القی علاوه میشود نخست به دای کلسیم فاسفیت تبدیل گردیده بعد از مدتی دای کلسیم فاسفیت به اکتو کلسیم فاسفیت و بالاخره به اپی تایت تبدیل میشود که البته قابل استفاده نیات نمیباشد.

از چند سال به این طرف کود یوریا را بنام کود سفید و کود فاسفیت دار را کود سیاه مینامند این نوع نامگذاری هم غلط است چه انواع خالص کود فاسفیت دار مرکبات متبلور بوده و برنگ سفید میباشد تنها مواد اضافی مخلوط سنگ فاسفیت باعث رنگ های تیره میشود نامگذاری از روی رنگ مشکلات را بار می آورد بطور مثال یوریا رنگ سفید دارد اما نوع دیگر آن که توسط سلفر پوش شده دارای رنگ زرد میباشد که علت آن وجود خارجی سلفر میباشد که یوریا را نمی گذارد زود منحل گردد و به تدریج قابل استفاده نبات میباشد که یوریای پوش شده فعلًا بسیار قیمت بوده و در بعضی از مالک ممکن از آن استفاده شود. در کشور عزیز ما ازین نوع یوریا تنها در تحقیقات استفاده گردیده است. ^۱ فعلاً اقتصادی نمیباشد.

باقیه در صفحه (۵۱)

طبق ترکیبات کیمیاوی آن نامگذاری میگردد که این نامها از درک دهائقن خارج بوده و آن ها مجبور میشوند مواد مذکور را خود نامگذاری نمایند چنانچه آنها کود نایتروجن دار را کود بهاری و کود فاسفیت دار را کود تیرماهی نامگذاری نمودند البته در آن زمان کود های متذکره خالص نایتروجن دار مثل یوریا و یا خالص فاسفیت دار مثل سوبر فاسفیت بود در حالیکه بعداً کود های بیان آمد که هم نایتروجن و هم فاسفورس دار است مثل D.A.P و اموفوس که بعداً به مارکیت معرفی گردید البته نتیجه منفي این نامگذاری این بود که با غداران حتی کود فاسفیت دار را در باغهای خوش در تیرماه استفاده میگردد. و امروز نیز این کار ادامه دارد. تطبیق کود فاسفیت دار در گندم زمستانی یک امر طبیعی است چه باید هر دو کود در تیرماه تطبیق گردد چه کود فاسفیت دار در نمود و انکشاف ریشه در مراحل ابتدائی نهایت رول مهم را بازی میکند واز جانب هم ناممکن است آنرا در بهار با کود نایتروجن استعمال نمود که عملی نیست اما استعمال کود فاسفیت با نایتروجن زمانیکه درختان به فعالیت شروع مینمایند بهترین نتیجه را بار می آورد، چه این کار حداعظیم تعامل ذات البینی بین نایتروجن و فاسفورس را بوجود میآورد از جانب دیگر استفاده از کود فاسفیت در تیر ماه عملیه کلسی فیکشن

میتواند از قبیل امونیم سلنتیت، یوریا، امونیم نایتریت حتی مونو و دای امونیم فاسفیت این کار را گرده میتواند مثال دوم که موضوع را از نگاه دیگر واضح کرده میتواند اینست که در انگلستان نک طعام را در مزارع لبلبو استعمال مینمایند. ضرور نیست این کار را ما در افغانستان بکنیم چه نک طعام یا NaCl برای خاکهای حیثیت زهر را به خاک و نباتات دارد. اما در انگلستان چه آنها با استفاده از خواص کیمیاوی خاک و تغذیه نباتات به خصوص در لبلبو که میتواند تا حدی بعض پتانشیم از Na استفاده نمایند این کار را میکند که البته اینکار بسیار اقتصادی است.

خواص کیمیاوی کود های کیمیاوی: کود های نایتروجن دار و فاسفیت دار از نظر کیمیاوی بعد ازینکه در خاک مرتبط گذاشته میشوند بسیار فعال بوده و موثریت آن مربوط به مواد است که بعد از تعامل با خاک بوجود می آید. دهائقن محترم باید به این موضوع اهمیت بدهند تا بطور اعظم از آن بهره گیرند. بطور مثال اگر یوریا بالای خاک مرتبط گذاشته شده آبیاری و یا باران صورت نگیرد یوریای مذکور بعد از تعامل با رطوبت خاک به آمونیا تبدیل میگردد، چون H_2N^+ خاک و آمونیا هر دو قلوی است بناءً به هوا متصاعد گردیده و از استفاده خارج میشود.

نامگذاری محلی:
ازینکه کود های کیمیاوی معمولاً

په اسلام کو د کار او کارگر ارزښت

لیکونکی احمد فواد

له همدي خخه په داک او جوته ده چې کار او کارکونکي په اسلام کې زیات اهمیت او ارزښت لري او د انسان خیر او د تولني ترقی د کار او زحمت محصول دي. حضرت انس «رض» خخه روایت دي وايي چې د انصارو یو سری رسول کريم (ص) ته د سوال لپاره راغي، رسول الله (ص) ترينه پوبنښه وکړه چې په کور کې دی خدشته؟ نو ده ورته وویل چې هو! د اوس د شا د اچولو فرش لرو چې نیم اغوندو او نیم د خان لاندی غوروو او یو د اوږدو خکلو لوښي لرو. رسول اکرم (ص) ورته و فرمایل چې لار شه او دواړه شیان راوړه نوموری لار او دواړه شیان یې راوړل او رسول کريم (ص) ته یې ورکړل نور رسول اکرم (ص) او از وکړ چې دا خوک په بېه اخلي؟ یو سری وویل چې زه یې په یوه روپې اخلم بیا د خدای (ج) رسول (ص) دوه یا دری خله او از وکړو چې خوک یې له یوی روپې خخه په زیاته بېه اخلي؟ بل سری غږ کړ چې زه یې په دوه روپې اخلم هغه وچې دواړه شیان یې په دوه روپې ورکړل او پیسې یې انصاري ته ورکړي او ورته یې وویل چې په یوه روپې د کور لپاره خواړه او په بله روپې تبر و اخله او ماته نی راوړه، نوموری همداسي وکړل.

ترقي او نيمګړي او د یوی پرمختللي او پرڅلوا پښو ولاړي تولني جوړيدل او منځ ته راتګ د نوموري تولني د افراډو په کار، زحمت او کوبښ پوري اړه لري او پرته له کوبښ او عمل خخه هيشکله انسان په تولنيزو ستونزو او نيمګرتياوو نشي بریالي کیدای او نه د حقیقی سعادت او خوبنۍ درسل ته رسید لای شي.

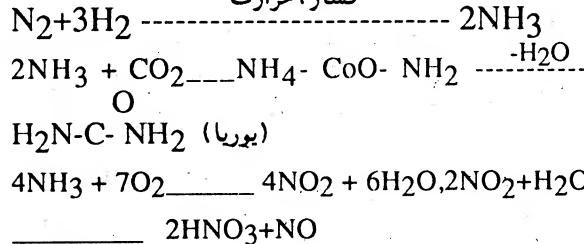
اسلام نه غواړي چې انسان د خپل ژوند د مشکلاتو او کراونو له حل کولو نه غافل او د تولني د شاپاڼۍ اوسي بلکې هغه د کارکوبښ په لور هشوی او ددغه اصل په لوري ټي متوجه کوي. نو له دی خخه معلومېږي چې د لورتیا او پرمختیا معراج ته رسیدل او د یوی هوسا او نيمګړي تولني جوړيدل چې له تولو اقتصادي او اجتماعي نيمګرتياوو خخه خلاصه وي د انسان په کوبښ او عمل پوري اړه لري او پرته له کار! هاند او هڅو انسان نه شي کولاي چې ددغه ستر هدف معراج ته ورسیږي. او په خپل تولنيزو مشکلاتو او ستونزو بری او کامیابي و مومي همدغه راز د انساني نړۍ ستر لارښود سرور کائنات حضرت محمد مصطفی (ص) فرمایي چې (الکاسب حبیب الله) چې

د اسلام سپېڅلې او مقدس دین چې یو بشپړ او مکمل اسماني قانون دي د بشريت د سعادت او نيمګرغۍ لپاره ېي د ژوند په اجتماعي، اخلاقی اقتصادي او نورو تولواړخونو کې داسي مفیدي او ارزښتناکي لارښونې کړي دي چې د انساني نسل نيمګرغۍ او پرمختګ په هغې پوري ترلي دي او همدغه اسماني لارښونې او عالي تعليمات دي چې د هغې په ذريغه انسان کولاي شي د انساني لورو پورې ټه ورسیږي او د خپل ژوند او تولني په هره ساحه کې بری او کامیابي تر ګټو کړي د اسلام له حکمت نه دکې لارښونې او ارشادات چې د بشربت له فطرت سره موافق او د وخت تولو غوبښتو او اړتیاواو ته مثبت څواب ویلای شي د عمل په ساحه کې پیاډه شي نوې له شکه به یوه داسي تولنه رامنځته شي چې له تولو اقتصادي، اجتماعي، اخلاقی او نورو نيمګرتياوو خخه پاکه وي او ګړي به یې د یوه رېښتنې اسوده، پتنمن او خوشحاله ژوند خاوندان وي اسلام یو عملې دېن دی او خپل پېروان د تولني د ودانۍ، رغونې، عمران او پرمختګ په خاطر ګټورو هلو خلو کار هڅو حرکت او یون په لور رهبری کوي او هغوي ته دا درس ورکوي چې د انسان

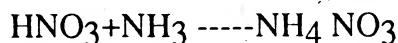
نظری به استعمال کود ...

کود های نایتروجن دار: قبل از آنکه کود های نایتروجن دار را مورد بحث قرار دهیم لازم است چند نکته راجع به امونیا بحث کنیم چه آمونیا ماده، خام قام کود های نایتروجن دار را که فعلاً در صنایع ساخته میشود تشکیل میدهد. و قرار ذیل میباشد.

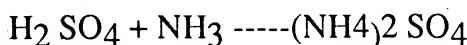
فشار، حرارت

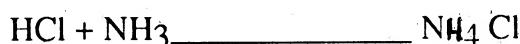
طرز ساختن امونیم نایتریت

طرز ساختن کیمیاوی امونیم سلفیت

نوشادر یک نوع کود نایتروجن دار

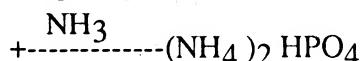

است که برای مزارع شالی مساعد میباشد.

کود های مرکب نیز نایتروجن و فاسفتی را دارا می باشد.

مونو امونیم فاسفتی دای امونیم فاسفتی

اموفوس-B: قام کود هایکه دارای رادیکال امونیم باشد پس از علاوه شدن در خاکهای قلوی افغانستان به امونیم تجزیه شده و به هوا فرار میکند لذا لازم است همچو کود ها مانند یوریا امونیم سلفیت، امونیم نایتریت، امونیم فاسفتی و غیره به زیر خاک در حدود هفت سانتی متر عمیق اندخته شود. و اگر و در روی خاک علاوه میشود باید هر چه زودتر آبیاری گردیده و با در اثنای باران پاش داده شود.

خوازه یی کور ته بیرون او تبر یی د اللہ (ج) رسول (ص) ته راورد د اسلام ستر پیغمبر ورته په خپل مبارکو لاسو په تبر کی لرگی واچاوه. او ورته یی وویل چې لار شه لرگی راورد او خرخوده یی او تر پنځلسو ورڅو دی دلته ونه وینم نوموری انصاری لار لرگی یی راورد او بیا یی خرشول تر دی چې لس روپی یی وګتلی بیار رسول کریم (ص) ته راغنی په ځینو یوه برخه پیسوئی د کور لپاره لباس او په بله برخه ئی طعام و اخیست نور رسول کریم (ص) ورته و فرمایل چې دا کار ستا لپاره له دی نه چې ته سوال و کری او په ورځ د قیامت کې دی په مخ باندی د سوال داغوی بنه دی. دلته یو خل بیا د اسلام ستر پیغمبر خپل پیروانو ته دا درس ورکوی چې انسان باید هیڅکله خپل خان د اجتماع د اوړو پیښی نه کری او د سوال له کولونه دی خان و ساتی ددی په ځای چې سوال و کری کار دی و کری، خپل لاسونه دی تباکی کری او په دغی لاری دی خپل ورځنی احتیاجات او اړتیاوی پوره کری. همدغه راز د اسلام ستر پیغمبر د کار ګرانو د حقوقو د ادا کولو په باره کې تینګار کوی او فرمایی چې تاسی د مزدور کار اجره په ژر ورکری او تر دی اندازی پوری پیړه و کری چې دده د تندي د خولو له وچوالي خخه دمخته دده مزد ادا کری شي همدغه راز اللہ (ج) فرمایل چې له دری طایفو سره به زه په ورځ د قیامت مخاصمه و کرم او سخته سزا به ورکرم یو هغه سری چې زما په نامه به چا سره و عده و کری او د خپلی وعدی مخالفت و کری او بل هغه خوک چې اصیل انسان خرخوی او پیسی پری اخلي، او دریم هغه خوک چې مزدور ورته د مزدوری کار خلاص کری او دی د هغه مزدوری اجره نه ورکوی. نو له دی خخه معلوم میږي چې اسلام کار کونکو او زیار ویستونکي د حقوقو کلک حامی او ملاتېر دی.

اسلام هغه چا ته په دیر درتښت ګوري چې هغوي د تولني په آبادی او بنیرازی کې هلي ئخلی کوی او کارونه او خپله ګټه او خیر د تولني په ګټه او خیر کې وینی.

جان و حیات به توجه و عاطفه نداشته اند

نویسنده: دکتر دلیرم الجیز عطا، محدث نژاد

نیازمندی عمدۀ حیاتی بخصوص غذا شکار صورت میگرفت که نقش زیان آوری در برهم زدن توازن حیوانات وحشی نداشت.

ولی تغیرات خیلی ها عمدۀ اقلیمی باعث از بین رفتن عده از حیوانات وحشی میگردید که خیلی ها از حیوانات وحشی ازین تغیرات عمدۀ اقلیمی جان به سلامت بدر بردن و عده امثل فیل ماموت Mammut در اروپا و آسیا در حدود ده هزار سال قبل نتوانستند با تغیرات عمدۀ اقلیمی توافق نموده از بین رفتند که امروز صرف بقایای اجساد و یا فوسلی های آنها را در موزیم ها میتوان مشاهده کرد. همچنان عده زیادی از حیوانات مثل داینو سورها، شترهای غول پیکر در امریکا، و عده زیاد درندگان و پرندگان ازین قبیل اند.

نقش انسان در از بین رفتن حیوانات وحشی خیلی ها بعد تر شروع میشود که سابقه آن به ۳۰۰۰-۴ سال قبل میرسد.

شاوهد نشان میدهد که در حدود ۱۲-۱۱ نوع پرندگان تا سال ۱۷۰۰ میلادی از بین رفته اند و در حدود ۲۰ نوع پرندگان تا سال ۱۸۰۰ میلادی و در حدود ۷ فورم پرندگان

منبع سرشار ارزش های اقتصادی بوده که گوشت، پر، پوست، شاخ، ناخن و هر قسمت بدن آنها میتواند عواید هنگفتی بدست ما دهد.

تاریخچه:

البته انسانها از آغاز پیدایش خود در زمین برای رفع نیازمندی های اولیه خود پیش از هر چیز دیگر متکی به شکار حیوانات وحشی بودند. آن زمانی بود که انسانها ناگزیر بودند با حیوانات وحشی مشترکاً در مغاره ها به زندگی پردازند و جهت رفع گرسنگی حیوانی را به شکل دسته جمعی به جنگ آورده میگردند. بعید نبود که در جریان این روند گاهگاهی خود انسان نیز مورد حمله حیوانات وحشی درنه قرار گرفته و میل میشد. نکته قابل تذکر درین نوع زندگی مشترک اینست که انسان مجبور بود برای بدست آوردن طعمه و شکار خصوصیات، عادات، رفتار، طرز زست و چگونگی به چنگ آوردن حیوانات وحشی را خوب بفهمده باوجود آنکه از نگاه انسکاف قوه، فکری انسان آنروز که بنام انسان نیولیتیک (Neolithic) یاد میگردد در سطح پانین قرار داشت. در آنزمان صرف به منظور رفع

حیات وحش عبارت است از مجموعه تمام حیوانات و نباتات که بدون فراهم آوری تسهیلات برای آنها از طرف انسانها به شکل طبیعی و یا وحشی در طبیعت زیست دارند.

اهمیت حیات وحش:

حیوانات و نباتات وحشی از دیدگاه های مختلفی میتوانند برای انسانها حائز اهمیت باشند که از جمله صرف بطور مختصر از چند اهمیت آنها نام میریم:

- حیات وحش میراث طبیعی و ایکولوژیکی نیاکان مابوده و امانت نسل های آینده میباشد.

- حیات وحش بهترین بانک جنتیکی Genetic Bank برای اصلاح نسل حیوانات اهلی میباشد.

- حیات وحش جزء لاینفک زنجیر غذائی بوده که در حفظ تعادل طبیعت نقش به سزا دارند.

- حیات وحش دارای ارزش های تفریحی بوده، خداوند «ج» به قدرت خالقه خود هریک را به شکلی آفریده که تماشای هر یک انسان را محظوظ میسازد.

- حیات وحش بهترین لبراتوار طبیعی برای مطالعه دانشمندان و محققین میباشد.

- گذشته از همه حیات وحش

نوع پستانداران و ۴ نوع خزندگان در خطر از بین رفتن نسل قرار گرفته اند.

بوجود آمدن سازمانهای بین المللی:

سرعت سرسام آور از بین رفتن حیوانات وحشی باعث آن گردید تا جامعه جهانی اشتراک مساعی بخرج داده جلو نابودی بیشتر حیوانات وحشی را بگیرند. همان بود که در سال ۱۹۶۵ درست بعد از ختم جنگ جهانی دوم سازمان بین المللی حفاظت طبیعت و منابع طبیعی IUCN پا به عرصه وجود گذاشت. بعد این سازمان در تشكل خود یک کمیسون را بنام کمیسون خدماتبقاء (Survival Service Commission) در سال ۱۹۶۹ تأسیس کرد که کمیسون مذکور وظایف ذیل را به عهده دارد:

- تحقیق در مورد حالت (Status) و یا موقف انواع در معرض خطر انقراض حیوانات و نباتات وحشی به سویه جهانی.
- ارائه مشوره ها به سازمان های دست اندر کار حفاظت انواع حیات وحش.

- تشكل لست و مشخصات انواع در معرض خطر و سفارش ها در مورد حفاظت آنها اولین گام در راه حفاظت حیات وحش، ترتیب لست حیوانات موجود به سویه جهانی و به سویه هر کشور بود که کار آسانی نبوده و بیشترین زحمات درین عرصه

جربان فعالیت های زراعتی توسط ماشینی آلات و یا تصادم هائی با طیارات، و وسایط نقلیه وغیره.

در اثر تغییر محیط زیست حیوانات وحشی از قبیل قطع جنگلات، قطع نیزارها تبدیل چراگاه ها به زمین های زراعتی، خشک ساختن با طلاق ها، احداث سرک ها، شاهراه ها و شهر ها در حدود ۱۵۳ نوع پستانداران، ۱۰۲ نوع پرنده کان، ۲۷ نوع ذومعیشیتین، ۴ نوع خزندگان، ۱۲۷ نوع ماهی در سراسر جهان در معرض خطر انقراض و یا از بین رفتن قرار گرفته اند.

در اثر شکار بیش از حد حیوانات وحشی در حدود ۴۷ نوع مار ها، ۱۲۱ نوع پستانداران، ۵۳ نوع پرنده کان، ۱۵ نوع ذومعیشیتین و ۱۹ نوع ماهی در معرض خطر انقراض قرار گرفته اند.

در اثر معرفی حیوانات وحشی به جاهای جدید در حدود ۴۶ نوع ماهی آبهای شیرین ۴۹ نوع پرنده کان، ۱۳ نوع خزندگان، ۵ نوع ذومعیشیتین و ۱۴ نوع پستانداران در خطر منقرض شدن قرار گرفته اند.

در اثر استعمال بیش از حد مواد کیمیاوی در حدود ۲۱ نوع فقاریه ها از جمله ۱۷ نوع پستانداران، ۲ نوع پرنده کان، ۲ نوع خزندگان در معرض خطر انقراض قرار گرفته اند.

در اثر شکارهای تصادفی در جربان عملیات بهره برداری از محصولات زراعتی وغیره در حدود ۷

تا آغاز قرن ما از بین رفته اند. سرعت سر سام آور از بین رفتن حیوانات وحشی در ۱۰۰ سال اخیر بود که در حدود یک نوع در سال میباشد.

بر اساس سازمان جهانی حفاظت طبیعت و منابع طبیعی (IUCN) که در سال ۱۹۴۵ تأسیس گردید تا حال در حدود ۷۴ نوع پرنده کان، ۶۳ نوع پستانداران و همچنان نژادهای زیادی از هر دو دسته از بین رفته است. بر اساس گذارش D.Fischer از مجموع، فوق که از بین رفته اند ۷۵ فیصد پستانداران و ۷۶ فیصد پرنده کان مستقیماً توسط انسان از بین رفته اند.

عمدتاً چهار نوع فعالیت های انسانی در این رفتن حیوانات وحشی دخیل بوده اند که عبارت اند از:

- ۱- تعقیب مستقیم حیوانات وتوسط انسان.

- ۲- متضرر ساختن جدی محیط زیست آنها.

- ۳- استعمال مواد کیمیاوی در محیط زیست آنها.

- ۴- Acclimatization یا معرفی حیوانات وحشی از محیط های اصلی آنها به محیط های جدید و مداخله حیوانات اهلی در محیط زیست آنها.

فعالیت های دیگری هم هست که در از بین رفتن حیوانات وحشی دخیل اند که آنقدر عمد و اساسی نمیباشند از قبیل کشتار های تصادفی در

بوده و سمبل آنرا خرس پاندا-Pan da که در کوه های مرتفع پوشیده از بانکس چین غربی و تبت یافت میگردد تشکیل میدهد. فعلاً نام این سازمان تغیر یافته که بنام صندوق جهانی حمایت از طبیعت World Wide Fund for Nature آن WWF است یاد میشود. هدف ازین سازمان جلوگیری از انقراض نسل حیوانات وحشی حفاظت محیط زست از آلودگی ها و در مجموع حفاظت و بهره برداری از منابع طبیعی میباشد.

راه های جلوگیری از انقراض حیوانات وحشی:
به منظور حفاظت نسل حیوانات وحشی شیوه های مختلفی از طرف دانشمندان این عرصه بوجود آمده است که ذیلاً از بعضی آنها مذکور میشوند:

۱- احداث ذخیره گاه های حیات وحش Reservior با: Reservation Area ذخیره گاه عبارت از ساحه ایست که بعضی ایکو سیستم های برجسته مثل جنگلات، علفچه رها، باطلاع ها، کوه ها وغیره و یا انواع حیوانات و نباتات متنوع در معرض انقراض را در خود محافظه مینماید. درین ساحه یعنی ساحه ذخیره گاه برای انسانها اجازه دخول داده نمیشود. در سراسر ساحه ذخیره گاه هر نوع شکار، ماهیگیری، تفریح و یا هر عملی که باعث مزاحمت حیوانات شود دقیقاً

شدن تعداد شان زیاد است.

۳- حیوانات نادر و کمیاب Rare:
درین کتاب خود کتاب سازمان بین المللی حفاظت طبیعت و منابع طبیعی (Red data Book) در سال ۱۹۶۴ از چاپ برآمد. کتاب مذکور در دو جلد بود که در مورد ۲۱۱ نوع و نژاد پستانداران و ۳۱۲ نوع پرنده کان معلومات در آن گنجانیده شده بود.

۴- حیوانات نامشخص یا غیر معین Indeterminate:

درین کتاب خود کتاب سازمان شامل اند که در مورد شان معلومات کافی وجود ندارد و کمتر معلومات در مورد شان در دست است.

معلومات در مورد کتاب خود اول در کارت های سرخ، در مورد کتاب خود در کارت های زرد، در مورد کتاب خود سوم در کارت های سفید و در مورد کتاب خود چهلوم در کارت های خاکستری به چاپ میرسد که صرف خواننده کارت نظر به رنگ کارت تشخیص کرده میتواند که حیوان مذکور در کدام کتاب خود ایست. دارد.

چاپ سوم کتاب سرخ در سال ۱۹۷۲ از چاپ برآمد که در آن در حدود ۵۲ نوع و نژاد پستانداران، ۶۱۹ فورم پرنده کان، ۱۵۳ فورم خزندگان و ذومعیشتین به دست معرفی گرفته شده بود.

بعداً در سال ۱۹۶۱ سازمان جهانی دیگری بنام صندوق جهانی حمایت حیوانات وحشی Word Wildlife Fund تأسیس گردید که مقر این سازمان در سویس

به مصرف رسید.

اولین کتاب سرخ ارقام سازمان بین المللی حفاظت طبیعت و منابع طبیعی (Red data Book) در سال ۱۹۶۴ از چاپ برآمد. کتاب مذکور در دو جلد بود که در مورد ۲۱۱ نوع و نژاد پستانداران و ۳۱۲ نوع پرنده کان معلومات در آن گنجانیده شده بود.

چاپ دوم کتاب سرخ در سه جلد در سال ۱۹۶۶-۱۹۷۱ از چاپ برآمد. در جلد اول آن ۲۳۶ نوع و ۲۹۲ نژاد پستانداران بدست معرفی سپرده شده بود. در جلد دوم در سال ۱۹۷۱-۱۹۷۶ از چاپ برآمد. در جلد اول آن ۲۳۶ نوع و ۲۹۲ نژاد پستانداران بدست معرفی سپرده شده بود. در جلد دو نوع و ۳۴۱ نژاد پرنده کان و در جلد سوم ۱۱۹ نوع و نژاد خزندگان و ۳۴ نوع ذومعیشتین معرفی گردیده بود.

درین چاپ حیوانات وحشی نظر به حالت شان (Status) به چهار کتاب خود تقسیم شده بودند که تا امروز سروی هائی که از حیوانات وحشی بعمل میآید بر اساس همان تقسیمات به کتاب خود میباشد. رده بندی میشوند.

۱- حیوانات در معرض خطر انقراض Edangerad:

درین کتاب خود کتاب سازمان شامل اند که تعداد شان به سرعت کاهش یافته و حفاظت نسل آنها بدون عملیات خاص حفاظتی ناممکن به نظر میرسد.

۲- حیوانات حساس Vulnerable:
درین کتاب خود کتاب سازمان شامل اند که تعداد شان زیاد بوده و قابل ادامه حیات میباشد ولی سرعت کم

جغرافیای حیوانی افغانستان

افغانستان یک کشور کوهستانی بوده که تقریباً $\frac{3}{4}$ حصه کشور را ارتفاعات بلند تشکیل داده و این خصوصیت باعث بوجود آمدن اقلیم های کوچک شده (microclimates) که زمینه خوبی را برای توازن انواع و اقسام حیات وحش اعم از حیوانات و نباتات فراهم می‌سازد.

عدم تأثیر افغانستان را از دیدگاه جغرافیای حیوانی به پنج حوزه ذیل میتوان تقسیم نمود:

۱- سطوح مرتفع مرکزی:

این حوزه از شمال شرق کشور شروع و به طرف جنوب غرب ادامه داشته که قسمت های شمال این کوهستانات را علفچه ها و تپه های خشکی پوشانیده که علوفه خوبی برای حیوانات تهییه میدارد. همچنان جنگلات پسته و سروکوهی (اویخت) نیز در بعضی حصص به چشم خورده و قسمت های نشیب های جنوبی فاقد گیاه های انبوه می‌باشد.

حیوانات مشهور منطقه و یا این حوزه را آهوی مارکوپولو، پلنگ برفی، غژگاو، وندک، آهوی یورال، پلنگ حقیقی، گرگ، سیاه گوش، رویاه، شاهین ها، عقابها زاغها (زاغ برفی)، کبک، میش مرغ و قاز خط دار تشکیل میدهد.

۲- مناطق دشتی و تپه ها:

این حوزه در برگیرنده تمام دشت

حیوانات بصورت آزاد صورت گرفته نمیتواند.

یک ذخیره گاه Reserve، پناهگاه و یا مخفیگاه جهت حفاظه و بقای دسته مشخصی از حیوانات و یا نباتات احداث می‌گردد. بر علاوه فعالیت های دیگری که به حیوانات و نباتات تحت حفاظه، یک پناه گاه منظر نباشد مجاز است.

بطور مثال اگر دره آجر در ولایت بامیان بعیث یک پناه گاه حیات وحش پنداشته می‌شود به این معنی نیست که اهالی و مردم محل نخواهند توانست به فعالیت های ماهیگری، شکار مجاز، و یا تعلیف مواشی در ساحه بپردازنند. بلکه مردم می‌توانند در حدود مشخصی و تحت شرایط خاص فعالیت های فوق الذکر را انجام دهند. اما اگر ساحه یک پارک ملی باشد پس تمام طبیعت آن از قبیل احجار، حیوانات، نباتات، خاک وغیره آن تحت حفاظت بوده که هدف از پارک ملی کاملاً طبیعی نگه داشتن ساحه بوده یگانه استثناییکه قابل پذیرش است به نحویست که اهالی صرف به منظور محظوظ شدن از طبیعت به آنها رفته می‌توانند و بس و هیچگونه ضرر نمی‌توانند به ساحه وارد کنند. بناءً احداث سرک ها، راه ها و در بعضی موارد تعمیرات را در پارکها میتوان جهت فراهم آوری تسهیلات برای تفرج اعمار کرد.

کنترول شده و اجازه داده نمی‌شود.

۲- ایجاد پناه گاه های حیات وحش Refuges:

پناه گاه به سache، اطلاق می‌گردد که حیوانات در آن فعالیت های تغذیوی، تولید نسل، تخم گذاری، استراحت و حرکات نمایشی خود را بصورت آزاد و بدون مزاحمت انجام داده می‌تواند.

۳- مناطق حفاظت شده Protected Areas:

معمولآً مناطق حفاظت شده سache وسیعی را احتوا نموده که به منظور حفاظت و حمایه حیوانات و پرندگان بوده از هرگونه عملیات تغیری حفاظت می‌شود.

۴- پارکهای ملی National Parks:
پارک ملی یک سache وسیعی را در برگرفته که شامل یک یا چندین اکو سیستم بوده عموماً و یا قسمآ انواع و گونه های حیوانی، نباتی و جیومورفولوژیکی که در محیط و یا محل موجود آند به وسیله، عملیات تدابیر خاص علمی، تعلیمی، تفریحی و همچنان زیبائی های خاص طبیعی توسط انسان تحت حفاظت و بهره برداری قرار می‌گیرد.

۵- مخفیگاه حیات وحش Sanctuary:

مخفیگاه به سache اطلاق می‌گردد که مشابه به پناهگاه بوده با این تفاوت که در آن فعالیت های نمایشی

غزال، خوک وحشی، بیر (درگذشته)، مرغ دشتی وغیره تشکیل میدهد. در اثر قطع نیزارها و تخریب محیط زیست بیر های مسکون درین حوزه مجبور به فرار از منطقه شدند که آخرین فرد بیر کسپینی از درقد به آنطرف مرز فرار نمود.

در سراسر کشور مجموعاً یک پارک ملی بنام بنادمیر بنابرداشتن زیبا ترین و عمیق ترین جهیل های طبیعی در جهان وجود داشته و چهار منطقه، حفاظت شده، رسمآ اعلان شده از طرف دولت و شناخته شده از طرف جامعه بین المللی وجود دارد که عبارتند از پامیر، دره، آجر، آب ایستاده و دشت ناور، کول حشمت خان، مناطق دیگری نیز از نقطه نظر تنوع حیاتی دارای اهمیت بوده که در آینده بعد از طی مراحل قانونی و جلب حمایت جرامع بین المللی کوشش بعمل خواهد آمد تا رسمآ از طرف دولت بعیث مناطق حفاظت شده اعلان گردیده و ضمن پروگرام های خاص از آنها مواظبت به عمل آید.

این مناطق عبارتنداز: نورستان، جهیل شیوه، درقد، هامون پوزک و هامون صابری که از نگاه موجودیت انواع مختلف حیوانات و نباتات وحشی غنی بوده و میتوانند حفاظت گاه های خوبی را تشکیل دهند.

حیوانات وحشی در معرض خطر انقرض افغانستان و کنوانسیون تجارت

جغرافیائی تقریباً باهم مشابه اند. حیوانات مشهور این حوزه را شب پرک چرمی خرگوش، ماهی خورک، بلبلک سیاه دم و انواع دیگر حیوانات تشکیل میدهد.

۴- مناطق جنگلی:

این حوزه در مسیر بارانهای مونسونی هند قرار داشته که باعث بوجود آمدن یکی از زیبا ترین منطقه در کشور با جنگلهای انبوه و مناظر دلکش گردیده است.

در نزدیکی دریا ها اکثراً انواع فرن ها، سرخس ها و گل سنگها به مشاهده میرسد. در قسمت نورستان حیوانات دو حوزه، مختلف جهان یعنی حوزه، Palearctic و حوزه، Oriental باهم مخلوط گردیده است. حیوانات مشهور این منطقه را سیاه گوش، شادی ریزوس، پلنگ حقیقی، اهوی مارخور، پلنگ برفی، خرس سیاه، آهوی خطن، پشك جنگلی و بنگالی، طوطی، بلبل، مرغ های جنگلی، کبک وغیره تشکیل میدهد.

۵- نیزار های کنار دریای آمو:

این حوزه در گذشته ساحه وسیعی را احتوا مینمود که از درقد و امام صاحب تا قسمت های پل خمری را در بر میگرفت ولی در اثر اعمار منازل مسکونی فعلآً یک قسمت محدود از جبه زارها و نیزارها به شکل طبیعی باقی مانده است. حیوانات مشهور این حوزه را گوزن،

ها و صحراهای کشور بوده که اکثراً پوشیده از گیاه ها بوده همچنان یک تعداد جهیل ها و آبهای ایستاده هم درین مناطق ملاحظه میگردد که محیط زیست خیلی ها مناسبی را برای پرندهگان مهاجر وغیر مهاجر (مقیم) تشکیل میدهد.

ساحه، را که این حوزه احتوا میکند شامل دشت های بکرا، مارگو، دشت های نیمروز، دلارام، دشت ناور و آب ایستاده، غزنی، هامون پوزک و هامون صابری، ریگستان وغیره میباشد. حیوانات مشهور این حوزه عبارتند از: آهوی دشتی، گرگ، شغال، کفتار، خرگوش، کبک، انواع کل مرغ ها بودنه ها ، جل ها وغیره. زمانی درین حوزه گوره خر آسیانی و پلنگ چیتا یا تازی پلنگ نیز به وفتر وجود داشت که در اثر شکار بیرحمانه مجبور به فرار به ایران شدند.

۳- مناطق نیمه استوائی:

این حوزه بین قله های جنوبی هندوکش و سلسله کوه سپین غر موقعت دارد که مناطق هموار بوده جلال آباد و خوست را در برگرفته که بنام منطقه گرم معتدل نیز یاد میگردد. این حوزه نقطه تلاقی بین دو حوزه بزرگ جغرافیائی یعنی حوزه، Palearctic و حوزه، Oriental بوده و به همین دلیل است که حیوانات این دو حوزه بزرگ

زمین های زراعی، خشک نمودن با طلاق ها وغیره.

۳- جمع آوری تخم های پرندگان در محلات نسل کبری آنها.

۴- اخلال حیوانات وحشی در محلات نسل کبری آنها راه های حل:

۱- آگاهی ذهنیت مردم توسط پروگرام های تعلیمی و تربیتی از طریق مکاتب، رسانه های جمعی و

۲- پرندگان: لگ لگ سیاه، قطان پاخاکسترنی، کفچه نول، شاهین ها (تصویر عموم)، میش مرغ، شمشیر نول خالدار، تمام انواع بوم.

۳- خزندگان: تمام انواع فامیل سنگ پشت، انواع چلپاسه های دم باریک تمام انواع فامیل مار بوا.

۴- نباتات: تمام انواع فامیل ثعلب (اورشیدی) Orchidaceae. پرایلم های جدی ایکه حیوانات وحشی وا. در کشور مانهدید میمانید:

۱- شکار بی حد و بی روید که اکثر بی مفهوم بوده و غیر قانونی میباشد.

۲- تخریب محیط زیست مثل قطع جنگلات، قطع نیز ارها، شکستن علفچرها و تبدیل آن به

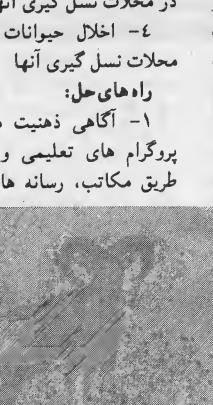
(۲) پروتوكول تجارت بین المللی انواع حیات وحش در معرض انقراض CITES درج گردیده اند. برای تجارت این حیوانات یک جواز صادراتی از کشور مبدأ ضرورت بوده لیکن جواز وارداتی ضرورت نیست. انواع ذیل شامل پروتوكول برای افغانستان میباشد.

۱- پستانداران: شادی زیروس، گرگ، رویاه خاکی، سگ وحشی یا سگ سرخ، تمام اعضای فامیل یُشک، گوره خر، گوزن باختنی آهوری مار خور، گوسفند مارکوبولو.

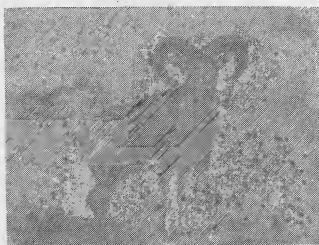
۲- پرندگان: خرس سیاه همالیانی، خرس نصواری، سگ آبی، تازی پلنگ یا پلنگ چیتا، پشک بنگالی، پشک قرقاوی، سیرغان، پلنگ معمولی، ببر، پلنگ برفی، آهوری مشک، آهوری مار خور پکیا، آهوری مارخور کابلی، آهوری بورال (گوسفند بورال)

۳- خزندگان: عقاب شاهی، عقاب دریائی دم سفید، شاهین، کلنگ سفید سایبریانی

۴- خزندگان: سوسمار بنگالی، سوسمار انواعی که تا هنوز به خط افتراض مواجه نبوده لیکن هرگاه تجارت آنها منع قرار داده شود، در معرض خطر انقراض قرار خواهد گرفت. این حیوانات در جدول نمره

اهوری نیک سیر

اہوی نیک سیر

- ۲ طرح و تطبیق قوانین و نورم ها و جزاء دادن به متخلفین مثلاً طرح قانون شکار.
- ۳ جرایم نقدی.
- ۴ ایجاد مصروفیت برای مردمی که مستقیماً در بهره برداری از حیوانات وحشی دخیل آند، در تعالیت های دیگر اقتصادی و جامعی از قبیل تعالیت های پیشه ری وغیره.
- ۵ جلب توجه مؤسسات ملی و بین المللی دست اندر کار و اشتراك ساکنی با آنها.

اعطای خون

خاطرات داکتر پیچکاری

از مالی: بهادر احمد معلم لیست نگر فار

میشه؟» جواب سکوت بود. بالاخره بعد از چند دقیقه کاکای قربان به صدا در آمده گفت: «داکتر صاحب، مال ما صدقه سر عزیزه اما اگر ما خون بتیم، خود ما ضایع میشیم، در اینصورت زن و اولاد ما بی سریرست میمانند و ما این ننگه قبول کرده نمی تانیم.»

داکتر دانست که باید دو باره معلمی را شروع کند لذا با فریاد گفت: «خون شما ضایع نمیشے، بدین دو باره خون تولید میکنند...» قربان صدای داکتر را برید: «خی چرا بدین عزیزه خون نمی سازه؟...» و کاکا و پدرش با سر حرف قربان را تصدیق کردند. وقت به سرعت میگذشت و وضع عزیزه رو به خامت میرفت. داکتر دید که صحبت فایده ندارد. گروپ خون عزیزه را معاینه کرد و با کمال تعجب دید که گروپ خون او و عزیزه با هم می خوانند. به آرامی به طرف فامیل عزیزه نگاه کرده گفت: «خی سیل کنی!»

کسی حرفی نزد. قدیر شروع به کار کرد، و به آستنکی سوزن پیچکاری را در شاهرگ بازوی داکتر فرو برد. سکوت مطلق در اتاق حکمفرما بود. داکتر حتی ضربان قلب خودش را میتوانست بشنود... خون سرخ غلیظ داکتر به آرامی از نل پلاستیکی به بوتل سرازیر شد و داکتر با چشان مطمئن بسوی قربان نگاه میکرد.

ناگهان قربان سکوت را شکسته بازوی خود را لج کرده پیش آمد و گفت: «نمی خون دادن آدمه نمی کشه، بگی، داکتر صاحب مه خون میتم.» سپس کاکا و بعد پدر قربان همه پهلوی قربان به صفت ایستادند.

خشوبختانه خون پحد کافی جمع شد و جراحی با مونقتی کامل به آنجام رسید. آنروز خدا و شهامت داکتر، عزیزه را نجات داد و از آن به بعد عزیزه همیشه از مهریانی داکتر برای مردم قریه قصه مینمود و میگفت، «همیشه معبت و فداکاری یک نفر، دیگران را نیز به کمک کردن رهنمون میشود.»

سوختگی بسیار شدید بود و عزیزه شدیداً درد میکشید و خون زیادی ضایع کرده بود. داکتر، قربان، پدر قربان و کاکای قربان را خواسته به آنها گفت: «عزیزه شدیداً به خون ضرورت دارد، یکانه چیزی که دختر تان را نجات خواهد داد خون است و پس.»

سکوت سرد در اتاق حکمفرما شد. داکتر برای اینکه برای فامیل قربان وقت صحبت داده باشد به آهستگی از اتاق خارج شد.

بعد از چند دقیقه کاکای قربان که کلان فامیل بود به اتاق داکتر آمده به آرامی به داکتر گفت: «داکتر صاحب، عزیزه اولاد مه اس، ما به هر قیمتی هم که شده باید او را نجات بتیم. از مال خدا مه چند دانه گوسفند و یک قطمه زمین دارم که روز مه به شو می رسانه، گوسفندنا و زمینم صدقه سر بیادر زاده ام برو بخیر، خونه بخر.»

داکتر که با بی صبری به صحبت‌های کاکای قربان گوش میکرد گفت: «جان بیادر خون فروشی کجا و اینجا کجا؟ اینجه خو شار نیس، اگه کسی تا شار بره و خون بخره تا یکماد دیگر پس فی آیه، تا او وخت دختر ضایع می شد...»

باشه، قربان گفت: «خی چاره، کار چیس، ما خواز مال خودم می گذریم، حالی که ای کار هم ممکن نیس تو بگو چکار کنم.»

داکتر گفت: «خود تان خون بتینا مه گروپ خون تانه امتحان میکنم هر کس که گروپ خونش با گروپ خون عزیزه یکی بود خون بته» و سپس رو به سوی دستیارش نموده گفت: «او بچه قدیر، هله سامانها را بیار» اما متوجه شد که از فامیل قربان کسی حرف نزد و همه چشم شان را به زمین دوخته بودند.

داکتر صدا کرد: «حالی کی پیش

یکی از مشکلات عده، داکتر این بود که گهگاه باید برای بعضی از مريضها تشریح میکرد که مريضی اش چیست و چه باعث این مرض شده و برای جلوگیری از پیشرفت مرض چه باید بکند. مردم قریه به نسبت آشنا نبودند با بیولوژی و ساختمان بدن از هر جمله، داکتر دهها سوال میپرسیدند و خلاصه داکتر هم باید معاجله میکرد و هم معلمی، یکی از این مشکلات قصه، خواهر قربان بود.

سردی هوا کم کم زیاد شده و نزدیکی های چله بود که کاکای قربان همراه با اولاد ها و خشوشی خود به خانه، قربان شان مهمانی آمدند. در خانه جمع و جوشی بریا بود و همه خوشحال بودند، عزیزه و دختران کاکایش در آشپزخانه مشغول پختن غذای شب شدند. عزیزه گیلنده، پترول را گرفت تا اجاق را روشن کند و کمی پترول روی چوپها برشت. اما قبل از اینکه گیلنده پترول را بسته کرده و در جایش بگذارد، متوجه شد لطیفه در گوش شریفه چیزی گفت و هر دو خندهیدند. عزیزه که متوجه پس پس شده بود گیلنده، پترول را در جا گذاشته و گرم صحبت با دختران کاکا شد.

بوی پیاز و نان گرم و ... چنان قوی بود که بوی مرگزای پترول به مشام کسی نمیرسید. و پترول همچو پلنگ موذی به آهستگی تمام آشپزخانه را فرا گرفته و یکباره فریاد دلخراش «واي سوختم! واي مردم!» بیلند شد. آشپزخانه در یک چشم به هم زدن طعمه، آتش شده بود خوشبختانه دختران کاکای عزیزه از آشپزخانه بیرون رفته بودند و جز عزیزه کسی در آشپزخانه نبود و اما عزیزه گلک بد رقم سوخته بود.

همینکه داکتر عزیزه را دید فوراً مردم های سوختگی را که داشت بر روی زخمها مالیه عزیزه را پیچکاری کرد تا به خواب برسود.

گردش های آزاد ...

طرز پختن سبزیها

ارسالی
محمد گل

باشد مینماید. تاثیر این عمل را در وجود یک فوتbalیست به خوبی میتوانیم مشاهده کنیم. اگر شما به بازی فوتbal دقیقاً تماشا کنید اهمیت این موضوع را در وجود فوتbalیست حتماً میابید. طور مثال اگر شما برای کار ضروری تقریباً بیست متر فاصله را بدودید به زودترین فرصت خسته شده و احساس ذله گی نمایند. ولی آنطرف روی صفحه تلویزیون میبینید که یک قهرمان پازی فوتbal چقدر به سرعت و پیش از عقب توپ مبیود و لی هرگز خستگی احساس نمی کند، دلیل آن اینست که فوتbalیست ها روز ها در هوای آزاد گشت و گذار کرده و حتی دویده تا استعداد اینرا پیدا کرده اند که در یک پازی جهانی سهم بگیرند. مثال واضح و روشن دیگر که شاید در دشت ها و صحراء ها دیده باشیم که عموماً از طرف صبح و یا عصر حیوانات را به چراکاه ها میبرند. و این امر خود نشاندهنده اهمیت موضوع است اگر گاهی تصادفاً گوسفندها یا گاو را در اوقات ظهر و یا بعد از ظهر به چراه ببریم در قدم اول علف های صحراء از اثر تابش آفتاب پژمرده شده و حیوان میبل کمتر به خوردن آن پیدا میکند و ضمناً بعد از چند گردش حیوان نیز از گرمی آفتاب رنج برده و در صدد میشود تا گوشده سرد را برایش پیدا کند. پس گفته میتوانیم که گشت و گذار در هوای آزاد و سرد نه تنها برای انسان بلکه برای حیوان نیز مفید است. و خوبست در اخیر مثال دیگر هم بدھیم و آن اینکه: چوپان ها اکثر^۱ صحتمند و بشاش و خوش برخورد و خوش قلب میباشند در عین حال برده بار نیز هستند. این هم از تاثیر گردش آزاد آنها میباشد. بناءً بمنظور داشتن صحت بهتر گردش در هوای آزاد به همه توصیه میشود.

برای اینکه سبزیها بعد از طبخ به رنگ خود باقی بماند و رنگ طبیعی خود را حفظ نماید باید حين پختن سبزیجات نکات ذیل را مورد توجه قرار بدهیم.

۱- بطور کلی نخست باید آب را جوش داده سپس سبزی را در آن انداخته و حرارت تند و یکنواخت به آن داد.

۲- حين پختن سبزی نباید سرپوش دیگ را بست.

۳- سبزی تا حدی سر آتش گذاشته شود که پخته و قابل خوردن شود، بیشتر از این حد طعم و رنگ آن را تغییر می کند.

۴- برای سبزیهای نیکه بخواهیم همچنان سبز بماند از قبیل پالک، بامیه و غیره به تناسب هر یک کیلو سبزی یک قاشق مریا خوری جوش شیرین بلا فاصله بعد از ریختن به زودی در آب جوش به آن اضافه نمود، تنها برای لوییای سبز برای هر یک کیلو دو قاشق مریا خوری جوش شیرین لازم است.

۵- برای سبزیهای نیکه بخواهیم سفید بماند. مانند پیاز ریزه... به جوش شیرین احتیاجی نبوده، کافی است بعد از جوش آمدن آب سبزی را بریزیم و سرپوش دیگ را دور سازیم تا سبزی بپزد و در آخر طبخ نمک را به آن اضافه می کنیم.

۶- بطور کلی نمک تمام سبزیجات بعد از طبخ اضافه می شود.

۷- ظرفیکه سبزی در آن ریخته می شود با لعابی بزرگ و حاوی آب فراوان باشد بطوریکه سبزیها روی هم زیاد انباشته نگردد. باید متذکر شد که این طرز پختن سبزی مزه و طعم سبزی را ازین می دهد.

۸- اگر حفظ رنگ طبیعی سبزی مورد نظر نباشد و بخواهیم سبزی دارای طعم بهتری گردد و مواد مغذی آن نیز محفوظ بماند بهتر است آن مقدار آب در سبزی بریزیم که بعد از طبخ آب اضافی بجا بماند.

۹- طرز پختن کدو به شکل حلوانی: کدو را پوست کرده به قطعات خورده چهار کنجه می بریم، بعد بدرو طریق میتوان طبخ کرد!

اول اینکه کدو را در روغن سرخ کرده کمی بوره به آن بزنیم. دوم اینکه کدو را کمی نمک و بوره زده در ظرف ریخته کمی روغن یا منکه روی آن بگذاریم و با حرارت ملاجم بپزیم تا حدیکه له نشود و شکل خود را از دست ندهد.

وقتیکه بته ها بصورت درست نشو و نمو کرد یک بته آن را گذاشته متباقی آن از بین برده شود.

تربوز نعلًا در تمام نقاط دنیا جاییکه اقلیم مناسب یعنی تابستان گرم و طولانی دارد میروید با وجودیکه اهمیت غذائی آن کم است اما نسبت مغز گوشتشی و شیرینی خود بین مردم بسیار معروف برده و اکثرًا بقسم میوه بعد از غذا صرف میگردد و بعد از خوردن گوشت آن بعضی مردم از پوست آن ترشی و یا منیا مسیازند.

تصور میشود که منشاء اصلی تربوز افریقا باشد لیکن برای مدت مديدة در هند نیز رویانیده شده است اما تا قرن شانزده در اروپا رواج نداشته است برای مصرف خانگی و مارکیت های محلی در اکثر نقاط دنیا پندر میگردد تربوز بصورت آبی و للعی در انگلستان نتیجه خوب میدهد.

تربوز نسبت به اکثر نباتات بمقابل بلند رفتن و کم شدن مقدار آب مقاومت زیاد دارد.

تربوز

ارسالی احمدی

تربوز (Water melon) از جمله سیزی های است که برای نشو و نمو خود به هوای گرم ضرورت داشته نام علمی آن *citrullus vulgaris* (لکبریوس) و به فامیل کیو کرتاسی (Cucurbitaceae) تعلق میگیرد. این سیزی در اکثر ممالک جهان پندر گردیده که بر علاوه هوای آزاد در مزرعه در گل خانه ها نیز رویانیده میشود. مرکز پیدایش اصلی تربوز ممالک افریقائی بوده و تا قرن ۱۶ پندر آن در ممالک اروپائی رواج نداشت. بته تربوز مانند دیگر نباتات این فامیل در مقابل سرما حساس بوده و پک فصل نمونی نسبتاً گرم را ضرورت داشته و تخم تربوز پانین ترا از (۲۰.) درجه سانتی گیراد خوب نموده باشد. نمو و جنسیت تربوز در هوای مرطوب نسبت به هوای خشک خیلی میباشد تربوز نسبت به خربوزه فصل نمونی اضافه ضرورت داشته در جاهاییکه فصل نمونی آن کمتر از (۴) ماه باشد تربوز بصورت خوب نشو و نمو کرده نتوانسته، ایجاب مینماید (۴-۳) هفته تحت شرایط خاص محافظه از سرما پندر گردد. موقع پندر آن در مناطق سردسیر کشور (۱-۲۰.) تور و در مناطق گرم سیر در برج حرث میباشد. انواع دیر رس (۱۱-۱۲.) روز و انواع زود رس (۷۵-۸۰.) روز آمده رفع حاصل میگردد تربوز توافق وسیع در خاکها داشته و سندی لوم (Sandy loam) نسبت به خاکهای دیگر برای نشو و نمو تربوز مساعد تر میباشد. تربوز از جمله سیزی های است که در خاکهای کمی تیزایی یعنی پی اچ pH (5) نمونی خوب میداشته باشد تربوز هم مانند سایر سیزیجات به بستر خوب برای نشو و نمونی خود ضرورت داشته که در قدم اول زمین

منوار

- ۱- الهی ا در دلهای ما جز تخم محبت مکار و بر جان های ما جز باران رحمت مبار.
- ۲- الهی! همه شادی های بی پاد تو غرور است و همه غم های با پاد تو سرور است.
- ۳- الهی! من پنداشتم که ترا شناختم، اکنون آن پنداشت و شناخت را در آب انداختم.
- ۴- الهی! به حرمت آن نام که تو خوانی و به حرمت آن صفت که تو چنانی، دریاب که میتوانی.
- ۵- الهی! به بهشت و حور چه نازم؟ مرا دیده، ده که از هر نظری بهشتی سازم.
- ۶- الهی! تو به رحمت خویش و ما بر حاجت خویشیم، تو توانگری و ما درویشیم.
- ۷- الهی! بنه را از سه آفت نگاه دار، از سوساس شیطانی، از هوای نفسانی، و از غرور نادانی.
- ۸- الهی! هر کس را امیدی و امید رهی دیدار، رهی را بی دیدار، نه به مزد حاجت است نه با بهشت کار، مرا تا باشد این درد نهانی، ترا جویم که درمانم تو دانی.
- ۹- الهی! اگر از دنیا نصیبی است، به بیگانگان دادم و اگر از عقبی مرا ذخیره بی است به مؤمنان دادم، در دنیا مرا یاد تو بس و در عقبی مرا دیدار تو بس.

INKESHAF

Publication of the Coordination of Afghan Relief (CoAR)

SECOND YEAR

JANUARY-JUNE 1997

VOL 5-6

IN THIS ISSUE

ARTICLES	PAGE
EDITORIAL	1
SUMMARY OF SHASH QALA RDC ACTIVITIES IN 1996....	2
A VIEW OF AGRICULTURAL ACTIVITIES IN AFGHANISTAN.	6
TYPES OF BUDDING	12
ROLE OF MINERALS IN ANIMAL LIFE.....	16
COMMUNITY DEVELOPMENT	19
ROLE OF LANGUAGE IN PEACE AND DEVELOPMENT	23
NAZUL OR DESCENDING OF THE HOLY QURAN	27
SCIENCE AND KNOWLEDGE	29
POEM AND LITERATURE	30
PLANTATION OF KARABIA (A CEREAL) IN HERAT	32
ROLE OF WOMAN IN THE SOCIETY	36
PUBLICATION OF A TEXTBOOK ON VEGETABLES	37
KABUL TRAINING WORKSHOP	37
EFFECT OF WALKING IN FRESH AIR	38
SHORT HISTORY OF IMPROVED WHEAT SEED IN AFGHANISTAN	39
INTERESTING INFORMATION	46
A VIEW OF FERTILIZER APPLICATION IN AFGHANISTAN.	47
ROLE OF WORK AND WORKER IN ISLAM	50
WILD LIFE NEED YOUR ATTENTION	52
REMENBRANCE OF A DOCTOR AND AN INJECTION OF BLOOD TRANSFUSION	58
METHOD OF VEGETABLE COOKING	59
WATER-MELON & HYMNS	60

PUBLISHED BY:

Coordination of Afghan Relief
(CoAR)

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Prof. A. Q. Samin

Mohammad Akbar Baburi

Abdul Ahmad Amouzgar

Dr. Ghulam Saeed

MANAGING EDITOR:

Muhaqueq M. A. Baburi

ASSISTANT MANAGING EDITOR:

Zakia Wardak

DESIGN & PHOTOGRAPHY:

Ahmad Shah

ADDRESS:

House 93, Street 5, Sector N.3
Phase 4, Hayat Abad, Peshawar.
Ph. 818165, Fax/Ph: 813299
P.O. Box: 1013 (University)

NOTE:

The editor of Inkesaf will be pleased to receive contributions from interested professionals, regarding resettlement of peace and the rehabilitation of Afghanistan. The editors are especially interested in the practical aspects of rebuilding Afghanistan's educational, health, agricultural and other infrastructural systems.

The editors believe that Inkesaf can be a source of useful information enabling people to enrich their ideas and assist in the reconstruction of Afghanistan. All contributions will be gratefully received.

Coordination of Afghan Relief

INKESHAF

Quarterly
Vol: 5-6 / 1997

A view of Shah Shaheed High School in Kabul City, its repair work is completed by CoAR under NCA funding on May 30, 1997.